

**Notulen van de openbare vergadering van het
Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel op 2 oktober 2024 in Boxtel**

Voorzitter *E. de Ridder, watergraaf*
mw. M.M. Ruijs, loco-watergraaf

Secretaris *H.J. Kielenstijn, secretaris-directeur*

Aanwezig:

de leden: F.H.G. Aarts (50PLUS), mw. C.J.W.M. Aerds (Water Natuurlijk), mw. M.W.A. Bemelmans (Water Natuurlijk), P. van Benthem (PvdA), M.G.M. de Bijl (Water Natuurlijk), M.M.F. Dewachter (Water Natuurlijk), J.W.M. van Gerven (Werken aan Water), J.J.M. Jacobs (CDA), mw. M.C.H. Jansen (BBB), mw. B.W.A.M. Kisters (VVD), J.W.M. Kuppens (VVD), J. Lammers (Partij voor de Dieren), V.E.C. Lokin (Natuurterreinen), E. Niemeijer (BBB), S.J. Peeters (VVD), B.F.A.M. van Rijckevorsel (Natuurterreinen), mw. H.L.S. de Rooij (Partij voor de Dieren), mw. M.M. Ruijs (Water Natuurlijk), mw. M.P. van Santvoort (AWP voor water, klimaat en natuur), A.T.J.M. van Selst (BBB), mw. V.T.C. Slegers (Water Natuurlijk), B. Steunenbergh (VVD), M.J.P.A. Tholen (Ongebouwd), F.L.M. Tijhof (PvdA), M. Tollenaar (Water Natuurlijk), C.A.A.A. Tönissen (PvdA), M.J.H. van de Ven (BBB), M.W.J. Verhees (Partij voor de Dieren), G.A.C.M. Verhoeven (CDA) en mw. M.H.E. van der Zanden-van Rooij (Ongebouwd).

Notulist:

R. Boot.

1. Opening en vaststelling agenda.

De voorzitter opent de vergadering met de bede en heet de aanwezigen hartelijk welkom.

Hierna trekt hij nr. 5, zodat eventuele hoofdelijke stemmingen zullen aanvangen bij het lid De Bijl.

Hij deelt mede dat er geen berichten van verhindering zijn.

Spreker wijst erop dat vandaag voor het eerst twee moties-vreemd aan de orde zullen zijn. Hij stelt voor die moties-vreemd te bespreken na het overzicht van toezeggingen. Als je ze aan het eind van de vergadering zou plannen, bestaat de kans dat zij niet meer aan bod komen en dat zou onrecht doen aan de genomen moeite.

De gewijzigde agenda wordt overeenkomstig het voorstel van de voorzitter vastgesteld.

1.1 Toelating AB-leden met aansluitend eed/belofte.

Mevrouw Kisters verklaart als voorzitter van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven dat de geloofsbrieven van mevrouw J. Lammers en mevrouw H.L.S. de Rooij in orde zijn bevonden. De commissie adviseert dan ook mevrouw Lammers en mevrouw De Rooij toe te laten als lid van het AB.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het advies besloten.

Nadat de aanwezigen zijn gaan staan, leggen mevrouw J. Lammers en mevrouw H.L.S. de Rooij de verklaring en belofte af in handen van de voorzitter.

Onder applaus der aanwezigen nemen mevrouw Lammers en mevrouw De Rooij hun zetels in. Hierna gaan de aanwezigen weer zitten.

1.2 Afscheid vertrekkend AB-lid.

De heer Overvelde merkt op dat hij hier staat als volksvertegenwoordiger die zijn vertegenwoordigende functie niet langer kan uitvoeren door een voortdurende, nijpende wooncrisis. Het is hem niet gelukt om een woning te vinden binnen het werkgebied van waterschap De Dommel. Hij beseft maar al te goed wat voor mazzel het is dat hij een partner heeft bij wie hij kan intrekken. Een mooie stap in het leven, maar wel uit bittere noodzaak.

Deze wooncrisis is het product van politieke keuzen die de belangen van een kleine, selecte groep dienen. Als je een basisbehoefte als wonen overlaat aan marktwerking, wordt wonen een privilege in plaats van een beginsel voor iedereen. De wooncrisis is niet de enige gemaakte crisis waar we mee te maken hebben. De biodiversiteits- en klimaatcrisis is al aan de orde en zoals het er nu naar uit ziet, is een watercrisis in aantocht. Hij slaakt dan ook de noodkreet aan zijn collega's van het waterschap om te kiezen voor wat hen dierbaar is, niet te onderhandelen over de beginselen van het leven en hun beeld niet te laten vertroebelen door economische belangen. Hun keuzen gaan over het starten of stoppen van een crisis en hebben impact op mensenlevens. Hij adviseert hen soms te luisteren naar de PvdD, want dat is een partij die een leefbare en toekomstbestendig waterschap wil voor iedereen.

Al zal hij zijn werk in het waterschap neerleggen, hij zal voor altijd de stem van het water blijven vertegenwoordigen. Hij neemt aan dat iedereen hier dat wel herkent: eens een waterschapper, altijd een waterschapper. Dit voelt een beetje als een soort ambassadeursrol en als je die eenmaal hebt opgepakt, leg je die nooit meer neer.

Hij bedankt alle leden van AB en DB en de afdeling bestuurszaken. Natuurlijk bedankt hij ook zijn eigen fractie voor de ongekennde inzet en voor deze geweldige, maar voor hem helaas te korte tijd in het waterschap. En voorts is hij van mening dat er een einde moet komen aan het hengelen en het doden van dieren. (Applaus.)

De voorzitter stelt dat hij de heer Overvelde hier liever niet had zien staan, maar door een verhuizing naar buiten het gebied van dit waterschap, vervalt van rechtswege het lidmaatschap van het AB. De Dommel heeft Eloy leren kennen als een bevlogen, kritisch en zeer actief lid van het AB. Soms misschien nog wat zoekend, maar altijd met overtuiging. In heel zijn handelen komt hij op voor de belangen van de natuur. Daarover kan in zijn ogen geen concessie worden gedaan. Eloy haalde bovendien de gemiddelde leeftijd van het AB omlaag. Die stijgt door de vervanging overigens niet veel. Het is wel het vernoemen waard, want daarmee heeft De Dommel een van de jongste waterschapsbesturen van Nederland. Het is dus op allerlei manieren een verlies voor het AB om hem te zien gaan. Spreker hoopt van harte dat Eloy zijn politieke carrière op de een of andere manier kan voortzetten. Mensen zoals Eloy, met een bevlogenheid en een passie voor de omgeving, zullen altijd een plek vinden om een bijdrage te leveren aan die omgeving.

Namens het AB bedankt hij de heer Overvelde voor diens inzet voor het waterschap en de samenwerking en wenst hem het allerbeste voor de toekomst.

Onder applaus der aanwezigen ontvangt de heer Overvelde uit handen van de voorzitter de traditionele bokaal voor afscheidnemende AB-leden, alsmede een boek over regeneratief waterbeheer.

2. Ingekomen stukken en mededelingen.

De heer Lokin informeert het AB tussentijds dat de begroting niet binnen de lijntjes blijft. Dat komt onder andere door de hoge kosten van elektriciteit, mede door meer water in de waterzuivering en de wateroverlast. Verder zijn er hogere facturen van SNB door de elektriciteitskosten en de hogere slibafvoer, zijn de onderhoudskosten hoog en is er sprake van een desinvestering bij de beluchting van de Dommel. De inschatting is dat het waterschap aan het eind van het jaar ongeveer € 3 miljoen boven de begroting zal uitkomen. De Dommel kan zo'n strop aan. Hij wil volgende week met het AB in gesprek wat dit betekent voor de financiële situatie volgend jaar.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.1 Overzicht ingekomen brieven.

De heer Van Gerven wijst erop dat brief 4 dateert van 14 juli jl. Hij verzoekt zulke brieven volgende keer meteen door te sturen; hij moest er nu achteraan gaan. Er zijn drie informatieve brieven over gebiedsgerichte aanpak (GGA). Hij vraagt of de trekkers van de GGA kunnen worden vermeld, omdat hem niet duidelijk is wie verantwoordelijk is voor bepaalde zaken. Hij verzoekt om volledige informatie, want ook in het zuiden van het gebied is men bezig met GGA's.

De voorzitter zegt toe dat de informatie over de GGA's zal worden geagendeerd in de commissie.

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.2 Overzicht schriftelijke vragen van AB-leden.

Mevrouw Jansen stelt dat zij nog geen antwoord heeft gehad op een art. 58-vraag van 2 juli jl. over een vergunning voor het afkoppelen van Lage Mierde. Zij wil dat antwoord daarom graag nu. De antwoorden op de vraag over de afvoercapaciteit ziet zij graag deze week tegemoet. Dat is veel werk, maar als het waterschap er meteen aan was begonnen, was het nu al lang klaar. Het is voor de bewoners van Lage Mierde belangrijke informatie.

De heer Peeters verontschuldigt zich dat het zo lang duurt. Over de vergunning merkt hij op dat er een aanvraag vanuit de gemeente is ingediend. Daarvoor moesten nog aanvullende gegevens worden verstrekt. Hij weet niet of dat al is gebeurd en of die al zijn gewogen, maar de vergunning is nog niet verleend. Hij zal zorgen dat de antwoorden met spoed komen.

De heer Van Gerven zegt dat sommige antwoorden onvolledig zijn, zodat je door moet blijven vragen. Hij had verwacht dat in de antwoorden op de vragen over de wateroverlast in Vessem en Wintelre, de onttrekkingen van Brabant Water impliciet vermeld zouden zijn. Nu moet hij er met Woo-verzoeken bij andere instanties achter zien te komen wat speelt in dat gebied.

De voorzitter adviseert de vragen bij onvoldoende beantwoording te agenderen voor de commissievergadering, zodat daar kan worden doorgevraagd.

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.3 Memorie van antwoord.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

3. Notulen en toezeggingen.

3.1 Vaststelling notulen en besluitenlijst van de vergadering van het algemeen bestuur van 3 juli 2024

De notulen en besluitenlijst worden zonder hoofdelijke stemming ongewijzigd vastgesteld.

De voorzitter deelt mede dat de notulen van het besloten deel van deze vergadering later aan de orde komen in een besloten vergadering.

3.2 Overzicht acties en toezeggingen.

Mevrouw Lammers zegt dat haar fractie niet akkoord gaat met de toezegging op een vraag van 3 juli jl. Op 28 februari jl. is een motie van de PvdD (Een dijk van verstand voorkomt een zee van problemen) unaniem aangenomen. Daarin staat een oproep om met actuele cijfers te werken voor de interventie van het watersysteem. Dat is nodig omdat de cijfers van 2023 en 2024 zorgwekkende afwijkingen laten zien en omdat het nieuwste KNMI-scenario van 9 oktober 2023 deze cijfers niet bevatte. Zij was hoogst verbaasd dat het DB op 3 juli jl. vertelde dat er al met recente gegevens werd gewerkt. Haar vraag was toen heel concreet of de cijfers van 2023 worden gebruikt in de rekenmodellen waarop het waterschap de interventies in het watersysteem baseert. Het antwoord was toen niet bekend bij het DB, maar zou schriftelijk worden gegeven. Nu leest zij dat er pas een antwoord komt in een beeldvormende bijeenkomst in het vierde kwartaal. Zij vraagt zich af waar het waterschap mee bezig is, als het op dergelijke simpele vragen geen antwoord kan geven. Zij snapt wel dat het prettig zou zijn voor het waterschap als het uit kan gaan van het laatste KNMI-model, maar feit is dat dit model die cijfers niet bevat. De problemen zijn het gevolg van misleiding van de fossiele industrie en falend overheidsbeleid. Zij verzoekt het DB open te zijn.

De voorzitter zegt dat er nu geen antwoord komt. Het overzicht wordt slechts vastgesteld. Het DB zal hierop op zo kort mogelijke termijn schriftelijk terugkomen. Er zijn procedures afgesproken en dit punt is nu niet geagendeerd.

Mevrouw Lammers meent dat dit dezelfde reactie is als op 3 juli jl. Zij vindt dat het DB zaken niet kan blijven doorschuiven.

De voorzitter stelt dat zijn reactie betrekking heeft op de vergaderorde die hij moet bewaken. De opmerking is genoteerd en het DB komt er op zo kort mogelijke termijn op terug.

Het overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

3.3 Moties vreemd.

3.3.1 Motie CDA.

De voorzitter stelt dat in het overleg van fractievoorzitters is afgesproken dat een motie-veemd eerst wordt toegelicht door de indiener. Daarna krijgt het AB de gelegenheid vragen te stellen aan de indiener. Het DB zal dan de zienswijze

kenbaar maken en vervolgens kan het AB vragen stellen aan het DB en aan de indiener. Nadat de indiener een slotreactie, heeft gegeven, zal besluitvorming plaatsvinden.

De heer Verhoeven merkt op dat twee weken geleden in de commissie BCF aan de orde kwam dat de bijdrage voor het HWBP significant zal stijgen. Uit een berekening van de concerncontroller bleek dat er waterschapsbreed in Nederland nog € 400 miljoen in de pot zit voor het HWBP. Het DB heeft daarover een brief gestuurd aan de programmadirectie van het HWBP. Hij verzoekt met deze motie die brief te steunen, omdat het DB daarmee sterker staat in de onderhandelingen over de HWBP-bijdrage van De Dommel.

“Constateringen:

- *De bijdrage van Waterschap De Dommel aan het HWBP significant stijgt*
- *Waterschap De Dommel een netto betaler is*
- *De toekomstbestendigheid van de alliantie voor waterveiligheid van Nederland van belang is*
- *Het dagelijks bestuur van Waterschap De Dommel in een brief aan de commissie Waterkeringen en de programmadirectie van het HWBP de volgende extra voorwaarden heeft gesteld:*
 - *Subsidievaststelling op basis van nacalculatie/werkelijk gerealiseerde subsidiabele kosten (Incl. afrekening 10% projectgebonden eigen bijdrage*
 - *Controle werkelijke subsidiabele kosten door (onafhankelijke) accountant*
 - *Afrekening van de te weinig betaalde projectgebonden eigen bijdrage (raming waterschapsbreed € 400 mln.) voor extra solidariteitsbijdrage 2030-2035 wordt geïnd*
 - *Extra aandacht voor de realiteitswaarde van de planningen (haalbaar en uitvoerbaar in tijd en €)*

Toelichting:

Ondergetekenden zijn van mening dat we ten allen tijde aan onze belastingbetaler uit moeten kunnen leggen wat we als overheid met dit geld doen en daar transparant over moeten zijn. Dit betekent dat er een deugdelijke financiële structuur moet zijn die gecontroleerd wordt door een accountant.

Verzoekt het algemeen bestuur om brede steun uit te spreken voor de brief die het dagelijks bestuur op 5 september 2024 (zie bijlage) aan de commissie Waterkeringen en de programmadirectie HWBP heeft geschreven”

De heer Van Gerven meent dat het HWBP altijd een zwaar onderwerp is geweest omdat De Dommel netto betaler is. Hij vindt dat in de motie het DB ook moet worden gevraagd bij de directie van het HWBP aan te dringen op een limiet aan de bijdrage. Er wordt heel makkelijk € 7,5 miljoen extra bijgerekend vanaf 2030. Op een gegeven moment is het te veel van het goede. Als het zo uit de klauwen loopt, moet er opnieuw met de overheid worden onderhandeld om de afspraken volledig te herzien. Het is voor zijn fractie totaal onbespreekbaar als de bijdrage straks van € 10 miljoen naar € 17,5 miljoen gaat.

De heer Verhees meent dat de meningsvorming over de brief van het DB nog moet plaatsvinden. De opvattingen daarover kunnen verschillen. Hij vindt het lastig om als AB nu uit te spreken dat het achter die brief staat, die overigens al namens dit waterschap is verstuurd.

De heer Dewachter stelt dat het altijd fijn is te constateren dat het AB achter de lijn van het DB staat bij de openingszet voor onderhandelingen. Hij is dan ook blij met de brief die is uitgegaan, maar vindt vooral dat het AB daarover nog niet is uitgesproken.

Er zal ongetwijfeld het nodige water tussen de hoge dijken stromen voordat er een goed beeld is wat het voor De Dommel betekent. Hij wil van het CDA dan

ook weten waarom deze motie is ingediend. Het AB kan ook gewoon uitspreken dat het achter de onderhandelingspositie staat.

De heer Van de Ven merkt op dat ook zijn fractie zich er hard voor maakt dat er een vorm van nacalculatie komt waardoor in ieder geval aan de 10% projectgebonden eigen bijdrage wordt voldaan. Ook hij meent dat de overblijvende gelden gewoon terug moeten naar de algemene reserve. Daarom zal zijn fractie de motie steunen. Hij ziet wat is aangehaald door andere fracties, iets anders. Als het AB steun uitspreekt in dit dossier, geeft dat het DB meer macht bij de onderhandeling over het HWBP.

De heer Tijhof wijst erop dat de waterschappen hier samen uit moeten komen. Waterveiligheid in Nederland is het doel en De Dommel maakt onderdeel uit van Nederland. Uiteindelijk is het ook in het belang van De Dommel dat er sprake is van gedeelde solidariteit. Om eruit te komen, heeft hij wel enige ruimte nodig. Eigenlijk moet men de brief, die mede namens het AB is gestuurd, zien als een soort wensenlijstje en een overzicht van waar De Dommel het niet mee eens is. Over die punten wil hij onderhandelen om tot enige consensus te komen. Hij bedankt voor de steun van het AB en begrijpt uit de motie dat hij de ruimte krijgt van het AB. Hij ziet de motie als steun voor het DB.

De heer Verhoeven zegt dat zijn fractie met deze motie heeft geprobeerd het DB krachtiger te maken in de onderhandelingen over de HWBP-bijdragen. Hij blijft ver van die onderhandelingen. Het AB zit daar niet aan tafel. In de commissie BCF heeft hij al gezegd dat De Dommel solidair wil zijn met andere waterschappen en dat hij begrijpt dat er geld nodig is voor het HWBP. Hij wil geen limiet toevoegen aan de motie, omdat het AB daar niet over gaat en niet kan overzien wat dat voor gevolgen heeft bij de onderhandelingen. Hij wijst de heer Dewachter erop dat hij het DB met de motie krachtiger wil maken in de onderhandelingen met de andere waterschappen. De Dommel is een van de netto betalers zijn en voor dit waterschap is nacalculatie een groot punt. Daarover is gesproken met de concerncontroller. Hij hoopt dat, als het AB unaniem instemt met de motie, het DB die nacalculatie kan binnenhengelen, want dat is het doel van deze motie.

De heer Dewachter vindt dat het AB hier niet te lang bij moet stilstaan, want het is het inhoudelijk wel eens. Zijn vraag had ook een andere insteek. Stel dat het AB die steun niet uitspreekt bij andere uitgaande brieven van het DB. Betekent dat dat er dan geen mandaat voor de onderhandelingen wordt verleend? Wat hem betreft had het ook bij mondelinge steun kunnen blijven, maar hij steunt de motie met liefde en plezier. Hij wenst het DB succes en ziet het resultaat tegemoet.

De heer Van Gerven stelt dat er veel is geschreven over het project Meanderende Maas tussen Lith en Ravenstein. Hij verzoekt het AB inzicht te geven hoe zo'n project is begroot. Welk gedeelte wordt door de waterschappen betaald? Want er zit ook natuurontwikkeling bij. Helder uitgesplitst moet zijn wat met HWBP-gelden wordt betaald en wat de rest is. Aan het HWBP-deel draagt De Dommel 10% bij. Er mag niet worden gesjoemeld met tientallen miljoenen. Daarom noemt hij een concreet voorbeeld van een project dat nu loopt tot 2030.

De voorzitter zegt toe dat die informatie wordt meegenomen in de verdere voorbereiding van de besluitvorming die op de een of andere manier de komende tijd aan de orde komt. Hierna geeft hij gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

De heer Verhees vindt het een beetje ingewikkeld, maar hij zal voorstemmen omdat het DB het vertrouwen moet krijgen zodat het de onderhandelingen hard kan ingaan. Hij zou verdere stappen willen zien, maar dat komt dan later in de meningsvorming.

De voorzitter wijst erop dat de stemmodule niet kan worden gebruikt, omdat een van de AB-leden niet kan inloggen.

De motie wordt in stemming gebracht en bij handopsteken unaniem (30 stemmen voor) aangenomen.

De heer Van Benthem doet de suggestie de stemmodule bij komende stemmingen wel te gebruiken en dan aan mevrouw Kisters te vragen hoe zij stemt.

De voorzitter antwoordt dat dit reglementair mogelijk is, zodat die suggestie wordt overgenomen.

3.3.2 Motie PvdD.

Mevrouw Lammers stelt dat deze motie mede wordt ingediend door de AWP. Zij wijst erop dat de pfas-vervuiling in Nederland ernstig van aard is; elke Nederlander heeft pfas in zijn lijf en dat geldt ook voor veel dieren. Die stoffen zijn schadelijk voor de gezondheid, omdat zij kankerverwekkend zijn, het immuunsysteem aantasten en de kwaliteit van sperma verminderen. De Nederlandse staat is hiervan al jaren op de hoogte. Het RIVM en de Unie hebben vaak geadviseerd om maatregelen te nemen om bevolking en milieu te beschermen. Net als de Europese watersector. Zelfs de staat is het ermee eens dat pfas een ernstig probleem is dat grondig moet worden aangepakt. Maar de staat kiest voor de weg van een Europees verbod, via het zogenoemde restrictievoorstel. Die route is ook nodig, maar is bij lange na niet voldoende om de gezondheid van mens en dier te beschermen. Als je daarvoor kiest, leidt dat tot uitkleding van het restrictiemodel door lobby van de chemische industrie en daarmee uitstel van uitvoering. Landen als Frankrijk en België werken wel aan nationale maatregelen naast het Europese restrictievoorstel.

Het belang en de effectiviteit van een landelijk verbod werden vrijdag jl. weer eens duidelijk tijdens de opening van de ozoninstallatie in Hapert. De directeur van de RIWA zei dat bronaanpak essentieel is en dat snel moet worden gezorgd dat er geen schadelijke stoffen meer in de rivieren worden geloosd. Hij zei ook dat 50% van pfas in de Maas komt door Nederland zelf, terwijl 90% van het water uit de buitenland komt. De verhouding is dus totaal scheef.

Met een landelijk verbod is een gigantische reductie van pfas te bewerkstelligen. Het waterschap kan zo'n verbod helaas niet zelf instellen. De bijeenkomst werd geopend door de heer Peeters met de woorden dat er steeds meer zorgen zijn over stoffen als pfas. Volgens Ipsos-onderzoek wil 90% van de mensen in Nederland meer pfas-maatregelen. De Staat der Nederlanden geeft helaas niet thuis. Zelfs nu er een perfect onderbouwde rechtszaak ligt van elf belangenorganisaties, kiest de staat voor de verdragingsroute.

Het waterschap heeft de wettelijke en morele plicht om te zorgen voor schoon water. De Dommel kan de verdragingsroute van de staat via een spoedvoorziening voorkomen. Het is namelijk een publiekrechtelijke behartigende partij met schoon water als een kerntaak. Vanuit deze positie kan De Dommel een cruciale rol vervullen bij de grondige aanpak van pfas in dit land. De motie stelt twee stappen voor. Ten eerste dat het waterschap een brandbrief stuurt naar het rijk met een laatste noodkreet voor een concreet actieplan voor een landelijk pfas-verbod dat uiterlijk 1 januari 2026 van kracht moet zijn. Als dat

niet gebeurt, luidt het tweede voorstel om een juridische procedure te starten. Dat is volgens vele juristen een gerechtvaardigd instrument. Veel AB-leden zijn geschrokken van het idee zo'n juridische procedure te starten en daar staan zij niet alleen in. Maar waarom zou je in een rechtssysteem een juridische procedure niet inzetten als een ander zich niet aan zijn taken en verdragen houdt en mensen daar letterlijk ziek van worden? Bovendien wordt het waterschap op extra kosten gejaagd voor bijvoorbeeld zuivering en sanering. De gedachte is nog steeds dat je er met praten wel uit kunt komen, maar dat is de afgelopen jaren al geprobeerd. Het waterschap kan nog zo zijn best doen met meten en handhaven, maar als de gifkraan open blijft is dat slechts een doekje voor het bloeden. Het rapport "Scherp aan de Wind" van de Unie adviseerde om lef te tonen en buiten de gebaande paden oplossingen te zoeken om aan de doelstellingen te voldoen. Deze rechtszaak is zo'n oplossing.

Een soortgelijke motie wordt in zeven verschillende waterschappen ingediend. Voor de stemming geeft zij nog enkele vragen mee. Wil je dat de staat binnen zijn redelijke mogelijkheden doet wat hij kan om deze schadelijke stoffen en de verspreiding ervan een halt toe te roepen? Vind je dat waterschappen en dus burgers op kosten moeten worden gejaagd door uitblijven van adequaat pfas-beleid van de staat? Wil je dat dieren die uit beken en rivieren drinken dat pfas-vrij kunnen doen? Wil je dat agrariërs een pfas-vrije bodem en grondwater verdienen voor het verbouwen van gewassen voor voedsel? Of sta je echt voor de kerntaak schoon water en wil je dus minder pfas in beken en het effluent? Wil je drinkwater zonder pfas voor jezelf, je familie, collega's, vrienden, buurtgenoten en politieke achterban nu en in de toekomst? Stel dat de Dommel een stem had. Wat zou die dan zeggen? En zou je bereid zijn om naar die stem te luisteren? Iemand die maar op een van deze vragen "ja" antwoordt, zou voor de volgende motie moeten stemmen.

"Constateringen:

- *PFAS schadelijk zijn voor de volksgezondheid en milieu.*
- *Waterschappen de wettelijke taak hebben om te zorgen voor een goede waterkwaliteit en de zuivering van stedelijk afvalwater in het waterschapsgebied;*
- *Verhoogde concentraties PFAS op verschillende plekken in ongezonde concentraties worden aangetroffen in oppervlaktewater, ook binnen waterschap De Dommel;*
- *PFAS zowel via directe als indirecte lozingen in het oppervlaktewater komt, terwijl onze rioolwaterzuiveringsinstallaties PFAS niet uit het water kunnen verwijderen;*
- *Nederlanders nu al dagelijks meer PFAS binnen krijgen dan de gezondheidkundige grenswaarde van de European Food Safety Authority (EFSA) acceptabel acht.*
- *Ingezetenen inclusief agrariërs en andere ondernemers op schoon water moeten kunnen rekenen voor hun activiteiten zoals recreatie en akkerbouw.*
- *De PFAS-vervuiling zich steeds verder uitbreidt, mede doordat PFAS lozingen nog steeds worden toegestaan.*
- *Waterschappen zelf niet de bevoegdheid hebben om PFAS bij de bron aan te pakken, terwijl bronaanpak en sanering noodzakelijk zijn.*
- *Sanering als gevolg van uitblijven van Rijksbeleid op de capaciteit en kosten van het waterschap zullen drukken;*
- *Het RIVM herhaaldelijk de Staat heeft geadviseerd om maatregelen te nemen om de volksgezondheid en milieu te beschermen tegen PFAS en ook de Unie van Waterschappen en de Europese watersector al jaren pleiten voor een verbod;*
- *Het Rijk vooralsnog niet voornemens is adequate maatregelen te nemen, zoals een nationaal verbod. Belangenorganisaties hebben daarom nu het Rijk gedagvaard, vanwege nalatigheid op gebied van adequate sanering, handhaving en regelgeving. Dit wordt uiteengezet in de [dagvaarding door 11 belangenorganisaties onder aanvoering van Knoops advocaten van 7 augustus jl.](#)*

Constaterende dat:

- *Het Rijk inmiddels wel al enige tijd met een aantal landen samenwerkt aan een Europese PFAS wet (ook wel restrictievoorstel). Goedkeuring daarvan is niet alleen nog onzeker, maar ook bij eventuele goedkeuring zal de implementatie sowieso nog vele jaren met verslechtering van de situatie als gevolg;*
 - *Het Rijk de keuze heeft om net als Frankrijk en België naast het Europese restrictievoorstel te werken aan landelijke maatregelen, zoals een handelsverbod, maar dit nalaat;*
 - *Ook als rioolwaterzuiveringen in de toekomst PFAS zouden kunnen zuiveren, deze kosten niet op de waterschappen en dus onze ingezetenen mogen worden afgewenteld zolang het Rijk toestaat dat PFAS in de Nederlandse wateren belandt;*
 - *Ondanks dat PFAS niet KRW-genormeerd is, het wel invloed heeft op de gezondheid van macrofauna en dus het behalen van KRW-doelstellingen hindert;*
 - *In meerdere waterschappen deze motie ter tafel zal komen*.*
- Verzoekt het DB:*
- *Om (eventueel met andere waterschappen) een **brandbrief** aan het Rijk op te stellen met daarin de dringende oproep om vóór 1 januari 2025 met een concreet actieplan te komen om de PFAS vervuiling een halt toe te roepen. In deze brandbrief te verwijzen naar de procedure die Knoops advocaten namens 11 belangenorganisaties is gestart, en onze steun en sympathie voor deze zaak uit te spreken. In de brandbrief het Rijk tenminste op te roepen om zo snel mogelijk maar op zijn laatst vóór 1 januari 2026 te zorgen voor:*
 - *Een landelijk verbod op de productie van PFAS en schadelijke PFAS vervangende producten voor alle niet-essentiële producten;*
 - *Een im- en exportverbod van niet-essentiële PFAS- houdende producten;*
 - *Een verbod op het lozen van PFAS op oppervlaktewater en riool door bedrijven die PFAS-houdende producten verwerken tot een commercieel product.*
 - *Mocht het Rijk voor 1 januari 2025 na deze noodkreet nog altijd niet met een dergelijk concreet actieplan komen, dan zal het waterschap (al dan niet samen optrekkend met andere waterschappen) een juridische procedure opstarten."*

Mevrouw Van Santvoort voegt daaraan toe dat de motie wordt ingediend omdat je niet alleen moet praten, maar ook actie moet ondernemen. Daarom heeft zij meteen contact opgenomen met AWP-fracties in andere waterschappen. In no time ontstond een hevige discussie via de app. Er is al veel gezegd hoe slecht pfas is voor je gezondheid, maar je kunt er ook iets aan doen. De motie is al bij verschillende waterschappen aangenomen en ook vandaag wordt de motie in een aantal waterschappen ingediend. Zij vindt dat je ervan moet uitgaan dat gezondheid op de eerste plaats komt. Iedereen moet zijn stem laten horen en dat kan via de waterschappen. Zij heeft begrepen dat andere waterschappen twijfel hebben over de juridische procedure, maar zij zou het jammer vinden als die niet zou doorgaan.

Mevrouw Slegers merkt op dat de Dommel haar van alles influistert!. Zij wil het niet meer hebben over de noodzaak van het aanpakken van pfas en pfas-achtige stoffen, want daarover is iedereen met een beetje verstand het wel eens. Zij herinnert zich dat toenmalig minister Van Nieuwenhuizen een paar jaar geleden tegen de Tweede Kamer zei dat zij Chemours een ruimere vergunning zou verlenen voor het lozen van pfas, omdat zij dan pas kon handhaven. Dat is natuurlijk een kromme redenering, maar mevrouw Lammers zei al dat daar het probleem ligt.

De Dommel fluistert haar nu ook in hoe je het beste bereikt en wat noodzakelijk is. Zij heeft in een ander verband al eens gezegd dat de snelste weg niet altijd altijd de meest effectieve is, maar het is duidelijk dat er zo snel mogelijk iets moet gebeuren. Zij vraagt zich wel af welke strategische stappen moeten worden gezet, wie dat moet doen en hoe je de druk organiseert die nodig is om onwillige actoren, zoals het kabinet, tot actie te bewegen. Vorige week was er bijvoorbeeld

een maatschappelijke watercoalitie die minister Madlener heeft opgeroepen tot veel snellere actie dan in het regeerakkoord is voorzien. Haar fractievoorzitter heeft in juli jl. nog art. 58-vragen gesteld die zich richten op Europa. De vraag is hoe je samen de noodzakelijke actie organiseert. Wat doe je bestuurlijk, wat doe je parlementair en buitenparlementair en maatschappelijk? Zij sluit zelf een juridische procedure niet uit. Het is eerder voorgekomen dat overheden andere overheden voor de rechter dagen.

Maar je moet je afvragen wat het meest effectief is. Voor Water Natuurlijk is het belangrijk dat er een brandbrief komt. Met dat deel van de motie zal haar fractie dus instemmen. Als je een juridische procedure gaat voeren, is het ook belangrijk dat je zelf aantoon wat je zelf allemaal doet en nog kan doen. Zij vraagt daarom aan de PvdD of die bereid is punt 2 uit de motie te vervangen door een verzoek aan het DB om in kaart te brengen wat het waterschap zelf al doet om pfas te bestrijden op het gebied van aanpak van vergunningen. Wat kan De Dommel bij voorbeeld nog doen op het gebied van inkoop en het gebruik van materialen waarin pfas-achtige stoffen zitten?

De heer Van Benthem stelt dat hij redelijk op dezelfde lijn zit als Water Natuurlijk. Hij snapt de wens en noodzaak van dit verbod. Maar ook hij realiseert zich de gevoeligheid van het starten van een juridische procedure tegen een andere overheid en de twijfel aan de effectiviteit daarvan. Ook zijn fractie zou een stuk positiever tegenover de motie staan, als punt 2 daaruit verdwijnt. Hij hoopt dan ook dat er te praten valt over een mogelijkheid om de motie in een aanvaardbare vorm te gieten.

De heer Van Gerven erkent dat iedereen wil dat pfas zo snel mogelijk verdwijnt uit het milieu, maar dat gaat niet van de ene dag op de andere. Voor zover hij weet zijn er in het Dommelgebied weinig industrieën die dergelijke stoffen lozen. Wellicht kan het DB daarover iets meer vertellen. Het gaat ook hem te ver om juridische stappen te nemen. Het waterschap mag wel een brandbrief schrijven. Hij meent dat het kabinet niet onwillig is om dit probleem aan te pakken, maar er moeten wel reële mogelijkheden zijn. Er zijn nu eenmaal net vergunningen verstrekt.

De heer Jacobs vindt het op zich zelf een sympathieke motie. Hij ziet de noodzaak om pfas aan te pakken. Tegenover een brandbrief staat zijn fractie positief, hoewel hij aanneemt dat een exportverbod moeilijk haalbaar zal zijn in verband met vrij verkeer van goederen in de Europese Unie. Vooral met punt 2 van de motie heeft hij moeite. Het CDA is de partij van samenwerking en verbinding en die zoek je juist niet als je dreigt met juridische stappen.

De heer Aarts zegt dat hij net als de vorige sprekers positief tegenover de motie staat, maar dat voor hem punt 2 een reden is om tegen de motie te stemmen. Langzamerhand wordt in de politiek steeds meer gepraat over juridificering. Naar zijn smaak begint het hier dan op Amerika te lijken en daar past hij voor.

Mevrouw Van der Zanden steunt ook de maatregelen tegen pfas, maar kiest niet voor de juridische weg. Haar fractie zal de motie alleen steunen als punt 2 eruit wordt gehaald.

De heer Van Rijckevorsel complimenteert mevrouw Lammers voor de manier waarop zij een en ander onder woorden heeft gebracht. Hij ondersteunt de wens om van pfas af te komen, maar ook voor hem is de juridische procedure daarvoor niet het juiste middel. Het voeren van een rechtszaak is echt het laatste redmiddel en leidt wellicht ook tot nog meer schade of vertraging.

Als het rijk na deze noodkreet voor 1 januari 2025 niet met een concreet actieplan komt, wil de PvdD de juridische procedure starten. In overheidsland is dat een vrij korte periode. Hij vraagt zich af of dat überhaupt realistisch is. Hij doet de suggestie om dit onderwerp toe te voegen aan de strategische agenda en het dan zo snel mogelijk te behandelen. Dan is er een betere voorbereiding om op de inhoud in te gaan, want er is wel een brede interesse en een vraag naar meer informatie.

De heer Steunenbergh sluit zich namens de VVD-fractie aan bij de sprekers die het eerste deel van de motie steunen, te meer omdat de volksgezondheid daarin wordt verbonden met het schone oppervlaktewater. Bovendien zullen ook de zuiveringskosten bij een verbod op pfas minder worden. Hij wijst er wel op dat het RIVM onderscheid maakt tussen verschillende typen pfas en dat niet alle typen een verbod moeten krijgen vanwege de schadelijkheid. Hij meent dat dit om een nuancering in de brandbrief vraagt.

Hij sluit zich ook aan bij alles wat is gezegd over de juridische procedure. Het is beter om met elkaar in gesprek te blijven dan elkaars advocaten te gaan bellen. Bovendien is het al druk genoeg bij het openbaar ministerie. Je komt dan onderaan de lijst en dan kun je langer wachten dan 1 januari 2025.

De heer Van de Ven complimenteert de indieners voor hun bevlogen betoog en voor de wijze waarop deze actie landelijk is gecoördineerd. Hij kreeg het voorstel al van verschillende kanten.

Toch zal zijn fractie tegen de motie in de huidige vorm moeten stemmen. Hij sluit zich aan bij wat daarover eerder is gezegd. Bovendien ziet hij dit liefst geregeld via de Europese weg om zo een gelijk speelveld te houden en afwenteling te voorkomen. Hij is het er wel mee eens dat pfas versneld moet worden aangepakt. Dat zou moeten gebeuren vanuit een positieve instelling. De Dommel zou moeten laten zien wat het al doet om pfas-verbruik te verminderen en dit ook naar de Unie moeten uitdragen. Zijn fractie zal met de motie instemmen als het punt over de juridische stappen wordt verwijderd.

Mevrouw Lammers concludeert dat er wat weerstand is tegen punt 2 van de motie, maar dat er veel draagvlak is voor punt 1. Daar is zij blij mee en ook met de suggestie om de pfas-aanpak op de strategische agenda te zetten. Het is goed dat de wil groot is om nu echt krachtig te acteren. Op het gebied van de juridische procedure zit er nog wat koudwatervrees en er wordt gesteld dat die weg minder effectief zou zijn. Maar daar zijn geen steekhoudende bewijzen voor; zij meent dat dit meer een gevoelskwestie is. Hetzelfde geluid is in meer waterschappen gehoord. Zij is wel benieuwd hoe lang je dan moet blijven soebatten. Zij neemt aan dat de brandbrief wordt gestuurd. Maar wat gebeurt er als daarop geen goed antwoord komt? Het antwoord daarop kun je ook vooruitschuiven naar januari en eerst de reactie van de minister afwachten. Zij kan zich daar iets bij voorstellen, maar het lijkt haar goed om over die situatie al wel na te denken. Anders verzand je in praten en praten, terwijl de ernst van de situatie voor allerlei instanties bekend is. Wanneer is de maat vol? Er wordt ook getwijfeld of het wel reëel wat in de motie wordt gevraagd. Het waterschap is er al jaren mee bezig. Het ministerie werkt aan het restrictievoorstel en er ligt uit dat voorstel al veel klaar wat kan worden toegepast. Zij meent dan ook dat het reëel is als deze minister door de waterschappen wordt gemaand er vaart achter te zetten. Er wordt een brandbrief gestuurd, omdat de boel in brand staat. Het is ook reëel, omdat Frankrijk laat zien dat het kan. Daar gaat het verbod in op 1 januari 2026. Zij doet nu de oproep om te stoppen met professioneel vertragen, maar ervoor te gaan.

Mevrouw Van Santvoort wijst erop dat door verschillende waterschappen en ook door Water Natuurlijk hier is gezegd dat eerst op een rijtje moet worden gezet

wat het waterschap zelf al doet. Maar dan blijf je weer binnen het eigen waterschap. Dit moet groot worden opgezet, want dit is een onderwerp dat iedereen aangaat.

De heer Tijhof raadt de motie in de huidige vorm af vanwege punt 2. Het DB staat positief tegenover punt 1, maar wil liever gaan voor een gezamenlijke reactie van de waterschappen aan het rijk om de zorgen over pfas te duiden. Iedereen deelt die zorgen. Het is geen koudwatervrees dat het DB niet voor een juridische procedure is. Het waterschap heeft het rijk nodig voor meer zaken. Het waterschap gooit zijn eigen ruiten in als het gaat dreigen met zo'n procedure. Men zou wellicht een professionele reactie verwachten, maar helaas werkt het in de praktijk vaak anders.

Het AB zou moeten kijken wat de noodzakelijke strategische stappen zijn om tot iets te komen. In dat verband adviseert hij de "what-if vraag" te agenderen voor een volgende vergadering. Hij meent dat het antwoord daarop verdergaat dan het AB nu overziet.

Mevrouw Slegers meent dat mevrouw Lammers terecht vraagt wat het AB doet als het kabinet niets doet met de brandbrief. Daarom zei zij al dat je moet blijven kijken naar andere maatregelen. Zij vindt wel dat je een juridische procedure op termijn niet voor honderd procent moet uitsluiten. Als die noodzaak er is, moet je daar de ogen niet voor sluiten. Zij is het in principe eens met de heer Aarts dat je deze zaak niet moet juridificeren, maar de praktijk leert dat dit soms noodzakelijk is. Helaas wordt het vaker noodzakelijk, omdat politiek en bestuurlijk handelen uitblijft. De heer Tijhof heeft al aangegeven hoe ingewikkeld het is en hoe het waterschap zijn eigen positie ook juist kan ondergraven. Daarom herhaalt zij dat het waterschap een strategisch proces moet uitzetten dat niet te lang mag duren. Zij vindt net als de heer Tijhof dat de oproep eigenlijk moet worden gedaan door de Unie van Waterschappen. De Unie kan ook zo aansluiten bij de brandbrief van die maatschappelijke watercoalitie. Zij hecht daaraan veel belang, omdat dat een brede coalitie is; ook met het bedrijfsleven. Dat is een signaal dat je niet eenmalig maar continu moet laten horen. Zij roept het DB dan ook op de collega's in de Unie te vragen zich inhoudelijk aan te sluiten bij het pleidooi van de watercoalitie en bij punt 1 van de motie. Zij herhaalt het verzoek aan het DB om in kaart te brengen wat De Dommel zelf al doet en nog kan doen op het gebied van het uifaseren van pfas. Zij doet de suggestie de motie tijdens een schorsing aan te passen.

De voorzitter zegt dat hij die schorsing dan wil houden na de tweede termijn.

De heer Aarts ziet de ernst van het probleem wel in. Hij herhaalt dat hij niet voor juridificering is, maar dat de partijen met elkaar in gesprek moeten blijven.

De heer Van Benthem wijst mevrouw Lammers op de realiteit dat zij geen meerderheid heeft voor de motie, tenzij zij punt 2 schrapt. Water Natuurlijk en Natuurterreinen hebben suggesties gedaan om iets aan de motie toe te voegen. Het lijkt hem het effectiefst om nu te schorsen en nu niet iedereen nog zijn plasje over de motie te laten doen, omdat dat neerkomt op een herhaling van standpunten. Dan kom je veel sneller tot effectieve besluitvorming. Hij doet daarom het ordevoorstel om nu te schorsen.

De voorzitter merkt op dat dit een voorstel van orde is waarmee sommige fracties de pas wordt afgesneden om nog iets te zeggen in tweede instantie.

Het voorstel van orde wordt in stemming gebracht, waarbij de stemmen staken (15 voor, 15 tegen), zodat het voorstel is verworpen.

De heer Van Gerven vindt dat aan de motie moet worden toegevoegd dat er een inventarisatie komt van wat in het gebied wordt geloosd en wat daaraan is te doen. Dan is de motie voor hem acceptabel.

De heer Jacobs sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Slegers.

Mevrouw Van der Zanden lijkt het goed de pfas-aanpak op de strategische agenda te zetten, maar dan moeten ook andere nieuwe stoffen erop staan en niet alleen pfas. Zij onderkent dat je vervolgstappen klaar moet hebben liggen, maar dat is wat haar fractie betreft zeker geen juridische procedure.

De heer Van Rijkevorsel sluit zich aan bij de aanpassing van de motie.

Mevrouw Lammers verzoekt om een schorsing, zodat zij kan nagaan wie de aangepaste motie mede wil indienen. Zij stelt voor punt 1 in stand te laten en punt 2 te wijzigen in een verzoek aan het DB om pfas en andere toxische stoffen toe te voegen aan de strategische agenda.

De heer Tijhof merkt op dat Water Natuurlijk net de oproep deed om aan te sluiten bij de watercoalitie. Het oude adagium is: "De Unie zijn wij". Met een vaste overlegpartner sta je altijd sterker naar het rijk toe. Hij verzoekt dat mee te nemen in de overwegingen.

De voorzitter wijst er nog op dat het plaatsen op de strategische agenda niet als een opdracht aan het DB kan worden geformuleerd. Alleen het AB kan dat doen.

De voorzitter schorst de vergadering voor fractieberaad.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, verleent hij het woord aan mevrouw Lammers.

Mevrouw Lammers stelt dat punt 1 van de motie ongewijzigd blijft en dat punt 2 vervalt. Daarvoor komt in de plaats het verzoek aan het AB om pfas en andere toxische stoffen op de strategische agenda te zetten en nog dit jaar te bespreken. Vooral door de VVD en de BBB is erop aangedrongen dat dit niet op de lange baan wordt geschoven, omdat het waterschap op tijd zijn positie moet bepalen. Dan wordt ook voldaan aan de wens van Water Natuurlijk om goed neer te zetten wat De Dommel zelf al doet. Het gaat dan niet alleen over de wettelijke, maar ook over de niet-wettelijke taken. Punt van de motie is aangepast tot:

"Verzoekt het AB om PFAS en andere toxische stoffen toe te voegen aan de strategische agenda en Q4 2024 dit onderwerp nog te agenderen"

De heer Tijhof stelt dat het DB geen bezwaar heeft tegen de aangepaste motie. Hij merkt bij het tweede punt nog op dat het zetten op de strategische agenda behoorlijk wat tijd kost. Dat doe je niet met één bijeenkomst. Hij biedt zijn hulp en die van de organisatie aan om dit zo goed mogelijk vorm te geven.

De gewijzigde motie wordt in stemming gebracht en unaniem (30 stemmen voor) aangenomen. (Applaus.)

De voorzitter meent dat dit applaus terecht is en voor beide initiatiefnemers is, want nooit eerder is een motie-vreemd ingediend. Hij complimenteert beide indieners met hun inspanning en betrokkenheid.

4. Bestuur communicatie en financiën.

4.1 Communicatiebeleid 2024-2027 'Focus op watertransitie: van beweging naar actie'.

Voorstelnr.: 200959.

De voorzitter draagt het voorzitterschap tijdelijk over aan mevrouw Ruijs.

De heer Tollenaar zegt blij te zijn dat er een communicatiestrategie ligt; dat was een belangrijke wens uit het bestuursakkoord. Hij bedankt het DB dat dit op korte termijn is opgepakt.

Op één punt is wat hem betreft nog een aanvulling nodig: de rol van het AB in het strategische communicatiebeleid. Die blijft wat onderbelicht en hij meent dat het belangrijk is om open en transparant te zijn richting de ingezetenen over wat hier in het AB gebeurt. In het amendement wordt gerefereerd aan twee gemeentelijke organisaties die ervaring hebben hoe zij dat over het voetlicht moeten brengen. Dat is overigens niet de manier waarop dat per se moet. Hij vindt dat er inspiratie moet worden opgedaan om vooral naar buiten te kijken wat andere goede voorbeelden zijn. Hij hoopt daarmee op meer bekendheid en meer draagvlak voor het democratische proces dat wordt gevoerd. Het amendement luidt:

"Overwegende dat:

- De watertransitie andere rol van het Waterschap vraagt dan voorheen;*
- Inwoners andere wensen hebben van het waterschap dan voorheen;*
- Het AB een volksvertegenwoordigende rol heeft naar inwoners;*
- Het AB ook verantwoording dient af te leggen aan inwoners.*

Spreekt uit dat:

- Goede communicatie over (de besluitvorming in) het AB bijdraagt aan betere bekendheid van en betere verantwoording door het AB;*
- Hiermee de volksvertegenwoordigende rol van het AB beter kan worden ingevuld;*
- We van andere overheidsorganisaties op dit vlak kunnen leren.*

Voorstel

Besluit

1. Onder 'Ambassadeurs voor sneeuwbaaleffect' toe te voegen:

'We communiceren op een moderne en toegankelijke wijze over de (besluitvorming in) het Algemeen Bestuur. Hiervoor doen we inspiratie op bij andere overheidsorganisaties, bijvoorbeeld de communicatie over de gemeenteraden van Tilburg en Eindhoven.'

Mevrouw Lammers stelt dat De Dommel voor grote uitdagingen staat, die met samenwerking en inzet van veel partijen, zoals ingezetenen, bedrijven, agrariërs en overheden, moeten worden aangaan. Dat vraagt om effectief communiceren over wat er nodig is voor voldoende water, schoon water en droge voeten, nu en in de toekomst. Zij is tevreden dat in het communicatiebeleid ook beleidsbeïnvloeding expliciet is genoemd, want dat is hard nodig voor de uitdaging op het gebied van klimaatadaptatie.

Zij mist in het stuk nog smart doelen die helpen om richting te geven en monitoring mogelijk te maken en daarmee ook bijsturing. Daarom vraagt haar fractie samen met Water Natuurlijk in een motie aan de organisatie smart doelen te formuleren en daarover te rapporteren. Zij laat de inrichting van dat proces aan de organisatie over. De motie luidt:

"Overwegende dat:

- Strategische communicatie is noodzakelijk om de grote opgaven waar het waterschap voor staat te kunnen realiseren;*
- Het communicatiebeleid helpt om focus te brengen in communicatieactiviteiten van het Waterschap;*
- Het communicatiebeleid helpt om de belangen van het Waterschap via beleidsbeïnvloeding (lobby) te behartigen;*
- Het communicatiebeleid helpt om positieve gedragsverandering bij inwoners te stimuleren;*
- Het voor de controlerende rol van het AB wenselijk is om het resultaat van het communicatiebeleid te kunnen monitoren;*
- SMART-doelen hiervoor ontbreken in het voorliggende voorstel.*

- Hierbij kan worden gedacht (voorbeelden ter illustratie):
 - Percentage inwoners in het werkgebied dat bekend is met Waterschap de Dommel;
 - Percentage inwoners in het werkgebied dat bekend is met de Watertransitie;
 - Percentage inwoners in het werkgebied dat Waterschap de Dommel een tevredenheidscijfer geeft hoger dan cijfer X.
 - Percentage inwoners in het werkgebied dat gedragsmaatregelen voor drinkwaterbesparing bewust toepast (bijvoorbeeld niet sproeien in zomer)
 - Percentage inwoners in het werkgebied dat gedragsmaatregelen voor klimaatadaptatie bewust toepast (bijvoorbeeld: tegel eruit, plant eruit)

Verzoekt het DB om:

Vanaf de begroting 2025-2027 SMART-doelen in de P&C-cyclus op te nemen waarmee we sturen op de resultaten van het communicatiebeleid."

De beide amendementen zijn bedoeld om meer recht te doen aan de grote uitdagingen waar het waterschap voor staat. Zij vindt het essentieel dat het voorstel daarop wordt aangepast. Amendement A luidt:

"Ondergetekenden stellen de volgende toevoegingen voor in de volgende tekst:

'Introductie

Met dit communicatiebeleid maakt het waterschap duidelijk hoe strategische communicatie bijdraagt aan de doelen van het waterschap. En waarom deze communicatieaanpak een logisch gevolg daarvan is. We benoemen de relevante kernactiviteiten voor communicatie van ons waterschap.'

Te wijzigen in:

'Introductie

Het waterschap staat voor grote uitdagingen. De wereldwijde temperatuur stijgt harder dan eerder verwacht, en ook de gevolgen ervan zoals weersextremen komen eerder en hebben hun invloed nu al op ons waterschapsgebied. Dit vraagt om eerlijke communicatie naar onze ingezetenen en andere stakeholders. Ook vraagt het om een stevigere positie in te nemen in de verschillende bestuurlijke gremia, zoals landelijke, lokale en provinciale overheden, de Unie van Waterschappen etc, om het algemeen belang van ons waterschapsgebied voor onze ingezetenen te verdedigen. De vorm en stijl van communicatie is van invloed op het bereiken van de doelen.

Met dit communicatiebeleid maakt het waterschap duidelijk hoe strategische communicatie bijdraagt aan de doelen van het waterschap. En waarom deze communicatieaanpak een logisch gevolg daarvan is. We benoemen de relevante kernactiviteiten voor communicatie van ons waterschap'

Toelichting:

- *Het waterschap kan niet alleen beslissen over alle thema's die belangrijk zijn voor de kerntaken van het waterschap. Wel kan het waterschap hierin een stevigere rol aannemen en gaan staan voor de belangen die het waterschap dient te vertegenwoordigen.*

Argumenten:

De indieners vinden het van belang dat het waterschap, in lijn met essay 'scherper aan de wind', doet wat nodig is om de belangen van het water te verdedigen. Dit dient dan ook in de communicatiestrategie meegenomen te worden;

Het valt de indieners op dat bij ambtelijke, bestuurlijke en politieke vertegenwoordigers van andere overheden het belang van voldoende water, droge voeten en waterkwaliteit niet helder op het netvlies staat, niet bekend is of geen prioriteit heeft boven andere belangen. Het is van groot belang hen duidelijk te maken hoe groot deze belangen zijn en welke consequenties bepaalde keuzes op korte en langere termijn hebben."

Amendement B luidt:

"Ondergetekenden stellen de volgende toevoeging voor in de volgende tekst 'De communicatie van ons waterschap is op maat. En sluit goed aan bij de beleving van water bij onze stakeholders. Zoals inwoners, bedrijven, agrariërs, natuurterreinbeheerders, overheden en organisaties. Kortom bij de beleving van iedereen die betrokken is bij ontwikkelingen waar water een rol speelt. Om zo de stap te maken naar waterpositief handelen.'

Te wijzigen in:

'De communicatie van ons waterschap is op maat. En sluit goed aan bij de actualiteit en de beleving van water bij onze stakeholders. Zoals inwoners, bedrijven, agrariërs, natuurterreinbeheerders, overheden en organisaties. Kortom, bij de beleving van iedereen die betrokken is bij ontwikkelingen waar water een rol speelt. Om zo de stap te maken naar waterpositief handelen en met elkaar zo te handelen dat ook in de toekomst er voldoende (drink)water in het

waterschapsgebied is, we droge voeten houden en de waterkwaliteit wordt gewaarborgd voor álle ingezetenen.

Dit vraagt ook van overheden die beslissingen nemen met waterconsequenties voor de lange termijn dat zij geïnformeerd zijn over de actualiteit en de uitkomst van onvoldoende waterpositief handelen. Als waterschap zetten we daarom proactief in op communiceren over de waterconsequenties van handelen en niet-handelen. Dit doen wij binnen de vergaderkamers en tevens actief naar buiten om daarmee een breed publiek te kunnen bereiken. Wij zullen helder zijn dat sommige zaken niet meer kunnen dan wel grote consequenties hebben en zullen dat vaker vertalen in gevraagd en ongevraagd (schriftelijk) advies.

Wij zijn betrokken bij de ontwikkelingen van overheden, maar bewaken de kaders en doelstellingen (zoals KRW, 30% drinkwaterreductie in 2040, robuust watersysteem etc.) conform grondwaterconvenant. Dit betekent dat het waterschap geen ontwikkelingen steunt die het behalen van deze doelstellingen hindert en dat we de waterbelangen voor onze ingezetenen verdedigen. Dat vraagt om een andere communicatiestijl naar provinciale en regionale politici en ambtenaren. We verkennen nieuwe vormen van communicatie en proberen een diverse doelgroep te bereiken binnen ons gebied zoals gemeenteraads- en Statenleden.

en het volgende stuk in de eerste paragraaf op pagina 2

'Wat kan er waar in het Dommelgebied en wat kan waar niet? Samen met onze stakeholders verkennen en beantwoorden we deze vraag. Dat vraagt ook om een flinke periode van verleiden en stimuleren van stakeholders. Participatie in de vorm van co-creatie en eigenaarschap is daarbij nadrukkelijk in beeld.'

te wijzigingen in

'Wat kan er waar in het Dommelgebied en wat kan waar niet? Samen met onze stakeholders verkennen en beantwoorden we deze vraag. Dat vraagt naast het eerlijke verhaal over de actualiteit en consequenties van handelen of niet handelen om te verleiden en stimuleren van stakeholders. Participatie in de vorm van co-creatie en eigenaarschap is daarbij nadrukkelijk in beeld.'

Toelichting:

- Het waterschap kan niet alleen beslissen over alle thema's die belangrijk zijn voor de kerntaken van het waterschap. Wel kan het waterschap hierin een stevigere rol aannemen en gaan staan voor de belangen die het waterschap dient te vertegenwoordigen.

Argumenten:

De indieners vinden het van belang dat het waterschap, in lijn met essay 'scherper aan de wind', doet wat nodig is om de belangen van het water te verdedigen. Dit dient dan ook in de communicatiestrategie meegenomen te worden;

Het valt de indieners op dat bij ambtelijke, bestuurlijke en politieke vertegenwoordigers van andere overheden het belang van voldoende water, droge voeten en waterkwaliteit niet helder op het netvlies staat, niet bekend is of geen prioriteit heeft boven andere belangen. Het is van groot belang hen duidelijk te maken hoe groot deze belangen zijn en welke consequenties bepaalde keuzes op korte en langere termijn hebben."

De heer De Ridder zegt dat het DB het amendement van Water Natuurlijk neutraal bejegt. Het is een suggestie waarmee het waterschap aan de slag kan. Hij heeft wel ideeën hoe dat zou moeten gebeuren, maar daarover komt hij nog in overleg.

Ook amendement A van de PvdD bejegt hij neutraal. De aanvullende tekst is niet geformuleerd in B1-taal. Hij wil dan ook de ruimte om in overleg met de indieners te komen tot een B1-formulering.

Hij ontraadt amendement 2 van de PvdD. De tekst is vrij ruim geformuleerd, maar bevat ook wat politieke duiding en rolpositionering die niet alleen het communicatiebeleid betreft. Het amendement heeft daardoor een net wat te brede opzet. Het DB zou zich te veel op de hals halen als dit amendement wordt aangenomen.

Hij neemt de motie van PvdD en Water Natuurlijk die verzoekt om vanaf de begroting 2025-2027 smart doelen op te nemen, niet over, omdat die niet op de beoogde manier uitvoerbaar is. De resultaten van het betrokken onderzoek zijn in december bekend en dat is te laat om ze nog te laten landen in de begroting 2025. Hij doet wel een toezegging, want in de communicatielijst is al opgenomen dat het DB met behulp van de resultaten die in december bekend zijn, concrete doelstellingen zal formuleren. Er wordt dus wel aan het verzoek voldaan. Niet in

de begroting 2025, maar zo snel mogelijk daarna komt het DB met een voorstel voor concrete doelstellingen.

Mevrouw Jansen wenst De Dommel veel succes met het streven om in 2027 een positief imago en een goede reputatie te hebben. Zij vindt het ambitieus, gelet op het vertrouwen dat het waterschap nu heeft bij burgers en de agrarische sector. Zij meent dat dit op een dieptepunt zit en zij ziet in communicatiebeleid te weinig hoe het DB denkt dat vertrouwen te herstellen.

In reactie op het amendement van de heer Tollenaar merkt zij op dat haar fractie vindt dat een AB-lid ambassadeur is van de achterban en niet van het waterschap. Zij mist de term “transparante communicatie” in het besluit. Het voorstel om de communicatie moderner en toegankelijker te maken, ondersteunt haar fractie wel. Het is belangrijk dat ingezetenen te weten komen hoe een besluit tot stand komt.

Amendement B van de PvdD gaat haar te ver. Het idee om te bepalen wat het waterschap wel en niet mag steunen zou beter passen in het WBP. Dat zou ons helpen om duidelijke kaders te stellen en een consistente communicatiestrategie te hanteren die in lijn is met de doelstellingen.

Haar fractie is voor de motie van de heer Tollenaar, want meten is weten en concrete doelstellingen moedigt de BBB alleen maar aan.

Mevrouw Kisters vindt dat het voorstel goede aanknopingspunten biedt om ook op een andere manier en nog intensiever zowel in- als extern te communiceren. Zij meent dat AB-leden wel een ambassadeursrol hebben. AB-leden vertegenwoordigen het waterschap; niet alleen naar de eigen achterban, maar naar de hele regio.

De VVD steunt de motie over de smart doelen.

Het is goed de plannen op bepaalde aspecten te toetsen, maar het lijkt haar een te grote opdracht om alles inzichtelijk te maken en te monitoren. Zij vraagt zich af hoe dat vorm moet krijgen.

Mevrouw Van Santvoort merkt op dat zij in de vorige periode in de commissie zat die zich bezighoudt met communicatie. Zij heeft soms het idee dat er in deze nieuwe setting veel meer moet gebeuren aan communicatie, maar zij had in die tijd heel positieve ervaringen. Er wordt keihard aan gewerkt om het waterschap duidelijk te tonen, waar dan ook. Zij is erg benieuwd naar de uitkomst van het onderzoek, omdat het waterschap het afgelopen jaar duidelijk in beeld is geweest. Je merkt dan dat men het waterschap altijd weet te vinden als er problemen zijn; om er met de vinger naar te wijzen of juist niet. Vraag is dan ook of het waterschap meer bekendheid heeft gekregen.

Spreker meent dat alle AB-leden en ook commissieleden hun ambassadeursrol goed kunnen oppakken. Vorige week was zij als vertegenwoordiger van het waterschap bij een lezing in Nuenen over hoe het water van de Dommel stroomt. Zij vindt dat een belangrijke taak. Natuurlijk kun je niet overal bij zijn, maar je kunt in het gebied wel laten zien dat je De Dommel vertegenwoordigt. Die ambassadeursrol mag van haar nog worden uitgebreid.

Zij heeft geen idee van de aanpak van smart doelen, maar het zou fijn zijn een overzicht van die smart doelen te krijgen om zo meer op de hoogte te raken.

De amendementen van de PvdD met de titel “Communicatie die past bij de roerige tijd” vindt zij erg belangrijk, omdat je daarmee De Dommel in de picture zet.

Mevrouw Lammers staat positief tegenover het amendement van Water Natuurlijk. Zij is blij dat het DB voor de motie over de smart doelen is en heeft er begrip voor dat dit niet meteen kan worden meegenomen in de begroting voor 2025. Daarom wijzigt zij 2025 in de motie in 2026. Zij vindt het een belangrijke

toezegging dat het DB niet wil wachten tot de begroting 2026, maar er meteen mee aan de slag wil.

Zij is blij met de toezegging op amendement A en vindt het fijn dat het DB dat wil herschrijven in B1-taal. Het is jammer dat het DB niet voor amendement B is. Zij herkent zich niet in het argument dat dit door het DB als politiek wordt gezien.

De heer Van Rijckevorsel meent dat het communicatiebeleid niet een in beton gegoten verhaal is. Het moet waarschijnlijk tussentijds nog worden aangepast, want niemand weet wat de communicatiemiddelen in 2027 zullen zijn.

De ingediende amendementen sturen veelal op de inhoudelijke boodschap van de communicatie en volgens hem gaat het om het communicatiebeleid en niet zozeer over de inhoud. Hij kan zich dan ook niet vinden in de amendementen. Het DB heeft al positief gereageerd op de motie, zodat deze volgens hem kan worden ingetrokken.

Mevrouw Van der Zanden zegt dat de fractie Ongebouwd positief staat tegenover het voorstel. Zij wijst er wel op dat communicatie zenden en ontvangen is, terwijl in het communicatiebeleid veel nadruk ligt op zenden. Zij meent dat het ook belangrijk is om te luisteren en er vervolgens iets mee te doen. Dat mist zij in de visie. In de commissie is al een loketfunctie voorgesteld en zij hoopt dat het beleid daarmee nader vorm kan worden gegeven.

De heer Jacobs neemt aan dat het niemand het afgelopen jaar is ontgaan dat als je “samenwerken en communicatie” zegt, natuurlijk ook “CDA” zegt. Zijn fractie heeft het communicatiebeleid dan ook met plezier gelezen. Uit het stuk blijkt wel dat er hard aan is gewerkt. Hij kan het beleid samenvatten met één korte paragraaf in de tekst:

“We luisteren en staan open voor feedback. Het waterschap deelt zijn kennis en ervaring en haalt deze bij anderen op. Daarmee verrijken we onze plannen.”

Dit is voor hem de kern van dit hele communicatiebeleid en hij hoopt dat dit ook echt wordt uitgedragen.

Het amendement van Water Natuurlijk over de ambassadeursrol zal hij zeker steunen. Er is onlangs een mooie presentatie gedeeld door de afdeling communicatie. Die zou ook voor de ambassadeursrol mooi kunnen worden gebruikt.

Zijn fractie is ook voor de motie over de smart doelstellingen. Hij zou natuurlijk graag een smart doelstelling zien op het gebied van luisteren en openstaan voor feedback en het ophalen van kennis en ervaring bij anderen. Als dat gebeurt, zou hij graag zien wat daarvan de resultaten zijn.

De twee amendementen van de PvdD kan hij niet steunen. Hij vindt die te breed en zij passen niet in deze visie op het communicatiebeleid.

De heer Van Gerven worstelt al met de titel van het stuk: “Focus op watertransitie van beweging naar actie.” Dan kun je communiceren wat je wil, maar je brengt een boodschap het gebied in die veel vergt. Je moet of de mensen tegemoetkomen of je moet het beleid iets aanpassen en dat heeft niets te maken met communicatie. Je moet niet iets willen wat onmogelijk is.

Het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) is in Den Haag grotendeels in de prullenbak gegooid. Op pag. 5 staat een lijstje van wat de mensen allemaal te wachten staat, maar hij weet niet of dat een-op-een kan blijven bestaan, want veel maatregelen gaan gepaard met een heleboel kapitaalvernietiging in de omgeving van beken. Op dat punt raak je ook veel wethouders van gemeenten, want die zitten met het probleem dat “droge voeten” niet meer vanzelfsprekend is bij dit waterschap. *Mevrouw Jansen* meldde ook al dat er weinig draagvlak is bij de mensen die het echt aangaat en die alles moeten leveren. Je kunt dan wel blijven vasthouden aan wat het vorige AB heeft vastgesteld in het WBP5 en het handelingsperspectief, maar misschien vraagt het een beetje voortschrijdend inzicht om niet alles zo zwart-wit te blijven verkondigen. Het communicatiebeleid

moet dus de ruimte geven om wat flexibeler met de omgeving te communiceren. Als je tot het uiterste gaat om met alleen communicatie je zin door te drijven, kom je niet verder.

De waarnemend voorzitter wijst erop dat het beleid nu niet aan de orde is. Zij verzoekt om een standpunt over de amendementen en moties.

De heer Van Gerven vindt de amendementen en moties vergezocht, want die volgen automatisch uit het stuk. Het is overbodig die zaken apart te benoemen.

De heer Van Benthem is blij met het voorstel, maar hij meent dat beter kan worden gewacht tot eind van het jaar het onderzoek over de communicatie en de effectiviteit van de communicatiestrategie naar het AB komt. Daarom juicht hij de motie over het gebruik van meer smart doelen op zich toe. Maar hij wil met het implementeren en besluiten wachten tot er een debat is geweest over dat onderzoek want pas dan weet het AB waarop het kan sturen. Hij verzoekt Water Natuurlijk daarom de motie aan te houden.

Zijn fractie is tegen de amendementen A en B van de PvdD.

Hij voelt wel wat voor wat de BBB zei over de ambassadeursrol van AB-leden. Je hebt een rol als ambassadeur, maar het is niet alleen je rol om ambassadeur te zijn. Dat is slechts een onderdeel van je rol. Hij meent dat het amendement te veel is toegespitst op dat je dé ambassadeur bent. Hij zal het dus niet steunen.

De heer Aarts complimenteert het DB voor het communicatiebeleid. Zijn opmerkingen zijn niet negatief of corrigerend bedoeld, maar meer verrijkend en aanvullend. Het zal niemand verbazen dat het waterschap dichterbij de ingezetenen moet zitten. De democratie werkt veel beter als het waterschap in gesprek is met de burgers. Wat hij terugziet in de strategie, herkent hij ook wel uit het bedrijfsleven, met name uit de IT-tak waarin hij zelf behoorlijk lang in heeft gewerkt. De benadering is vaak vanuit het zenden maar hij mist daarin de marketinggedachte. Want met marketing probeer je om je producten af te stemmen op de ontvanger. Hij heeft overigens veel bedrijven naar de Filistijnen zien gaan die dat niet deden.

Hij begrijpt tot op zekere hoogte de wens om tot smart doelen te komen, maar hij is het met de heer van Benthem eens dat je dit beter even kunt uitstellen totdat je erover kan discussiëren. Bovendien moet men hier niet in doorslaan. Doordat er tegenwoordig ontzettend veel wordt gemeten, zijn er veel data voorhanden die vervolgens door allerlei partijen worden geïnterpreteerd. Hij zet bij die interpretaties regelmatig de nodige vraagtekens.

Voor wat de amendementen en moties betreft sluit hij zich aan bij de portefeuillehouder.

De heer Tollenaar zegt dat Water Natuurlijk positief is over het voorstel. Bij de inzet van de watertransitie hoort een gedegen communicatieaanpak. De omgeving en het klimaat veranderen. Hij is blij met zaken als een lobbyagenda en met vragen als hoe je met stakeholders het gesprek aangaat, hoe je inwoners in beweging krijgt en hoe je het klimaatbewuste gedrag gaat inzetten.

Hij bedankt de fracties die zijn amendement over AB'ers als ambassadeurs steunen. De heer Overvelde zei al: "eenmaal een waterschapper, altijd een waterschapper". Hij erkent dat een AB-lid ambassadeur is voor de eigen achterban, maar een AB-lid heeft ook een rol als ambassadeur van het waterschap. Het doel van het amendement is dat het AB meer naar buiten toont hoe de besluitvorming en het debat plaatsvinden.

Ten aanzien van de amendementen van de PvdD kan hij de redenering van de portefeuillehouder goed volgen. Dus sympathie voor amendement A en begrip voor de opmerking over de taal. Amendement B neemt meer een beleidsinhoudelijke afslag en daarvoor is het voorstel niet bedoeld.

De heer De Ridder bedankt degenen die positief zijn over het stuk. Er lijkt zich een meerderheid voor af te tekenen. Hij is blij met de stappen die de afgelopen jaren zijn gezet in het responsiever en communicatiever maken van dit waterschap. Hij is echt trots als hij terugdenkt aan de Waterdag in Hapert van zondag jl., met meer dan 1250 bezoekers. Dat zegt iets over de manier waarop de mensen het waterschap weten te vinden. Hij is ook trots op de organisatie van de Brabantse Waterdag waar De Dommel de trekker was en het evenement op een ander niveau wist te brengen, mede dankzij de mensen van de afdeling communicatie.

De bijdrage van de BBB ziet hij als een oproep om een tandje bij te zetten om voor 2027 een beter beeld neer te zetten. Die oproep is niet aan dovemans oren gericht. Hij roept de BBB op om samen te werken aan het positieve imago en de reputatie, want ook die fractie maakt deel uit van dit AB. Hij snapt best dat BBB-fractieleden hun achterban vertegenwoordigen; dat doen alle AB-leden. Maar samen bepalen die AB-leden het beeld dat mensen hebben van het waterschap. Niet iedereen hoeft het overigens altijd met elkaar eens te zijn.

Zo interpreteert hij ook het amendement van de heer Tollenaar. Het AB hoeft het niet altijd eens te zijn, maar het kan communiceren over de manier waarop iets moet worden gedaan en zo komen tot goede besluiten voor het waterschap. In het belang van alle mensen die het vertegenwoordigt. Zo is elk AB-lid ook een ambassadeur.

Spreker deelt de nieuwsgierigheid van de AWP over de vraag hoe groot de bekendheid van het waterschap is. Het aantal bezoekers van een Waterdag neemt toe en dat zegt iets over het bereiken van mensen. Hij hoopt dat terug te zien in de cijfers over de bekendheid van De Dommel. In december zijn de resultaten van het onderzoek bekend. Die worden gedeeld met het AB. Aan de hand van de resultaten komt het DB met smart doelen en ook die worden gedeeld met het AB. Over de smart doelen komt dan een discussie waarin duidelijk wordt of het AB daarmee akkoord gaat of nog aanpassingen wil. Die discussie wil hij in de commissie voeren. Natuurlijk moeten die doelen behulpzaam en bruikbaar zijn. Het operationaliseren van die doelen is niet zo makkelijk, maar hij gaat die opgave graag aan. Daarna kunnen de smart doelen richting 2026 worden bepaald. Hij is dan ook bereid de motie van de PvdD over te nemen als 2025 wordt gewijzigd in 2026.

Als typering van de inbreng van Ongebouwd heeft hij “communicatie in verbinding” opgeschreven. Hij is het ermee eens dat communicatie geen eenrichtingsverkeer is. Er moet sprake zijn van interactie en men moet kunnen inspelen op dingen die gebeuren, dus zichtbaar zijn en responsief. Het is dus geen zaak van iets uitzenden, daarna je oren dichtdoen en hopen dat de boodschap landt. Dat is zeker niet de communicatie die het DB voorstaat en in het beleid wil vastleggen. Dat betekent ook dat er doelstellingen moeten worden opgenomen om te toetsen of het lukt om de doelen te realiseren.

De beleidsdiscussie die de heer Van Gerven van zijn inbreng maakte, is wellicht niet voor nu. Maar daarmee werd wel een goede duiding gegeven hoe lastig het is om in deze dynamische en onvoorspelbare tijden goed te blijven communiceren. Het doel is de boodschappen op basis van het vastgestelde beleid goed uit te dragen. Daarom is het zo van belang om afgestemd te zijn op de omgeving en in verbinding te zijn met de omgeving om te snappen wanneer de communicatie succesvol is. Snappen wat er gebeurt en daarop inspelen ligt diep in dit stuk verankerd. Dan kun je een boodschap brengen waar mensen wat aan hebben en die ze snappen.

Mevrouw Jansen vertelt dat zij als AB-lid regelmatig is bij openingen van beekherstelprojecten en bij bijeenkomsten georganiseerd door bewoners. Zondag jl. was zij met haar gezin bij de rwzi in Hapert en was daar aanspreekbaar voor ingezetenen. Zij beseft dus dat zij een verantwoordelijkheid

heeft als AB-lid. Zij staat alleen niet altijd achter wat het waterschap verkondigt en zal dat dan niet verkondigen als AB-lid. In Hapert was de eerste vraag aan haar hoe zij van die dag had gehoord. En toen zij vertelde dat zij AB-lid was, moest iedereen lachen. Zij complimenteert het waterschap dat het zelf onderzoekt hoe de communicatie verloopt. Zij vindt het communicatiebeleid een ambitieus plan, zeker als het gaat om het vertrouwen van burgers. De BBB zal voorstemmen.

Mevrouw Lammers vindt het fijn dat het DB de aangepaste motie wil overnemen en dat het AB zal worden meegenomen in de resultaten van het onderzoek. Zij adviseert het DB niet te veel smart doelen te kiezen, want dan verlies je de focus. De smart doelen zijn bedoeld om richting te geven en daarop te sturen. Zij wijzigt amendement B in de hoop dat er meer AB-leden mee instemmen. Het eerste deel wordt bijna helemaal geschrapt. Het tweede deel houdt zij wel in stand. De actualiteit wordt toegevoegd, omdat haar partij actualiteit belangrijk vindt. Bij de tweede wijziging vindt zij het van belang dat het eerlijke verhaal wordt verteld. Het aangepaste amendement B luidt:

“De communicatie van ons waterschap is op maat. En sluit goed aan bij de beleving van water bij onze stakeholders. Zoals inwoners, bedrijven, agrariërs, natuurterreinbeheerders, overheden en organisaties. Kortom bij de beleving van iedereen die betrokken is bij ontwikkelingen waar water een rol speelt. Om zo de stap te maken naar waterpositief handelen.”

Te wijzigen in:

“De communicatie van ons waterschap is op maat. En sluit goed aan bij de actualiteit en de beleving van water bij onze stakeholders. Zoals inwoners, bedrijven, agrariërs, natuurterreinbeheerders, overheden en organisaties. Kortom, bij de beleving van iedereen die betrokken is bij ontwikkelingen waar water een rol speelt. Om zo de stap te maken naar waterpositief handelen en het volgende stuk in de eerste paragraaf op pagina 2

“Wat kan er waar in het Dommelgebied en wat kan waar niet? Samen met onze stakeholders verkennen en beantwoorden we deze vraag. Dat vraagt ook om een flinke periode van verleiden en stimuleren van stakeholders. Participatie in de vorm van cocreatie en eigenaarschap is daarbij nadrukkelijk in beeld.”

te wijzigingen in

“Wat kan er waar in het Dommelgebied en wat kan waar niet? Samen met onze stakeholders verkennen en beantwoorden we deze vraag. Dat vraagt naast het eerlijke verhaal over de actualiteit en consequenties van handelen of niet handelen om te verleiden en stimuleren van stakeholders. Participatie in de vorm van co-creatie en eigenaarschap is daarbij nadrukkelijk in beeld.”

De heer Van Rijckevorsel vraagt of de motie van Water Natuurlijk en de PvdD wordt ingetrokken nu die is overgenomen.

De heer Tollenaar trekt de gewijzigde motie in.

Mevrouw Van der Zanden zegt dat zij zal meegaan met het eerste amendement van de PvdD en met dat van Water Natuurlijk. Het aangepast tweede amendement van de PvdD wil zij eerst bekijken.

De waarnemend voorzitter schorst de vergadering voor beraad van het DB.

Nadat de waarnemend voorzitter de vergadering heeft heropend, verleent zij het woord aan de heer De Ridder.

De heer De Ridder zegt dat hij met de aangepaste versie van amendement B van de PvdD uit de voeten kan.

Voor de volledigheid merkt hij over amendement A van de PvdD nog op dat dit neutraal positief wordt bejegend, mits het DB de ruimte krijgt om dit in overleg in B1-taal aan te passen. Het is hem bekend dat mevrouw Lammers daarmee instemt.

Het amendement van Water Natuurlijk wordt in stemming gebracht en unaniem (30 stemmen voor) aangenomen.

Amendement A van de PvdD wordt in stemming gebracht en aangenomen met 24 stemmen voor en 6 tegen.

Het gewijzigde amendement B van de PvdD wordt in stemming gebracht en unaniem (30 stemmen voor) aangenomen.

Het gewijzigde voorstel wordt in stemming gebracht en unaniem (30 stemmen voor) aangenomen.

De heer De Ridder neemt het voorzitterschap weer over en schorst de vergadering voor overleg van het DB.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, stelt hij aan de orde:

4.2 Grondstrategie.

Voorstelnr.: 126032.

De heer Van de Ven merkt op dat in het voorstel onteigening wordt genoemd als mogelijke maatregel, maar hij heeft twijfels over de juridische haalbaarheid. Bovendien maakt hij zich zorgen dat onteigening te snel als instrument wordt ingezet of zelfs als dreigement bij grondverwerving. Het is moeilijk om juridisch aan te tonen dat gedwongen onteigening in deze context noodzakelijk is. Dat kan leiden tot onzekerheid en vertraging. Daarom stelt hij voor om duidelijke en juridisch onderbouwde kaders te formuleren voor het gebruik van onteigening. Dat zorgt dat onteigening slechts wordt toegepast in zeer specifieke gevallen en bovendien alleen als alle andere opties uitgeput zijn. Daarmee voorkom je onnodige druk op boeren en creëer je een transparant proces. Het amendement “dwingend kader beekherstel” luidt:

“Overwegende dat:

- Het AB wordt verzocht om kaders mee te geven voor de uitwerking van de grondstrategie.*
- In het huidige voorstel voorbeelden worden gegeven voor onteigening, met de nadrukkelijke vermelding dat deze voorbeelden niet limitatief is.*
- Het AB op deze manier geen kaders mee kan geven.*
- Het nut en de noodzaak van het meanderen van beken lastig (juridisch) aan te tonen is.*

Voorstel

Besluit het de tekst onder 3.1.3.1 als volgt te wijzigen:

“Enkele voorbeelden waarbij inzet van VSS/ontei gening wel/niet inzetbaar is Instrument VSS/ontei gening wel inzetbaar:

- Aanleg van een primaire kering voor de bescherming tegen hoog water,*
- Aanleg of uitbreiding van een rioolwaterzuiveringsinstallatie,*
- Aanleg van nieuwe hoofdwat ergangen (bijvoorbeeld op de flanken om een stuurbaar watersysteem te behouden).”*

De motie gaat over het gegeven dat gronden na het realiseren van een project vrij snel weer in de verkoop gaan. De BBB wil dat deze gronden minimaal voor de termijn van de evaluatie worden aangehouden; bijvoorbeeld vijf jaar. Er is dan voldoende tijd voor monitoring en evaluatie, je weet hoe het project uitpakt en je kunt eventueel nog zaken aanpassen. Eventueel kan tijdens deze periode de grond worden verpacht, waardoor deze productief blijft en dit geen grote impact heeft op de begroting. Gezien de almaar stijgende grondprijzen verwacht hij dat dit zelfs een positief effect kan hebben op de begroting.

Met het amendement en de motie streeft de BBB naar een evenwichtige aanpak van beekherstelprojecten. Enerzijds wil hij dat het waterschap gronden lang genoeg behoudt om te kunnen leren van de projecten en de mogelijkheid te hebben om bij te sturen. Anderzijds wil hij voorkomen dat onteigening te snel wordt ingezet zonder de juiste juridische basis. De BBB pleit voor een eerlijke,

transparante en duurzame samenwerking tussen het waterschap en grondeigenaren. De motie (behoud gronden beekherstelprojecten) luidt:

"Constateringen:

- Dat in afgeronde beekherstelprojecten gronden verkocht worden terwijl de invloed van het project nog niet voldoende inzichtelijk is.*
- Dat voor een goede projectevaluatie minimaal 5 jaar gemeten moet worden*
- Dat eventuele noodzakelijke aanpassingen aan beken niet of in mindere mate plaats kunnen vinden indien de gronden al verkocht zijn.*
- Dat het waterschap in de watertransitie een lerende aanpak hanteert en de ruimte nodig heeft om te experimenteren en aan te passen.*
- Dat deze gronden in deze periode ook verpacht kunnen worden.*

Verzoekt het DB / spreek uit dat / roept het DB op / nodigt het DB uit om:

Verzoekt het dagelijks bestuur om bij nog te realiseren projecten de gronden minimaal 5 jaar aan te houden. Gaat over tot de orde van de dag."

Mevrouw Van der Zanden zegt dat de fractie Ongebouwd van mening is dat in de huidige grondstrategie veel gereedschappen zitten. Maar zij mist een instrument ter ondersteuning van de gebruikers in transitiegebieden. Het gaat te ver om daarvoor een amendement in te dienen. Daarom heeft zij een motie opgesteld met het verzoek om een beleid te ontwikkelen dat financieringsmogelijkheden voor ondernemers faciliteert die gericht zijn op het realiseren van waterdoelen. Het gaat daarbij niet om een kleine zaak als het afkoppelen van water van daken of zoets, maar echt om bedrijven die een flinke transitie moeten ondergaan en waarvan een belangrijk deel van de gronden nodig is voor de waterdoelen van De Dommel. Zij moeten advies kunnen inwinnen, ook extern, zonder dat zij daar zelf diep voor in de portemonnee hoeven te duiken. De motie luidt:

"Constateringen:

- In het WBP-5 staat o.a. "we stimuleren gebruikers in het gebied om te ontwikkelen en zich aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Als we zien dat er onevenredig nadeel of onacceptabele schade optreedt voor één of meerdere gebruikers, door een toekomstbestendige waterhuishouding staan we de gebruikers bij in deze transitieperiode. Zo ver-groten we het handelingsperspectief van deze gebruikers."*
- De verduurzaming van de bedrijfsvoering van ondernemers is essentieel voor het behalen van waterdoelen en de bescherming van onze watervoorraden.*
- Het huidige grondbeleid biedt niet voldoende ruimte om naast kennis ook extern advies aan grondgebruikers te vergoeden.*
- Subsidieregelingen voor groenblauwe diensten behoeven verdere ontwikkeling.*
- Een proactieve aanpak bij het grondbeleid de samenwerking tussen overheid en ondernemers kan versterken.*

Toelichting:

- Veel ondernemers hebben behoefte aan financiële ondersteuning om advies in te winnen hoe duurzame maatregelen tbv de waterdoelen in te passen zijn in de bedrijfsvoering en om deze maatregelen te implementeren.*
- Het waterschap kan kennis bieden, maar daarnaast is ook aanvullend extern advies voor bedrijven vaak noodzakelijk, om tot goede maatregelen en regelingen te komen.*
- Een tegemoetkoming in de kosten hiervan kan de samenwerking een positieve impuls geven.*
- De subsidieregelingen voor groen-blauwe diensten en agrarisch natuurbeheer kunnen in samenspraak verder verbeterd worden en beter perspectief bieden om waterdoelen te behalen en bedrijven ontwikkelperspectief te bieden.*

Verzoekt het DB:

- Een beleid te ontwikkelen dat financieringsmogelijkheden voor ondernemers faciliteert, gericht op het realiseren van waterdoelen.*
- In overleg te treden met relevante stakeholders, waaronder ondernemersverenigingen en milieugroepen, om de behoeften en mogelijkheden in kaart te brengen.*

- *Voor het volgende begrotingsjaar (2026) een voorstel voor te leggen met een concrete uitwerking van de financiële steunmaatregelen.”*

De heer Lokin wijst erop dat het amendement van de heer Van de Ven beekherstel verwijderd uit de mogelijkheden om onteigening in te zetten. Het DB ontraadt dat. Het wordt dan alleen maar moeilijker om de opgaven te realiseren. Die opgaven staan in het WBP5, namelijk de ambities op het gebied van watertransitie, en daarnaast zijn er de opgaven in het kader van de KRW. Het waterschap zal dan het verwijt krijgen dat het zijn taken niet heeft gedaan. Je kunt dan niet zeggen dat het instrument er niet was, want het AB heeft er dan zelf voor gekozen dat instrument niet in te zetten. Als de mogelijkheden om onteigening te gebruiken worden beperkt, kan De Dommel moeilijker inspelen op actuele ontwikkelingen. Het kan dan niet de helpende hand uitsteken voor een boer die aan het einde van zijn termijn geen opvolger heeft, want het kan dan geen VSS (volledige schadeloosstelling) bieden, maar alleen de vaak relatief schamele marktprijs. Bovendien meent hij dat de inzet van het instrument door de drie voorwaarden - nut, noodzaak en urgentie - al zodanig aan banden is gelegd is dat het waterschap niet in de positie is om zomaar grond te onteigenen. In de motie vraagt de BBB het waterschap de gronden standaard minimaal vijf jaar aan te houden. Het DB is bezig met een onderzoek of bypasses zinvol zijn voor een paar projecten. Op 11 december a.s. wordt het AB over het onderzoek ingelicht. Hij adviseert de resultaten van dat onderzoek af te wachten. Er kunnen later altijd zaken worden toegevoegd aan het grondbeleid, want dat is niet in beton gegoten. Hij wijst er nog op dat de voorgestelde maatregel ook nadelen heeft. De beheerkosten zijn hoog als de termijn van vijf jaar wordt aangehouden. De heer Van de Ven deed al de suggestie om de grond te verpachten. Maar als die grond natuur wordt die geen agrarische functie heeft, zijn die beheerkosten er wel. Hij meent dat het beter is te zoeken naar een kosteneffectievere termijn. Voor sommige projecten is het evident dat het niet nodig is om de gronden aan te houden, voor andere projecten kan het nodig zijn dat je tien jaar wacht om zeker te weten dat alles goed functioneert. Hij pleit dus voor maatwerk. Hij wijst er nog op dat veel gronden waar het waterschap maatregelen neemt, niet in eigendom zijn. Vooral als die maatregelen worden genomen in het kader van natuur, gaat het vaak om gronden van de provincie. Een probleem is bovendien dat de grond in die vijf jaar niet kan worden overgedragen. Als het om agrarische grond gaat, kan die dus niet worden gebruikt om boeren in staat te stellen hun bedrijf te optimaliseren. Hij ontraadt daarom de motie.

In haar motie vraagt mevrouw Van der Zanden om bedrijven te ondersteunen die in transitie zijn. Er is begrip voor haar zorgen en daarom wordt al geprobeerd de helpende hand uit te steken. Er zijn al stimuleringsregelingen en er is nog een grote regeling in de maak die hij op 9 oktober a.s. met het AB zal bespreken: de stimuleringsregeling landelijk gebied. Hij hoopt dat die echt wordt gezien als een uitgestoken hand. Dit is de basis van de GGA. Als het waterschap alleen maar vraagt aan die tafel, komt het geen stap verder; het zal moeten kunnen bieden. Hij verzoekt mevrouw Van der Zanden de motie aan te houden, mede omdat die eigenlijk geen betrekking heeft op het grondbeleid. Het waterschap voert grondbeleid omdat het doelen wil bereiken. Maar dat kan pas nadat het waterschap de kans heeft gegrepen om grondeigenaren zover te krijgen om zelf hun rol te spelen en hun grondgebruik in lijn te brengen met het watersysteem. Pas als die bereidheid niet bestaat, kom je in het grondbeleid terecht. Daarin zitten dan instrumenten. Met als klapstuk de onteigeningstitel, die overwegend wordt gebruikt om de boer die dat wil, een reële vergoeding te geven. Hij verzoekt mevrouw Van der Zanden dan ook de motie aan te houden en, nadat de inzichten met het AB zijn gedeeld, mogelijk alsnog in te dienen.

De heer Tollenaar stelt dat grond voor zijn fractie nooit een doel op zich zelf is; niet om het te hebben, niet om eraan te verdienen. Wel om je beleidsdoelen te

kunnen verwezenlijken. Hij kan zich voor een groot deel vinden in de gestelde kaders. Het heeft alleen wat verwarrend gewerkt, dat er nieuwe kaders zijn toegevoegd en ook al bestaande kaders worden genoemd, maar niet allemaal. Bijvoorbeeld op het gebied van groen, zijn er meer kaders die het grondbeleid raken. Bovendien moet het AB over kaders rondom dierenwelzijn nog een discussie voeren. Dat maakt het voor zijn fractie wel wat lastig. In het stuk ligt vooral de focus op de nieuwe kaders. Beleid dat staat, blijft staan. Hij vraagt of het klopt dat, als beleid wordt herzien, er ook het een en ander verandert in het grondbeleid. Hij vraagt zich ook af hoe en wanneer het DB terugkoppelt, als de kaders van het AB zijn verwerkt in nieuw beleid. Hij betwijfelt of de BBB het zich makkelijker maakt met de motie over beekherstel, want onteigening wordt nu weggehaald bij de voorbeelden waar het wel inzetbaar is, maar niet toegevoegd aan de punten waar het niet inzetbaar is. Zijn fractie staat dan ook niet positief tegenover het amendement. Een belangrijke vraag naar aanleiding van de motie over het vijf jaar aanhouden van grond, is wat de consequenties zijn. Hij begrijpt dat hierop later wordt teruggekomen en wil daarop dan wachten. Hij is benieuwd wat de fractie Ongebouwd met de motie gaat doen, mede omdat ook hij zich afvraagt of die wel betrekking heeft op grondbeleid.

De heer Tönissen merkt op dat grondbeleid een gevoelig punt is, maar dat grond voor organisaties als het waterschap cruciaal is om beleid te realiseren. Het is dan ook goed om een nota grondbeleid te maken waarin je kaders stelt voor de omgang met grond. Dit is een tijd om te herijken, mede vanwege de nieuwe Omgevingswet. In het grondbeleid kom je natuurlijk uit op de emotionele stap van onteigening voor de waterschapsdoelen. Zijn fractie vindt dat het DB niet over één nacht ijs is gegaan. Onteigening kent twee kanten: de verplichting voor grondeigenaren en, zoals de wetgever van meet af aan duidelijk heeft gemaakt, een VSS. Dat laatste is een belangrijk instrument om mensen te helpen om op een andere plek een goede herstart te maken.

Zijn fractie vindt het belangrijk dat er in deze nota een aantal waarborgen zijn vastgelegd. Als onteigening nodig is, moet het DB daarover een heel duidelijk besluit nemen en moet ook het AB daar zijn zegje over kunnen doen. Je hoort vaak dat het waterschap zo maar onteigent, dat er geen kans is om daarover normaal met het waterschap te overleggen en dat onteigening uiteindelijk toch het resultaat zal zijn. Hij hoopt dat met dit beleid duidelijker wordt dat er begrip is voor individuele eigenaren en grondgebruikers als dit zwaardere instrument moet worden gebruikt.

Hij wijst de heer Van de Ven erop dat WBP5 is vastgesteld en stelt dat er sprake is van selectief shoppen als de BBB voorstelt beekherstel te halen uit de gevallen waarvoor kan worden onteigend. Hij begrijpt de gevoelens, maar het waterschap doet dan wel andere zaken die belangrijk zijn voor de realisatie van de doelen. WBP5 moet uitgangspunt zijn voor het grondbeleid. Hij zal het amendement van de BBB dan ook niet steunen.

Hij is het met de heer Lokin eens dat je geen termijnen moet vastleggen voor het vasthouden van gronden. Het waterschap is bezig met finetunen na alle problemen door de enorme regenval en iedereen is het erover eens dat dit nodig is. Als het waterschap daarvoor gronden nodig heeft, zullen dat waarschijnlijk geen gronden zijn die eigendom zijn van De Dommel. Je komt dan bij gronden van de buren, zoals terreinbeherende organisaties, de provincie en het groenontwikkelbedrijf. Als daar een bypass moet worden aangelegd, moet je in overleg gaan met die organisaties, waarmee toch al wordt samengewerkt. Hij neemt aan dat daarover zelfs al afspraken zijn gemaakt. Hij zal dus tegen de motie stemmen.

Spreker noemt het een goede zaak dat Ongebouwd een motie heeft ingediend over een stimuleringsregeling. Hij vraagt zich wel af of die betrekking heeft op het grondbeleid. Ook zaken als groen en de vis- en jachtrechten horen volgens hem

niet in deze nota thuis. Het DB komt binnenkort met een meer algemene stimuleringsregeling en hij hoopt dan ook dat de motie wordt aangehouden.

De heer Van Gerven zegt dat onteigenen voor hem onbespreekbaar is. Hij noemt het voorstel camouflage om met het instrument onteigening bijna onmogelijke waterdoelen te kunnen realiseren. Het is de derde vernietigende klap die het DB uitdeelt aan het buitengebied. De eerste was het invoeren van het referentiejaar voor gewassen (2023). Ten tweede kwam het DB met mitigerende maatregelen. Die wil hij eigenlijk afschaffen, want hij wil alleen in één keer afkopen. Hij maakt zich ernstig zorgen over het draagvlak, nu het DB als een olifant in een porseleinkast tekeergaat in het buitengebied.

Hij vindt het bijna een vorm van onbehoorlijk bestuur om nu al met dit grondbeleid te komen. Omdat de Omgevingswet die ruimte biedt, wordt er ineens over onteigenen gesproken en over het automatische gevolg dat het waterschap volledig schadeloos kan stellen. Dat is volgens hem in de praktijk vaak moeilijk, omdat De Dommel niet de financiële middelen heeft om bedrijven compleet uit te kopen. Je komt dan automatisch bij de provincie terecht. Een provinciaal inpassingsplan betekent dat er wat extra zekerheden worden ingebouwd. De ondernemers worden dan niet meteen voor de zwijnen geworpen. Hij mist in de nota het respect voor eigendom. Alleen de doelen van het waterschap, de KRW-doelen en WBP5, zijn heilig.

Hij staat positief tegen de moties en het amendement, maar gelet op de reacties is het indienen ervan wellicht een overbodige inspanning geweest van Ongebouwd en de BBB. Hij neemt aan dat de uitslag bij voorbaat al bekend is.

De heer Verhoeven meent dat praten over grond emotioneel is. En als een gesprek emotioneel wordt, hoort de ene partij soms iets anders dan de andere partij heeft gezegd. Vorige week zat hij bij een paar jonge boeren die met het waterschap in gesprek zijn over grondverkoop en grondruil. Zij waren witheet. Toen hij een DB-lid daarover belde, had die een ander verhaal. Op zo'n moment merk je dat wat is gezegd, op een andere manier is ontvangen. De ontvanger denkt altijd dat de andere partij nog een machtsmiddel in de achterzak heeft zitten en dan kan onteigenen. Zo'n gesprek kent machtsverhoudingen en is vaak meer gevoel dan realiteit.

Hij begrijpt het verhaal van de heer Lokin dat het waterschap bij onteigening 20% tot 30% meer kan betalen. Hij heeft ook boeren gesproken die eerlijk zeiden dat zij daarvoor zijn gegaan. Voor diegenen is het goed dat zo'n regeling bestaat. Maar in de andere gesprekken blijkt dat zo'n aanbod, als het niet goed wordt gecommuniceerd, helemaal verkeerd valt. Wellicht zou het bij goede communicatie wel goed vallen.

Zijn fractie zal voor de moties en het amendement stemmen. Hij begrijpt dat de motie van Ongebouwd wellicht wordt aangehouden, maar hij wil toch een lans breken voor die motie. Een adviseur kan in een gesprek net de olie zijn waardoor partijen wel tot elkaar komen. Die kan bijvoorbeeld uitleggen hoe bepaalde uitspraken zijn bedoeld. Mede uit eigen ervaring pleit hij er dan ook voor dat er in de organisatie ruimte wordt gemaakt voor een adviseur bij onderhandelingen.

Mevrouw Slegers zegt dat zij het helemaal eens is met de heer Verhoeven dat communicatie in het grondbeleid cruciaal is. Bij onteigenen gaat het over emoties en dat is logisch. Communicatie is altijd tweerichtingsverkeer en er is vaak sprake van miscommunicatie. Maar de verantwoordelijkheid ligt dan wel aan beide kanten. Veel mensen bij overheden die moeten onderhandelen, hebben zelf grondposities of komen uit de sector. De organisatie heeft dan ook een grote verantwoordelijkheid om te zorgen voor goede communicatie. Maar zij hoopt dat de heer Verhoeven het ermee eens is dat ook de belangenorganisaties, als vertegenwoordiger van de mensen die uit de sector aan de tafel zitten, daar ook

een verantwoordelijkheid in hebben. Zij moeten hun leden helpen met de communicatie en zorgen dat er zo weinig mogelijk ruis op de lijn zit.

De heer Verhoeven antwoordt dat hij het daar helemaal mee eens is. Maar hij vindt dat de verantwoordelijkheid niet helemaal kan worden gelegd bij de sectororganisaties. Het probleem is vaak dat er twee mensen aan tafel zitten en dat wat de een zegt, door de ander niet goed wordt ontvangen omdat die vol emotie zit. Een adviseur of iemand anders die erbij zit, kan op een moment dat de emotie is gezakt, zo'n gesprek evalueren en wijzen op de bedoeling van wat is gezegd. Hij pleit daar echt voor, want hij meent dat dit de grondstrategie ontzettend helpt en wellicht ook veel geld bespaart.

Mevrouw Slegers is het daarmee eens. Maar zij neemt aan dat wel bekend is dat ook het tegenovergestelde wel eens gebeurt, ook door adviseurs. Het kan dus aan beide kanten verkeerd gaan en alle betrokkenen hebben een verantwoordelijkheid

De heer Verhoeven voegt daaraan toe dat het waterschap ook een aantal betrouwbare en onafhankelijke adviseurs zou kunnen benoemen.

Mevrouw Van der Zanden wijst erop dat het waterschap iets wil van een grondeigenaar. Iets wat de kern van zijn bedrijf raakt: de grond. Dat roept emotie op. Zij vindt het dan te makkelijk om de verantwoordelijkheid bij de sector neer te leggen. De vraag komt echt van de kant van het waterschap.

Mevrouw Slegers ontkent dat zij de verantwoordelijkheid bij de sector heeft gelegd. Zij heeft gezegd dat alle betrokkenen een gedeelde verantwoordelijkheid hebben voor een zuivere communicatie. Zij moeten allemaal de-escaleren en zorgen dat er geen ruis op de lijn komt, zodat de partijen aan tafel er goed uit kunnen komen. Het kan, door bepaalde agenda's, aan beide kanten verkeerd gaan. De communicatie moet constructief blijven, want zij ziet ook wel eens dat emoties worden opgefokt; aan beide kanten.

Mevrouw Van der Zanden merkt op dat de eerste reactie vanuit de fractie Ongebouwd de reactie was die bijna elke agrariër zal hebben: onteigening is not done. Maar dan komt er een goede uitleg en vervolgens komen er kaders, zoals goed is beschreven in het stuk. Vooral de VSS, die niet mogelijk is zonder onteigening. Is reden geweest om dadelijk wel in te stemmen met deze grondstrategie.

Zij wil een lang verhaal kort houden. Wees zorgvuldig in de communicatie, ben je bewust van alle emoties die spelen, gebruik de onteigening niet als stok of als het zwaard van Damocles, maar als uiterste noodmiddel en doorloop eerst alle mogelijke stappen om er samen uit te komen.

Nederland is een klein land. Het aantal agrariërs neemt af en daar maakt zij zich veel zorgen over. Er is een wens tot meer grasland, maar straks is er geen vee meer om dat grasland te benutten. Zij roept op om de boeren te koesteren. De boodschap van het waterschap moet zijn dat het de boeren vooruit wil helpen, maar dat het ook doelen heeft. Daar moet het waterschap samen met die boeren uitkomen. Zij hoopt dat deze constructieve boodschap kan worden overgebracht voordat überhaupt het woord "ontteigening" valt.

Zij gaat in op het advies om haar motie aan te houden. Die blijft dus in de pocket. Zij heeft begrip voor de motie en het amendement van de BBB-fractie, maar zij vindt het lastig om beekherstel uit te sluiten als reden voor onteigening. Het eigendomsrecht is voor haar fractie echt wel heilig, maar zoals gezegd is VSS ook wat waard en zij neemt aan dat het als uiterste noodmiddel ook bij beekherstelprojecten nodig kan zijn. Daarom zal zij niet meegaan met het amendement en de motie.

De heer Van Rijckevorsel stelt allereerst dat zijn fractie instemt met het voorstel om VSS als aanvullend instrument op te nemen, maar het waterschap moet er heel prudent mee omgaan.

Hij vraagt vooral aandacht voor de menselijke factor, want er wordt vaak vergeten dat je met mensen en ondernemers te maken hebt. Grondeigenaren, boeren en ook natuur- en terreineigenaren en grondbezitters hebben die gronden soms al generaties lang in bezit, vaak met de bijbehorende bedrijven en woningen. Het gaat dus niet alleen om onteigening, maar ook om het afscheid moeten nemen van gronden waarover je generaties lang hebt gelopen en waar je je ziel en zaligheid in hebt gestopt. Je beheert gronden niet voor de huidige generatie, maar voor de volgende en dan is het knap lastig dat jij degene bent die de gronden moet verkopen of moet afstaan. Hij hoopt dat dit pleidooi ook het ambtelijk apparaat zal bereiken. Want niet alleen in dit waterschap maar ook in andere organisaties wordt de menselijke factor vaak vergeten.

Hij heeft begrepen dat mevrouw Van der Zanden haar motie aanhoudt.

Net als mevrouw Van der Zanden ziet hij VSS als een instrument dat nodig is in de grondstrategie. Daarom kan hij niet meegaan met het amendement van de BBB, hoewel dit punt ook voor zijn fractie erg gevoelig ligt.

De heer Verhees stelt dat het voor zijn fractie heel moeilijk is om in te stemmen met de grondstrategie, omdat daarin expliciet is vermeld dat vis- en jachtrechten worden toegestaan. De PvdD zal dan ook tegen het voorstel stemmen.

Hij is ook tegen het amendement van BBB omdat hij vindt dat beekherstel wel degelijk een rechtvaardig doel kan zijn voor onteigening. Hij heeft wel begrip voor de emoties die spelen.

Hij is benieuwd of de heer Lokin op een andere manier dan in de motie staat, de zorgen van de BBB kan wegnemen, want hij heeft wel begrip voor die zorgen.

De heer Tönissen begrijpt dat de PvdD de grondstrategie niet ziet zitten vanwege de daarin opgenomen vis- en jachtrechten. Hij meent dat dit een onderdeel van de strategie is, net als groenbeheer en recreatie, dat je in een aparte beleidsuitspraak zou moeten regelen. Het gaat om de inzet van één instrument om het mogelijk te maken om de doelen te realiseren: grondverwerving. Hij doet de suggestie aan de PvdD om, bijvoorbeeld met een motie, de genoemde zaken in een beheernota onder te brengen en op die manier de zaken te scheiden.

De heer Verhees stelt dat de zaken wat hem betreft gescheiden kunnen worden, maar zolang zij in de grondstrategie staan, krijgt die niet de steun van de PvdD. Hij meent overigens dat er een amendement van Water Natuurlijk klaar lag om die zaken eruit te halen, maar dat is niet ingediend.

De heer Dewachter geeft aan dat het amendement niet is ingediend omdat het veel verder gaat dan het grondbeleid dat aan de orde is. Als het zou zijn aangenomen, zou het vigerende beleid deels opzij zijn gezet, terwijl de beleidsdiscussie daarover nog komt. Dat zou raar zijn.

De heer Verhees kan zich indenken dat Water Natuurlijk het zuiver wil houden en de zaken gescheiden wil houden. Dat wil hij ook, maar nu staat het vis- en jachtrecht wel expliciet benoemd in de grondstrategie. Daardoor is het voor zijn fractie niet mogelijk daarmee akkoord te gaan. Momenteel zijn de zaken dus niet gescheiden.

De heer Van Rijckevorsel doet de suggestie aan de PvdD om voor het voorstel te stemmen, maar met een stemverklaring waarin expliciet wordt aangegeven dat de PvdD tegen het onderdeel vis- en jachtrechten is. Nu zal de PvdD dit bij iets anders nog wel eens terugkrijgen.

De heer Verhees zegt dat hij er geen problemen mee heeft als hij dit nog eens terugkrijgt. Hij ziet wel vaker dat iemand het ergens niet mee eens is, maar toch voorstemt. Zijn fractie kiest ervoor om een voorstel niet te steunen als zij het er niet mee eens is. Hij is bereid een amendement in te dienen om enkele onderdelen uit de grondstrategie te halen, maar zolang die erin staan, gaat zijn fractie niet akkoord.

De voorzitter vindt dat een helder standpunt. Iedereen gaat over zijn eigen stem. Het staat de PvdD vrij om een amendement in te dienen zolang de beraadslagingen open zijn.

Mevrouw Van Santvoort zegt dat zij het woord “emotie” al enkele keren heeft gehoord. Zij heeft al eerder laten weten dat zij zelf ervaringen heeft met onteigening. Dat heeft wel een litteken achtergelaten. Zij is geen voorstander van onteigenen. Toch twijfelt zij soms, want als iemand weigert een kering aan te leggen, vraagt zij zich af hoe je dat dan moet aanpakken. In dat geval gaat het maar om een klein stukje grond en meestal gaat het bij aankoop om grote hoeveelheden. Zij blijft dat moeilijk vinden, zeker als grond al generaties bij een familie in bezit is. Eigenlijk is zij er nog niet helemaal uit. Zij is het helemaal eens met wat Ongebouwd wil bereiken met de inmiddels aangehouden motie. De motie en het amendement van de BBB zal zij steunen.

De heer Kuppens steunt het voorstel, vooral omdat de VSS daaraan is gekoppeld. Dat is een behoorlijke stap in de vergoeding die mensen ontvangen. Hij is het met enkele voorgaande sprekers eens dat communicatie en de mensfactor erg belangrijk zijn. Net als zijn buurvrouw heeft hij vroeger te maken gehad met onteigening en dat is geen prettig proces, vooral niet als die eenzijdig wordt opgelegd door een gemeente. Hij stelt over het amendement van de BBB dat je moet kijken naar de noodzaak van onteigenen en niet zozeer voorbeelden moet gaan noemen, want die gaan al snel mank. De noodzaak moet door het DB worden aangetoond. Ten aanzien van de motie wijst hij erop dat het waterschap geen groundbank is en de grond als een project klaar is, niet vijf jaar vast moet houden. Hij is het met de heer Lokin eens dat je per project moet kijken of de noodzaak van vasthouden aanwezig is. Hij zou daarvoor geen standaard beleid willen maken.

De heer Van de Ven merkt op dat de heer Lokin stelt dat het waterschap onteigening nodig heeft om aan de doelen te voldoen, maar die doelen zijn volgens hem voldoende schoon water en veiligheid. Waar staat dat het meanderen van beken noodzakelijk is om de waterkwaliteit te verbeteren? Stel dat een stugge boer niet wil meewerken aan het meanderen van 100 m beek. Dan zijn er voldoende andere mogelijkheden om daar de waterkwaliteit te verbeteren. Daarvoor hoeft die beek echt niet kriskras door het land van die boer te lopen. Verder beschikt het waterschap al over instrumentarium om te onteigenen, zij het via de provincie. Dat wordt nu nog verder gefaciliteerd en bovendien kan de onderhandelaar namens het waterschap straks nog makkelijker zeggen: “let maar op; als je nu niet meewerkt, gaan we je onteigenen.” Hij vindt het belangrijk dat het waterschap de juiste dingen verkondigt en hij vreest dat je met dit voorstel de grondeigenaren onnodig tegen het waterschap opzet. De motie en het amendement zijn bedoeld om duidelijke kaders te geven en het DB duidelijk te maken dat onteigenen alleen kan als alle andere mogelijkheden uitgeput zijn en bovendien alleen voor de dingen die absoluut noodzakelijk zijn. Persoonlijk vindt hij dat beekherstel daar niet onder valt. Hij roept het AB op om, als het niet met de motie meegaat, alsjeblieft wel uit te spreken dat onteigening het allerlaatste redmiddel is en dat er niet mee mag worden gedreigd.

De heer Tollenaar zegt dat als het waar is dat de medewerker de woorden “dan gaan we je onteigenen” heeft uitgesproken, het waterschap niet op de goede weg is. Onteigening moet inderdaad alleen als laatste redmiddel dienen en kan nooit een dreigement zijn. Hij betreurt het dat die suggestie nu boven de markt hangt. Het debat in het AB moet zuiver worden gevoerd, met begrip voor alle emoties.

De heer Van de Ven wijst erop dat dit de geluiden zijn die zijn fractie uit het veld hoort. Hij hoopt van harte dat de waarheid ergens in het midden ligt. Maar het voorstel draagt wel bij aan het beeld van een waterschap dat dicteert. Het AB zou dan ook het standpunt moeten innemen dat onteigening alleen bij de hoogste noodzaak gebeurt.

Mevrouw Jansen voegt daaraan toe de BBB-fractie regelmatig verhalen hoort dat er op een al dan niet dreigende toon met agrariërs wordt omgegaan door het waterschap. Zij heeft al vaak geadviseerd die gesprekken op te nemen, omdat het fijn is om een keer terug te kunnen luisteren. Bovendien weet iedereen dan wat er is gezegd. Het is ook nuttig als er een andere onderhandelaar komt, omdat de eerste een andere functie heeft gekregen. Ook in dat geval gaat het vaak mis.

Zij wijst erop dat er bij VSS vaak wordt gezegd dat het financieel gunstig is en dat een boerderij makkelijk te verplaatsen is. Maar de ruimte is al schaars. Waar zet je die boerderij neer? Krijgt die boerderij ook de vergunningen op die plaats? Wordt er met onteigenen gewacht tot iemand ergens anders verder kan? Of krijg je een zak met geld en moet je het verder zelf maar uitzoeken? Als je iemand de kans biedt op een andere plaats verder te gaan, moet dat volledig worden ondersteund, bij voorbeeld met vergunningen.

De heer Verhoeven herinnert zich het verhaal van een boer waarmee hij vorige week sprak. Hij kan niet zeggen of het waar is, maar volgens die boer zei de medewerker van het waterschap: “Verkoop nou aan ons, want we zetten u onder water.” Die boer huurt ook nog wat grond van het waterschap. “Er werd nog achteraan gezegd: “Als je niet verkoopt, hoef je volgend jaar die grond niet meer te huren.” Zijn dat machtswoorden of niet? De grote vraag is altijd of de boer die woorden correct weergeeft, maar hij zag het vuur uit diens oren komen. Hij neemt dan ook aan dat dit de praktijk is.

De voorzitter wijst erop dat het niet de bedoeling is individuele gesprekken te gaan beoordelen hier.

De heer Van Benthem vindt persoonlijk dat dit debat voor de veiligheid van ambtenaren een vervelende kant opgaat. Het is allemaal van horen zeggen en er wordt al bij gezegd dat het de vraag is of het waar is. Dat is geen manier van debatteren.

De voorzitter wees er daarom al op dat het niet de bedoeling is om hier met elkaar gesprekken te evalueren op basis van horen zeggen. Hij heeft begrip voor de emotie en hij vindt dat het debat tot nu toe waardig is. Hij roept iedereen op daaraan vast te houden, want dit AB begeeft zich langzamerhand op glad ijs.

De heer Van Gerven merkt nog op dat hij zich herkent in de opmerkingen van mevrouw Jansen. Zijn interpretatie en die van de heer Van Benthem verschillen dus.

De heer Lokin meent dat het evident is dat dit debat ergens over gaat en dat het geen inkoppertje is. De emotie en de mensfactor zijn veel genoemd, gekoppeld

aan zorgvuldigheid, met name in de communicatie. Het waterschap moet laten zien dat het de zaken serieus neemt en zorgvuldig is.

Tot zijn plezier is niemand voorstander van ongeclausuleerd onteigenen. De wederpartij moet serieus worden genomen. Hij is het met de heer Tollenaar eens dat grond een middel is en geen doel. Het doel is het watersysteem op orde te krijgen en daar doet het waterschap van alles voor. Het probeert grondeigenaren te helpen om daar hun rol in te spelen, zodat het mogelijk is met behoud van het eigendom. Als dat niet kan, wil De Dommel graag een serieus bod kunnen doen. Dat is nu vaak niet mogelijk. Er wordt dan getaxeerd en dan zit je met de bandbreedte van taxatie plus 5%. Dan zijn vaak andere kapers op de kust en kun je de wederpartij niet serieus in staat stellen het bedrijf voor te zetten of elders gronden te verwerven. Het helpt het waterschap als het wel een serieus bod kan doen. Er volgt dan een heel ander gesprek, waarbij het waterschap als partner aan tafel zit in plaats van als "big brother" die probeert dingen door te duwen. De heer Tollenaar heeft gelijk dat niet alle kaders genoemd zijn. Grondbeleid is een van de beleidsonderwerpen van De Dommel en dat raakt aan veel andere onderwerpen, zoals dierenwelzijn en duurzaamheid. Niet alles wat raakt aan dit beleidsonderwerp, is overgenomen in de nota. Als er op de aanpalende terreinen iets verandert, geldt dat natuurlijk ook voor het grondrecht en de gronden van het waterschap. Duurzaamheid is sowieso het uitgangspunt van De Dommel, maar dat begrip is vrij breed.

Over dierenwelzijn loopt een discussie; er worden dingen uitgezocht en in het tweede kwartaal van 2025 komt het DB daarop terug. Een uitkomst daarvan kan zijn dat De Dommel anders wil omgaan met de vis- en jachtrechten. Hij verzoekt te wachten tot de feiten op tafel liggen. Als de uitkomst is dat er dingen veranderen, geldt dat ook voor de gronden die De Dommel in het kader van het grondbeleid beheert.

Hij wijst erop dat in de tabel op pag. 6 staat hoe de terugkoppeling aan het AB is geregeld en hoe het AB zijn controlerende rol kan behouden. Dat geldt voor nu en ook voor later. Als er de komende tijd sprake is van voortschrijdend inzicht en het AB de ruimte wil beperken die het DB heeft om het grondbeleid op deze manier in te zetten, kan dat altijd.

De koppeling van onteigening en VSS is een harde eis voor staatssteun. Het waterschap kan niet genereuzer zijn dan de taxatiewaarde, als het geen onteigeningstitel heeft. Daarmee kun je het maatschappelijk belang onderbouwen. Als De Dommel buiten de lijntjes komt, is het meteen klaar, want dan speel je Sinterklaas op kosten van de belastingbetaler.

Hoewel de heer Van Gerven als standpunt heeft dat onteigening onbespreekbaar is, sprak hij er toch over. Het waterschap zou een derde vernietigende klap geven aan grondeigenaren die het zelfs onbehoorlijk bestuur vinden. Spreker heeft daar een ander standpunt over. Het zou onbehoorlijk zijn als het waterschap dit gesprek niet zou voeren. De Omgevingswet geeft nieuwe ruimte aan waterschappen om het instrument te gebruiken. Hij vraagt het AB dan ook of het ziet zitten dat dit instrument wordt gebruikt in het belang van het watersysteem met de waarborgen die de wet geeft: nut, noodzaak en urgentie. Als aan die dingen niet is voldaan is, is het een "no-go". Hij vindt het juist behoorlijk bestuur om het hierover te hebben en te vernemen hoe het AB hier tegenaan kijkt.

De terloopse opmerking van de heer Van Gerven dat De Dommel geen hele bedrijven kan uitkopen, is niet juist. Dat is de afgelopen jaren al een paar keer gedaan. Tot nu toe gebeurde dat in het kader van het natuurbesluit van de provincie, waarin het waterschap instrumenteel is. Maar in de toekomst kan De Dommel ook voor de waterdoelen hele bedrijven uitkopen, als nut, noodzaak en urgentie worden onderbouwd. Zo'n koop kan op een genereuze manier.

Volgens de heer Van Gerven ontbreekt het respect voor eigendom bij het waterschap. Hij hoopt dat dit debat en de manier waarop de nota is

geformuleerd, juist recht doen aan het inzicht dat er respect moet zijn voor eigendom en dat onteigening geen lichtvoetige maatregel mag zijn. De heer Verhoeven deed de suggestie dat de wederpartij op kosten van het waterschap een adviseur mag inzetten, zodat je zeker weet dat aan die kant iemand meedenkt vanuit het perspectief van de grondeigenaar. Dat gebeurt standaard als VSS aan de orde is. Dan kan dat ook ruimhartig, want het waterschap kan de integrale kosten voor de wederpartij die te maken hebben met de onteigening, compenseren. Incidenteel is er ook in andere gevallen gebruik gemaakt van een adviseur. Dat gebeurde dan in overleg met de opdrachtgever: de provincie. De inzet van een adviseur heeft vaak goed geholpen, want zulke vakmensen wijzen op de manier waarop je ook naar een aanbod kan kijken. Bij VSS is de inzet dus altijd mogelijk; in andere gevallen blijf het werken in de marge want voordat je het weet wordt het waterschap betrap op Sinterklaas spelen.

Het is duidelijk dat een boer zijn grond met tegenzin afstaat. Maar als dat wordt omkleed met veel waarborgen, kan het als een noodgreep gebeuren. Mevrouw Van der Zanden gaf een paar tips, waarvan de belangrijkste is: laat weten dat je dit doet en waarom je dit doet. Als het belang van de landbouw maar wordt gekoesterd, is zij bereid het DB te ondersteunen. Het grootste deel van het gebied is landbouwgrond. Als het waterschap daar de verkeerde toon aanslaat, kan het ongewenste effect zijn dat de boeren er het bijltje bij neergooien en is het waterschap verloren en is ook het watersysteem naar het putje. De maatregelen moeten dus worden genomen in samenhang met de belangen van eigenaren; en dat zijn voor een groot deel boeren. Zijn intentie is om dit centraal te stellen in de afwegingen.

De menselijke factor is door de heer Van Rijckevorsel genoemd. Je grond is vaak onderdeel van je historie en je wilt dat het ook onderdeel is van je toekomst. Ineens gaat daar dan een streep doorheen en dat is veel meer dan een rekensommetje. Het waterschap moet dat proces zorgvuldig de ruimte geven, met aandacht voor de menselijkheid. Het moet ook komen met een bod dat recht doet aan de positie van de wederpartij.

Niet geheel onverwacht ging de heer Verhees in op de vis- en jachtrechten. Vanuit diens overtuiging is dit een “no-go” voor het voorstel. Er zijn pogingen gedaan om het grondbeleid te splitsen van de vis- en jachtrechten, die geen onderdeel zijn van dit beleid maar daaraan wel raken.

De manier waarop de heer Dewachter over het grondbeleid sprak, is de manier waarop ook het DB erin staat. Hij wil het in het tweede kwartaal van 2025 met het AB hebben over de vraag welke rol vis- en jachtrechten moeten spelen in het waterschapsbeleid in brede zin. Als dan blijkt dat het waterschap een andere koers moet varen, geldt die ook voor het grondbeleid. Hij pleit ervoor ook het belang van biodiversiteit aan het watersysteem te koppelen. Het AB moet goed weten waarvoor het kiest, want op veel plekken is het waterschap met de handen gebonden en heeft het niets te bieden.

De verhalen van mevrouw Van Santvoort en de heer Kuppens zijn herkenbaar en illustreren eigenlijk deze casus.

De conclusies van de heer Van de Ven zijn terecht dat de doelen centraal moeten staan en dat grondbeleid een middel is. Daarin heeft de wetgever al bepaalde keuzen gemaakt. Als er alternatieven zijn, is er geen sprake van nut, noodzaak en urgentie en staat het waterschap buitenspel. Het moet kunnen aantonen dat aan die voorwaarden is voldaan bij onteigening voor de te realiseren doelen.

De heer Van de Ven heeft gelijk dat onteigening nu al mogelijk is via de provincie, maar dan moet het doel wel natuur zijn. De provincie blijft verantwoordelijk voor de natuur en het waterschap voor het watersysteem en dan niet alleen in de natuurgebieden. De Omgevingswet geeft de waterschappen nu de ruimte om het instrument onteigening in te zetten, maar zegt wel dat het AB

het belang daarvan moet onderschrijven en mede moet bepalen of aan de voorwaarden is voldaan.

Als het AB dat doet, kan er op basis daarvan een concrete verordening wordt opgesteld. Na kaderstelling volgt er een projectbesluit dat aan het AB wordt voorgelegd met de vraag of alles zorgvuldig is gedaan. Het DB zal natuurlijk zorgen dat het zorgvuldig gebeurt, want anders staat het volkomen voor joker in het buitengebied.

Aan het eind van de bijdragen van het AB kwam nog de wat ongemakkelijke discussie of er sprake is geweest van powerplay. De medewerkers die hij kent, zullen niet acteren zoals is gesuggereerd, maar blijkbaar komt het wel zo over. Hij hoopt dat het niet nodig is alle onderhandelingen op te nemen. Als dat toch gebeurt, verzoekt hij dat te melden aan de partij aan tafel, want er mag geen sprake zijn van big brother-achtige taferelen. Hij wil een lans breken voor de collega's die met dit onderwerp bezig zijn. Hij is zelf bij verschillende gesprekken geweest en zelfs als de partijen het inhoudelijk volledig oneens zijn met de dingen die het waterschap doet, is er doorgaans een sfeer van professioneel omgaan en elkaar serieus nemen. Als er dan een adviseur van de wederpartij bij zit, is dat hartstikke behulpzaam, want die heeft vaak een andere kijk op zaken en wijst erop dat de belangen van de andere partij wel zijn gediend. Hij wil dan ook niet meegaan in het verhaal dat het waterschap powerplay speelt. Hij verzoekt om het in klein gezelschap te laten weten, als het toch mocht voorkomen, met naam en rugnummers. Want als dit het beeld wordt in het buitengebied, zet De Dommel zich zelf buitenspel.

Volgens mevrouw Jansen geeft het waterschap vaak geld en moet de andere partij het verder zelf maar uitzoeken. De basis van onderhandelingen is, als het even kan, grondruil. Onteigening kan niet worden ingezet om ruilgrond te verwerven, maar De Dommel streeft ernaar om in de gebieden waar dit speelt, ruilgronden te hebben. Daarmee zijn boeren veel meer gediend dan met een zak geld op een plek waar ze niks voor elkaar kunnen krijgen. Als VSS aan de orde is, dus bij onteigening, is er ook een mogelijkheid om de externe taxateur te laten bepalen wat de kosten zijn om elders dingen van elkaar te krijgen. Als dat onmogelijk is, is het volgens die taxateur een niet betaalbare opgave. Onteigening moet met de bijbehorende waarborgen juist onderdeel zijn van het voorstel waarmee de ander verder kan. Dat kan zowel voortzetting van je landbouwbedrijf zijn als met het geld verder gaan met je leven.

De voorzitter merkt op dat het half zes is geweest en dat er rond deze tijd een maaltijd gereed staat. Hij stelt voor de tweede termijn na de pauze te houden. De PvdD kan dan het voorgenomen amendement indienen.

De heer Tollenaar steunt dat, maar heeft nog wel een toelichtende vraag aan de portefeuillehouder.

De heer Van Gerven stelt voor de behandeling van het voorstel af te maken, omdat een pauze nu alles nog verwarrender zou maken.

Het voorstel van orde van de heer Van Gerven wordt bij handopsteken aangenomen, zodat de vergadering wordt voortgezet.

De heer Tollenaar wijst erop dat er nog een amendement in aantocht is. Hij neemt aan dat dit het proces kruist dat met het voorstel wordt vastgesteld. De vraag is dan ook of dat een cosmetisch amendement is, want het huidige beleid blijft gewoon gelden. Of volgt er dan een fundamentele beleidswijziging die meteen ingaat?

De heer Lokin antwoordt dat er een niet-limitatief deel van het flankerend beleid is opgenomen in dit stuk om te illustreren wat dit betekent voor de manier waarop

het waterschap te velde gaat. Daarin is herhaald wat de huidige standpunten zijn ten aanzien van vis- en jachtrechten. Maar dat is straks niet de essentie van het grondbeleid. Het is alleen een vaststelling dat dit ook gevolg zal hebben voor de gronden die het waterschap dan in beheer heeft. Hij hoopt en verwacht dat het DB eerder dan in het tweede kwartaal volgend jaar kan komen met de uitwerking van de kaders. Maar hij sluit niet uit dat die processen elkaar raken. Dat is overigens niet zo relevant, want als het AB, al is het een kwartaal later, besluit dat De Dommel andere standpunten moet innemen ten aanzien van vis- en jachtrechten, werkt dat automatisch door in het grondbeleid.

De voorzitter meent dat daarmee de procedure helder is. Hij heeft begrepen dat de PvdD een amendement wil indienen.

De heer Verhees beaamt dat. Zijn fractie zal niet akkoord gaan met het voorstel zolang de zin over vis- en jachtrechten erin staat. Er zijn genoeg mensen die hebben laten weten dat zij graag willen dat de PvdD voorstelt. Als de zin wordt verwijderd, verandert dat volgens de heer Lokin niet het beleid van het waterschap, maar die zin is voor hem wel fundamenteel. Zonder die zin zal zijn fractie instemmen met het voorstel. Hij is blij dat er over het dierenwelzijnsbeleid nog zal worden gesproken. Het amendement luidt:

“Constaterende dat:

- In het bestuursprogramma is opgenomen dat het DB onderzoekt hoe het Waterschap bij uitvoering van haar taken nog beter oog kan hebben voor het dierenwelzijn;*
- Dit onderzoek gereed is in het 2e kwartaal 2024.*
- De zin over vis- en jachtrechten niet nodig is op te nemen in de voorgestelde grondstrategie*

Overwegende dat:

- De uitkomsten van het onderzoek mogelijk aanleiding zijn voor beleidswijzigingen;*
- Het wenselijk is een aparte discussie te voeren over vis- en jachtrechten;*
- Het onwenselijk is om een voorschot hierop te nemen in de kaderstelling van het grondbeleid.*

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor in de tekst:

Medegebruik voor extensieve recreatie en vis- en jachtrechten kan worden toegestaan.

Te wijzigen in:

Medegebruik voor extensieve recreatie kan worden toegestaan.

Argumenten:

gezien de beraadslaging wordt dit amendement ingediend om niet vooruit te lopen op latere behandeling van dit onderdeel.”

De heer Tollenaar vindt dat er sprake is van een mooi debat. Hij neemt niet aan dat iedereen hetzelfde zal stemmen, maar hij vindt dat er voor een groot deel overeenstemming is over de richting.

De portefeuillehouder heeft goed uitgelegd wat de volgorde der dingen is. Zijn fractie heeft inderdaad nog amendementen overwogen op de kaders, maar de conclusie was dat die aan het vigerende beleid niets zouden veranderen.

Het voorstel wordt door zijn fractie als positief beoordeeld, omdat het de doelen van de watertransitie dichterbij brengt. Hij is het ermee eens dat het beleid op een zorgvuldige manier moet worden uitgevoerd.

De heer Tönissen stelt dat de nota grondbeleid aan de orde is. Hij vindt dat alle andere zaken in een andere nota of in andere voorstellen moeten worden behandeld. Hij vindt het dan ook logisch de zin over het vis- en jachtrecht uit deze nota te halen.

De heer Van Gerven meent dat er in de praktijk geen duidelijkheid is over de mogelijkheid een externe adviseur in te zetten. De ene projectleider laat het standaard toe, maar bij een ander is het onbespreekbaar.

Hij neemt aan dat het aankopen van een complete boerderij buiten de mogelijkheden van dit waterschap ligt, maar erkent dat dit slechts een suggestie is. De Dommel kan volgens hem de bedragen die je nu hoort in de Peel, niet bieden. Hij ziet dat de portefeuillehouder ontkennend schudt, maar het blijft voor zijn fractie een onverteerbaar stuk.

Het onteigenen hoeft volgens hem niet zo specifiek omschreven te worden. Als het waterschap volgens de Omgevingswet mag onteigenen, komt het DB gewoon per geval naar het AB. Dat alles zo expliciet wordt genoemd, vindt hij olie op het vuur gooien voor het behoud van het draagvlak. Deze impopulaire zet van het waterschap kent op termijn alleen maar verliezers.

De heer Verhoeven wijst op een passage in de bijlage waarin staat dat het DB nooit en te nimmer gemandateerd is en dus altijd terug moet komen naar het AB met een onteigeningsvoorstel. Hij ziet aan de reactie dat dit klopt en dat vindt hij prettig.

Hij weet niet of het kan, maar omdat onteigening zo'n gevoelig onderwerp is, doet hij de suggestie over een jaar of twee, drie te evalueren zonder de grondstrategie ter discussie te stellen. Gewoon kijken hoe alles in het veld verloopt.

Hij zal het voorstel steunen, maar ook de motie van de BBB en het amendement.

De heer Van Benthem vraagt de heer Verhoeven wat zijn steun voor het voorstel betekent als de amendementen het niet halen.

De heer Verhoeven zegt dat hij daarmee zijn troefkaart wel op tafel legt, maar dat hij het voorstel ook dan zal steunen.

Mevrouw Van der Zanden vreest dat het een verkeerd signaal is om de zin over vis- en jachtrechten uit het grondbeleid te halen, omdat het beleid nu nog niet verandert.

Zij vraagt naar aanleiding van de motie van de BBB of op de gronden die al voor de termijn van vijf jaar worden verkocht, nog een kwalitatieve verplichting kan rusten. Dat zou betekenen dat het waterschap dan het recht heeft om daarop te handhaven.

De heer Van Rijckevorsel vraagt of duidelijk kan worden gemaakt of het amendement van de PvdD wel of niet cosmetisch is. Hij beseft dat zijn achterban verdeeld is over de jachtrechten. Bij jacht wordt overigens al gauw alleen aan afschieten van dieren gedacht, maar het behelst nog wat meer. Hij ziet liever niet dat het AB nu een beslissing neemt die vooruitloopt op een beleid dat wellicht ooit zal worden gevoerd.

De heer Verhees wijst erop dat nu in het grondbeleid staat dat het is toegestaan om dieren te vermoorden. Het zal voor niemand een verrassing zijn dat het voor de PvdD onverteerbaar is om daarmee in te stemmen. De grondstrategie in zijn algemeenheid is voor hem het probleem niet. Hij begrijpt dat sommige dingen nodig zijn en dat er met emoties naar wordt gekeken. Voor zijn fractie moet dat specifieke zinnetje eruit, hoewel het bestaand beleid daarmee niet verandert. Over dat beleid wordt later gesproken. Zijn fractie liet meteen al blijken dat zij zou tegenstemmen, maar werd min of meer opgeroepen door andere fracties om na een aanpassing wel met het beleid in te stemmen.

De heer Kuppens ziet weinig toegevoegde waarde in het eruit halen van het zinnetje, omdat het niets verandert aan het beleid. Zijn fractie zal het amendement dus niet steunen.

De heer Van de Ven verwacht dat de motie en het amendement van zijn fractie het niet zullen halen. Hij herinnert nog aan zijn pleidooi om ten minste als kader

op te nemen dat onteigening alleen als allerlaatste redmiddel wordt ingezet. Dat zou ook in de communicatie moeten worden meegenomen. Hij wil het personeel niet vertellen hoe het zich moet gedragen, maar je zou bijvoorbeeld in een werkinstructie kunnen opnemen dat pas op het allerlaatste moment mag worden gesproken over gedwongen onteigening. Hij heeft van de andere partijen niet gehoord of zij bereid zijn zo'n kader op te nemen in dit stuk.

De heer Tönissen vindt dat wat de heer Van de Ven vraagt, de nota al uitademt. Als dat helpt, wil hij best nog eens zeggen dat onteigening het allerlaatste redmiddel is. Hij meent zelfs dat iedereen er zo in zit.

De heer Dewachter, de heer Verhoeven en mevrouw Van Santvoort sluiten zich aan bij de woorden van de heer Tönissen.

De heer Lokin vindt dat de heer Tollenaar het amendement van de PvdD op een juiste wijze fileerde. Het is een maatregel in het document en het document verandert daar feitelijk door. Het gedrag van De Dommel in de komende kwartalen verandert daar niet door, maar mogelijk wel door de discussie over biodiversiteit of dierenrechten. Het DB zou er dan ook vrede mee hebben als die punten uit het grondbeleid worden gehaald, want dan bereikt het wat het wil. Maar de materiële gevolgen zijn dus beperkt.

Volgens de heer Van Gerven is een adviseur bij bepaalde projectleiders onbespreekbaar. Het waterschap biedt een adviseur voor de wederpartij niet standaard aan, want de handen zijn gebonden. Pas als er een onteigeningstitel is en daarmee VSS kan worden geboden, kan het waterschap veel genereuzer doen. Daarom is het in complexe gevallen erg voorstander van die VSS. Als de indruk bestaat dat er rottigheid zit aan de kant van het waterschap, moet dat hier worden gedeeld. Er kan geen maatwerk worden geleverd op basis van persoonlijke relaties.

De heer Verhoeven wees er terecht op dat het mandaat altijd bij het AB ligt. Dat heeft de wetgever zo geregeld. Onteigening is een zo zwaar middel dat volksvertegenwoordigers er altijd zelf een oordeel over moeten kunnen vellen. Het lijkt hem een goede suggestie een evaluatie te houden. Hij vindt dat je dan een termijn moet nemen die een aantal concrete gevallen omvat. Hij zal later een termijn voorstellen. Af en toe moet je kijken of iets werkt volgens de bedoeling. De kwalitatieve verplichting die door mevrouw Van der Zanden is genoemd, is altijd gekoppeld aan een doel. Het waterschap kan dus nooit gebruikmaken van bepaalde rechten, als het niet kan uitleggen waarom die zijn opgelegd. Zo gauw dat argument vervallen is, kan de kwalitatieve verplichting worden vrijgegeven. Dan heb je er ook niks meer aan. Een kwalitatieve verplichting kan dus nooit een instrument van willekeur zijn voor het waterschap.

Hij geeft de heer Van de Ven volkomen gelijk dat onteigening alleen kan worden ingezet als allerlaatste redmiddel. Ook bij de wederpartij moet dan duidelijk zijn dat het de logische uitkomst is. Gelukkig is dat in een aantal gevallen, waarvan hij enkele zelf heeft meegemaakt, ook de door de wederpartij gewenste uitkomst. Iemand kan dan verder met zijn leven.

De zorgen van de heer Van de Ven over de manier waarop het waterschap communiceert, een aanbod doet of een toezegging, zal hij in een gesprek met het hoofd grondzaken en de rentmeesters delen¹. Hij zal het dan hebben over de manier om om te gaan met degenen die mogelijk onderdeel worden van het onteigeningstraject en dus met VSS en nagaan of zij de genoemde signalen herkennen. De professionaliteit van de medewerkers mag niet ter discussie staan. Hij zal het AB op de hoogte houden van zijn ervaringen in dat gesprek.

¹ Dit gesprek zal op 19 november 2024 plaatsvinden

De voorzitter merkt op dat die toezegging zal worden genoteerd in het overzicht van toezeggingen. Het DB komt daarop dus op een later moment op terug.

De heer Van de Ven vraagt of de heer Lokin ook bereid is toe te zeggen dat het AB een extra kader meegeeft om de communicatie extreem zorgvuldig te regelen en dus aan de medewerkers te vertellen dat onteigening niet meer als dreigmiddel mag worden gebruikt, maar alleen als laatste redmiddel. Als dat wordt vastgelegd in het stuk, is hij tevreden.

De heer Lokin meent dat hij daar op zijn eigen manier net een poging toe deed. De voorzitter heeft al gezegd dat dit in het overzicht van toezeggingen wordt opgenomen. En natuurlijk staat het ook in het verslag van deze vergadering.

Op verzoek van de heer Dewachter schorst de voorzitter de vergadering voor fractieoverleg.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, stelt hij de stemmingen aan de orde.

Het amendement van de BBB over beekherstel wordt in stemming gebracht en verworpen met 21 stemmen tegen en 9 voor.

De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring over het amendement van de PvdD (dierenwelzijn).

De heer Dewachter verklaart dat hij tegen het amendement zal stemmen. Hij staat op zich sympathiek tegenover de gedachten en de principes die de PvdD handhaaft, maar hij vindt niet dat er nu zomaar, vooruitlopend op discussie en gegronde motieven, iets moet worden gedaan dat in de praktijk geen enkel verschil maakt.

Mevrouw Aerdt sluit zich aan bij die argumentatie.

De heer Tönissen zal voorstemmen. Het gaat hem erom dat je de discussies over grondstrategie en dierenwelzijn moet scheiden, want de discussie over de nota dierenwelzijn is heel belangrijk. Hij neemt niet aan dat over alle punten daarin overeenstemming wordt bereikt, maar als je de zaken nu scheidt, kun je die nota heel principieel aanpakken.

De heer Peeters zegt dat hij zal tegenstemmen, omdat hij meent dat het eruit halen van de zin zonder het beleid te wijzigen, een wassen neus is. Hij vindt dat je eerlijk en transparant moet communiceren. Door het eruit halen van de zin kan de indruk ontstaan dat er een beleidswijziging is doorgevoerd. De nuance die aan de orde is geweest, is voor de buitenwereld niet duidelijk.

Het amendement van de PvdD wordt in stemming gebracht en verworpen met 19 stemmen tegen en 11 stemmen voor.

De motie van de BBB wordt in stemming gebracht en verworpen met 21 stemmen tegen en 9 stemmen voor.

De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring over het voorstel.

De heer Van Gerven verklaart dat hij tegen dit voorstel stemt, omdat het in zijn ogen het draagvlak in het landelijk gebied niet ten goede komt.

De heer Jacobs zal voorstemmen, maar met de kanttekening dat het inzetten van dwingend instrumentarium echt het uiterste redmiddel moet zijn.

De heer Verhoeven sluit zich aan bij de verklaring van de heer Jacobs.

Mevrouw Van der Zanden zegt dat zij voorstelt, omdat zij vertrouwen heeft in de toezeggingen die zijn gedaan over de inzet van grondonteigening en de communicatie erover, over het respect voor grondeigenaren en over optimaal perspectief bieden aan agrarische bedrijven.

De heer Van Rijckevorsel sluit zich aan bij de strekking van die woorden, met dien verstande dat “agrarische bedrijven” bij hem de “eigenaren van natuurterreinen” moeten zijn.

De heer Verhees neemt aan dat het niet verrassend is dat zijn fractie zal tegenstemmen. Helaas heeft het amendement het niet gehaald. Zijn fractie steunt wel de rest van de grondstrategie.

De heer Kuppens zegt dat de VVD zich aansluit bij de opmerkingen van Ongebouwd en Natuurterreinen.

Mevrouw Jansen stelt dat zij als BBB'er nooit kan instemmen met een dwingend instrumentarium voor onteigening van grond. Zij meent ook dat dit niet ten goede zal komen aan de communicatie met en het vertrouwen in het waterschap. Daarom zal zij tegenstemmen.

De heer Niemeijer zal ook tegenstemmen. Hij vindt dat er goede pogingen zijn gedaan om het voorstel aan te passen, maar hij wil de resultaten eerst op papier zien. Hij wantrouwt niemand, maar hij vindt dit zo'n principieel punt dat hij dat echt zwart op wit wil zien.

De heer Van de Ven zegt dat hij ondanks de toezeggingen zal tegenstemmen, omdat de moties en het amendement het niet hebben gehaald en hij dit niet kan verkopen aan zijn achterban.

De heer Van Selst zal tegenstemmen. Hij vindt dat het instrument van onteigening niet in de gereedschapskoffer van het waterschap thuis hoort. Er zijn andere mogelijkheden die kunnen worden gebruikt.

De heer Tholen verklaart dat hij zal voorstemmen, ondanks gevoeligheden vanuit zijn achterban. Hij wil zorgdragen voor de juiste manier van grondinrichting en grondaankoop, met respect voor de grondeigenaar.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en aangenomen met 21 stemmen voor en 9 stemmen tegen.

De voorzitter schorst de vergadering voor het diner.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, stelt hij aan de orde:

4.3 Initiatiefvoorstel Water Natuurlijk 'Onderzoek naar vormgeven rechtspersoonlijkheid van De Dommel'. Voorstelnr.: 245950.

De heer Dewachter vraagt zich af waaraan hij is begonnen met dit initiatiefvoorstel. Maar gelet op het feit dat het al drie moties teweeg heeft gebracht, beseft hij dat het leeft. Voor de pauze hoorde hij al tweemaal dat

iemand het had over de stem van de Dommel. Het AB is dus al behoorlijk met het gedachtegoed bezig. Naar aanleiding van de bespreking in de commissie BCF is het stuk gewijzigd. Er zit een bijlage bij met een heleboel terecht gestelde vragen waarop hij het antwoord nog niet heeft. Daarom wordt een onderzoeksopdracht voorgesteld. Een aantal vragen kan hij wel beantwoorden. Het voorstel komt nog terug in het AB, het volgt de normale procedure, het AB wordt niet uitgebreid en als het waterlichaam de Dommel een rechtspositie krijgt, komt er een inspreker bij.

Hij heeft naar aanleiding van het voorstel een heleboel leuke gesprekken gevoerd. Een van de vragen was waar hij zijn inspiratie vandaan haalde. Sommige leeftijdgenoten zullen zich Paul van Vliet nog herinneren, een cabaretier die veel typetjes heeft neergezet. Een van zijn liedjes is De Zee. Daarin staan twee zinnen die hij niet snel zal vergeten.

“De zee heeft me verteld dat ie zo moe is

Hij zei dat ie er zeer beroerd aan toe is.”

Verderop in dat liedje blijkt dat die zee het hartstikke fijn vindt om al die mensen en spelende kinderen te ontvangen, maar dat die zei dat er wel wat voor nodig is om dat te kunnen blijven doen. Dat was voor hem de inspiratie om er een stem aan te koppelen.

In het verleden waren waterschappen alleen maar bezig met waterbeheer in de zin van een teveel. Het adagium was toen ook “belang, betaling, zeggenschap”. Men had belang bij het ruimen van water. Later werden de waterschappen uitgedaagd en kregen ze op een gegeven moment zelfs de opdracht om veel breder te kijken. Nog later zie je dat zij zich eigenlijk al bezig moeten houden met zoiets als klimaatadaptatie en met het stimuleren en ondersteunen van transitieprocessen. De volgende stap zou kunnen zijn om meer te kijken naar de intrinsieke waarde van het waterlichaam de Dommel. Niet om er gebruik van te kunnen maken, maar vanwege de eigenwaarden voor het gebied en voor de bewoners. Voor een waterlichaam is dat nieuw denken, maar er zijn in Nederland zo'n zeven gemeenten die al onderzoeken hoe zij bepaalde waarden in hun gemeenten kunnen voorzien van een rechtspositie. Rechten voor de natuur, voor een bos, maar ook bijvoorbeeld voor een beekdal. Dat speelt in Renkum. Het is ook niet nieuw in de waterschapswereld; het gedachtegoed wel, maar op 19 september jl. is er bij de Unie een introductie gehouden voor de Juristenclub. De fractie Water Natuurlijk is op zoek naar de meerwaarde voor de besluitvorming. De krant Trouw zette in een soort top-100 van duurzaamheid de rechtspositie op nummer één. Dan merk je dat dit overal begint te borrelen en te leven. Ook de VN gaf al aan dat dit de grootste juridische beweging in de 21ste eeuw wordt: rechten aan natuur, wateren en bossen. Dit waterschap is eigenlijk best bijzonder. Het heeft lef, gaat voor vernieuwing en probeert dingen uit. Als voorbeelden noemt hij de Energiefabriek, het anders omgaan met slib en de lef om het vlak voor de verkiezingen in 2023 te hebben over de handreiking watertransitie.

Ook voor de stap die hij nu voorstelt, is lef nodig. In zekere zin gaat het AB een soort tegenkracht creëren. Als het de Dommel een stem geeft, zal het af en toe best een spiegel voorgehouden krijgen. Het AB zal de Dommel wellicht wat meer ruimte moeten geven in gezond, ecologisch water. Het is leuk om te kunnen kanoën, maar als mensen niet in het water mogen vallen, omdat het ongezond is, is dat misschien niet zo geweldig. Nog even los van alle andere belangen die de rivier moet dienen.

In de commissie was de vraag wat de winst is en wat de maatschappelijke meerwaarde is als je een stem verleent aan dat waterlichaam. Het plan is ter ondersteuning van de AB-leden om tot een goede besluitvorming te kunnen komen. Als uit onderzoek blijkt dat er een organisatievorm is die dat waterlichaam, de Dommel, een onafhankelijke inbreng kan laten leveren, gevraagd en ongevraagd, komt het waterschap een stuk verder. Kan de Dommel op een gegeven moment ook gaan procederen? Dat zou best kunnen, maar dat

kan ieder bedrijf, iedere NV en BV, die het niet eens is met besluiten; en ook iedere privépersoon. Als de Dommel een rechtspositie heeft, mag iemand namens de Dommel procederen. Je kunt je afvragen of de watertransitie en het hier en daar aanpassen van jarenlange eenzijdige optimalisatie van grondgebruik naar stedelijk gebruik beter zouden zijn gegaan als de Dommel in die tijd al een stem had gehad. Die had dan kunnen zeggen dat de rivier ook wat nodig had van het waterschap.

Zijn fractie ziet dit als een meerwaarde en een kracht. In het verleden is gebleken dat echte sterke leiders niet alleen meelopers om zich heen hebben, maar ook tegenkracht creëren. Die kan ook dit waterschap gebruiken. De belangenafweging daarna is aan het AB van waterschap De Dommel en niet aan de rechtspersoon de Dommel. Er komt ook geen bestuurlijke chaos; er komt een spreker bij. Hij heeft ook de vraag gekregen waarom hij België hierin wil meenemen. Het zou mooi zijn de relatie met de zuiderburen te verbeteren. Sommigen vragen zich af of dat zin heeft, maar hij meent dat het grote voordelen kan hebben. Hij weet niet of de Belgen bereid zijn mee te denken, maar als zij meedoen aan een gezamenlijk onderzoek, geeft dat al een binding. Verder is ook van belang de communicatie met de streek en de belanghebbenden. Want hoe die rechtspersoon eruit gaat zien, weet hij nog niet. Dat is onderdeel van het onderzoek. Er zijn voorbeelden, maar hij heeft geen idee of die hier van toepassing zijn.

Men heeft gezien dat hij punt 5 van het voorstel heeft aangepast om duidelijk te maken dat de besluitvorming terugkomt in het AB en dat het normale circuit wordt gevolgd. Het zou een grote stap zijn als het AB bereid is het onderzoek te starten. Mogelijk is daarvoor een Europese subsidie te verkrijgen.

De heer Verhoeven stelt dat de heer Dewachter verwacht dat er geen bestuurlijke chaos komt en dat het waterschap er alleen iemand bij krijgt die onafhankelijk komt inspreken. Hij heeft er geen moeite mee als er iemand komt die zegt dat hij de Dommel vertegenwoordigt en hier komt inspreken. Hij heeft zelfs een motie opgesteld hoe je dat zou kunnen organiseren. Maar het woord voogd valt bij hem persoonlijk helemaal verkeerd, want een voogd hoeft aan niemand anders verantwoording af te leggen, alleen aan zichzelf. Hij vindt dat je niet moet proberen meer te polariseren, maar dat je veel meer de verbinding moet zoeken met de streek. Je moet hier niet een paar betweters neerzetten die alles van de Dommel zeggen te weten, hier advies komen geven of komen inspreken, want dan krijg je wel degelijk een bestuurlijke chaos. Die mensen hoeven aan niemand verantwoording af te leggen en gaan gewoon rustig procederen tegen het waterschap als ze hun zin niet krijgen. Dan wordt het voor de burger heel moeilijk om te snappen wie de verantwoordelijke is voor de Dommel.

Hij vindt dat je geen groot onderzoek moet organiseren. Hij zou liever van onderaf dan van bovenaf werken. Mensen moeten dat gewoon doen, bij voorbeeld door het oprichten van een vereniging of een coöperatie. Maar als hier iemand staat namens een groep, luistert hij beter dan als hier iemand staat die zegt dat hij het weet. Gelet op de cultuur bij de Belgen, meent hij dat die er net zo over denken. Hij voorziet dan ook wel degelijk bestuurlijke chaos. Als je komt met iemand voor de Dommel, kun je ook denken aan iemand voor de Run en voor alle andere stromen. Ga de betrokkenen maar eens uitleggen dat de verantwoordelijkheid wordt afgenomen van een democratisch gekozen orgaan.

De heer Tönissen wijst erop dat het voorstel is om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om vorm te geven aan een rechtspersoonlijkheid van de Dommel. Hij vraagt of er een speciaal bureau is voor zo'n onderzoek.

De heer Aarts stelt dat hij over het voorstel in eerste instantie wat verbaasd was, maar na de commissievergadering beseftte dat het wel heel serieus is en dat het

resultaat een behoorlijke impact kan hebben. De koppen zijn bij elkaar gestoken en dat heeft de nodige vragen opgeleverd.

In de basis gaat het om het erkennen van de rechten van natuur. Dat kan in de vorm van een rechtspersoon of door een algemene erkenning. Daarnaast zijn er discussies over grenzen van economische groei. Ten aanzien van de intrinsieke waarden van de natuur zijn er initiatieven die vaak internationaal worden genomen door burgerbewegingen. Ook in Nederland wordt er wel gesproken over de rechten van de natuur. Hij heeft voorbeelden gevonden van de Maas, de Waddenzee en Amelisweerd. In Margraten is weliswaar besloten om een rechtspersoon op te richten, maar dat heeft nog geen invulling gekregen. Het laten meepraten van de natuur is dus eigenlijk nog niet gedefinieerd. Het waterschap heeft al veel programma's, zoals de watertransitie, WBP5, een water- en bodemsturend beleid en de waterschapverordening. Hij vraagt zich af of je daar nog iets naast moet zetten.

Er blijkt dat in Nederland nog geen rivier rechtspersoonlijkheid heeft gekregen. Juridische kaders en wetten zijn er niet of moeten worden aangepast. Het vraagstuk vereist de opzet van een nieuwe entiteit met veel complexiteit en behoefte aan juridische expertise. Er moet natuurlijk ook rekening worden gehouden met bestaande water- en milieuwetgeving.

De in het stuk geschetste grensoverschrijdende samenwerking met België vraagt om het verkrijgen van steun van waterbeheerders en overheid. Hij wenst de heer Dewachter daarbij veel succes, want dat is lastig vanwege verschillen in wetgeving, belangen en prioriteiten. In deze regio heeft iedereen wel op enigerlei wijze de ervaring dat zo'n samenwerking extra complicaties met zich meebrengt. In Europa heeft hij geen vergelijkbare voorbeelden kunnen ontdekken.

Het oprichten van een nieuwe juridische entiteit vraagt behoorlijke investeringen voor vooronderzoek, juridische kennis, personele invulling en communicatie. De vraag is wie dat gaat betalen. De kosten zijn extra hoog, omdat er veel specialisten op ecologisch en juridisch vlak nodig zijn.

De belangen die vertegenwoordigd zullen worden, kunnen ingaan tegen belangen van andere lokale overheden, landbouwers of industrie. Dat leidt ongetwijfeld tot meer weerstand. Het is verder onduidelijk wat de rechtspersoon de Dommel voor impact heeft op het beleid en besluiten van waterschap De Dommel. Je kunt zeggen dat het onderzoek daarvoor is bedoeld, maar hij wijst erop dat deze zaak conflicten kan veroorzaken in processen en beslissingen kan vertragen.

Hij vindt het voorstel dus zonde van alle energie. Het is bovendien niet het terrein van het waterschap. En de communicatie tussen partijen en met belanghebbenden zal, zowel voor het waterschap als voor die nieuwe entiteit, een zware belasting worden. Hij stelt nog de volgens hem gemene vraag of dit aandacht trekken is van bepaalde groepen of dat het voor de publiciteit is. Hij heeft begrip voor de belangen van de natuur, maar die moeten op een andere manier worden behartigd. Het waterschap moet verdergaan met zijn opdracht; daarin zitten al meer dan genoeg uitdagingen. Hij meent dat de rechtspersoonlijkheid beter kan worden ondergebracht bij een stichting. Voor de naam doet hij een suggestie: de Dommelwachter!

Mevrouw Slegers wijst erop dat de vertegenwoordigers in de waterschappen en in andere vertegenwoordigende organen vroeger alleen mannen waren van middelbare leeftijd met een hoog inkomen, een goede maatschappelijke positie en een witte huidskleur. Die vertegenwoordiging in overheidsorganen is op grond van de maatschappelijk veranderende realiteit en urgentie en op grond van de emancipatie van tot dan toe gemarginaliseerde bevolkingsgroepen en belangen stapsgewijs uitgebreid. Zij had als vrouw ooit geen stemrecht en werd ook niet vertegenwoordigd. Volgens het initiatiefvoorstel gaat het waterschap weer iets nieuws doen, op grond van weer een veranderende realiteit en een maatschappelijke en ecologische urgentie. Zij vraagt zich af hoe erg en hoe uniek

dat is en waarom mensen daar zo bang voor zijn. De heer Aarts kon geen voorbeelden vinden, maar tijdens diens betoog heeft zij even op het X-account gekeken van Jessica den Outer, de VN-specialist en milieujurist op dit gebied. Die zei vandaag nog dat steeds meer gemeenteraadsleden moties en initiatiefvoorstellen indienen om echt impact te maken met rechten van de natuur. Hopelijk volgt De Dommel. Er zijn natuurlijk veel meer voorbeelden van organisaties die in hetzelfde proces zitten, niet alleen in Nederland of in Europa, maar ook in de rest van de wereld. Zij is voor een onderzoek, maar dit waterschap hoeft het wiel niet uit te vinden. Het kan anderen raadplegen en misschien samen optrekken. Dat scheelt in tijd, energie en inzet van middelen. Het gaat hier over vooruitgang; vooruitgang van de democratie en van de maatschappij en daar moet je niet bang voor zijn. Ooit waren ook boeren niet vertegenwoordigd. De maatschappij is steeds geciviliseerder geworden en trekt steeds meer mensen, groepen en belangen bij de democratie.

De heer Verhoeven zegt dat hij er helemaal niet tegen is om de Dommel een stem te geven, maar laat de mensen die stem zelf zijn en geef die niet aan een of andere rechtspersoonlijkheid. Mevrouw Slegers komt met allerlei namen van wetenschappers, maar hij vindt dat dit moet worden gedaan door de burger uit Eindhoven, Sterksel en België. Die mensen moeten zich verzamelen en aangeven welke binding zij samen hebben met de Dommel. Hij heeft vijf coöperaties opgericht. Mensen zoeken elkaar altijd op uit nood om elkaar sterker te maken en om samen verder te komen. Dat zou ook voor de Dommel moeten gebeuren. Er is niks mis mee als het waterschap dat faciliteert. Hij geeft er zijn zegen aan als het daarvoor morgen € 10.000 beschikbaar telt, maar die mensen moeten het zelf doen. Je moet ze ook zelf laten bepalen hoe de Dommel eruit moet zien. Dan is er draagvlak in de samenleving. Bij een vereniging of coöperatie moeten de bestuurders verantwoording afleggen aan hun leden. Als er morgen drie mensen hier de Dommel vertegenwoordigen zoals wordt voorgesteld, hoeven zij aan niemand verantwoording af te leggen.

Mevrouw Slegers herinnert zich dat de heer Verhoeven zich onlangs in de commissie al afvroeg waarom dit nodig is, omdat hij zelf ook een vertegenwoordiger is van de stem van de Dommel. Dat is zij ook, maar als lid van Water Natuurlijk en als stedeling is zij ook een volksvertegenwoordiger die de stem van boeren wil laten horen. Als zij de redenering van de heer Verhoeven doortrekt, kan zij zich ook afvragen waarom er een BBB nodig is of waarom de heer Verhoeven in het AB nodig is. Zij vraagt zich af wat de heer Verhoeven heeft tegen wetenschappers en wijst erop dat Jessica den Outer geen wetenschapper is, maar een jurist van de VN.

De heer Niemeijer meent dat het doodzonde is als het waterschap geld uitgeeft aan het onderzoek, omdat het al is gedaan door professor Tineke Lambooy van Nyenrode. Het is op 30 november 2022 aan de toenmalig minister Christine van der Wal overhandigd. Hij vraagt of de heer Dewachter dat rapport kent.

Mevrouw Kisters zegt dat Nederland een prachtig, georganiseerd, democratisch land is waar structuren, wetten en regels zijn afgesproken. Binnen dat kader maken de AB-leden, als gekozen vertegenwoordigers, een integrale afweging. Daarbij krijgen de kwaliteit van het water en de staat van de Dommel en andere rivieren in dit gebied veel aandacht. In deze omgeving liggen stad en land dicht tegen elkaar aan. In het handelingsperspectief, het bestuursakkoord en andere plannen zijn er ambitieuze doelen geformuleerd, ook over de staat van de Dommel en de andere rivieren. Die leggen een grote druk op het budget en de capaciteit van de organisatie, ook bij onderzoek of het voorbereiden ervan. Omdat het waterschap vele doelen heeft, moet het AB prioriteiten stellen. Bij haar afweging belandt het voorgestelde onderzoeksinitiatief onder de streep. Dit is een

open land waar mensen zichzelf kunnen organiseren. Haar fractie vindt dat het niet aan dit AB is om de organisatie een opdracht te geven voor dit onderzoek. Zij vraagt zich af of het onderzoek wel nodig is, gelet op het onderzoek dat al aan Den Haag is aangeboden. Bovendien heeft dit waterschap een prachtig wettelijk kader. Iedereen die wil inspreken over de natuur of andere zaken die een rol spelen binnen het waterschap, kan het woord krijgen.

Mevrouw *De Rooij* stelt dat de PvdD achter dit voorstel staat, omdat het om een van de kernwaarden van de PvdD gaat. De mens heeft al veel stem, zeker vanuit dit AB. Maar de natuur heeft die stem nog heel weinig. De rivier de Dommel is onderdeel van de natuur en daarom vindt zij het belangrijk dat de Dommel zelf ook een stem krijgt.

Er is veel verwarring. Er wordt gesuggereerd dat een vereniging de belangen kan behartigen van het Dommelgebied, maar dat is natuurlijk iets heel anders.

Mensen die in het Dommelgebied wonen, hebben heel andere belangen dan puur de rivier de Dommel zelf. Zoals mevrouw Slegers net aangaf, zit het AB hier voor de Dommel, maar ook voor de achterban. De belangen waarvoor een AB-lid hier zit, zijn heel divers, maar er is niemand die puur en alleen het belang van de Dommel vertegenwoordigt en behartigt.

Zij wil de fraaie vergelijking van mevrouw Slegers nog even doortrekken. Er wordt nu de suggestie gedaan een vereniging op te richten van mensen die belangen hebben in het Dommelgebied. Dat gaat uit van het idee dat je het stemrecht van de vrouw kan laten behartigen door de genoemde witte mannen van middelbare leeftijd. Zij meent dat er een daadwerkelijk verschil is in belangen.

De heer Jacobs vraagt zich af wie straks de rechtspersoon is die de belangen van de rivier gaat behandelen. Het AB? De inhoudelijke experts? Mensen uit de regio? Zijn fractie wil het juist overlaten aan de mensen uit de regio.

Mevrouw De Rooij meent dat juist het onderzoek is bedoeld om uit te zoeken hoe een en ander moet gebeuren. Daarom ligt dit voorstel er, dat zij uiteraard steunt.

De heer Aarts stelt met respect dat twee vrouwen zich hebben geuit over de representatie van verschillende groepen uit de bevolking. Maar als hij de zaal rondkijkt, ziet hij niet één donker bestuurslid. Hij vindt dergelijke argumenten dan ook niet ter zake doend.

Kennelijk heeft mevrouw Slegers geconcludeerd dat het AB bang is, maar hij begrijpt niet waarop zij dat baseert.

De heer Van Rijckevorsel waardeert het dat de heer Dewachter dit initiatief heeft genomen. Zijn eerdere vragen zijn inmiddels samen met andere vragen beantwoord in een addendum. Hij doet de suggestie om ook een concreet handelsperspectief als onderdeel van het advies mee te nemen. Op die manier krijgt het AB meer inzicht in de mogelijke vervolgstappen, want dit is nog een voortraject.

Een punt van zorg voor hem is dat niet in het initiatiefvoorstel staat wat de samenstelling is van de groep die het onderzoek gaat doen en van de bijbehorende begeleidingsgroep. Zijn fractie, zijn buurfractie en een fractie die niet meer bestaat hebben negatieve ervaringen opgedaan bij de discussie over de afschaffing van de geborgde zetels. De commissie-Boelhouwer was bij voorbaat al kritisch over de geborgde zetels en vond eigenlijk dat zij moesten worden afgeschaft. De commissie heeft vervolgens vergeten de belanghebbenden überhaupt mee te nemen. Dan ken je de uitslag van dat onderzoek al. Hij vindt dat je moet voorkomen dat dadelijk de verkeerde mensen het onderzoek doen en dat al bekend is waar zij eindigen.

Mevrouw Van der Zanden merkt op dat het voorstel volgens de heer Dewachter mede is bedoeld ter ondersteuning van een goede besluitvorming. Dat roept vragen op. Is het AB dan niet een voldoende gemêleerd gezelschap? Is er onvoldoende kennis en kunde bij de ambtenaren om tot die goede besluitvorming te komen? Worden de belangen van de Dommel nu onvoldoende meegenomen? Het voorstel voelt een beetje als miskenning van het functioneren van het AB. Het waterschap heeft ontzettend veel ambities. Het budget is in het nauw, zoals volgende week nader wordt toegelicht. Zij vraagt zich af of het dan zinvol is om tijd en geld te spenderen aan dit voorstel, zeker als je weet dat er elders al onderzoeken zijn gedaan. Het lijkt haar verstandig om het voorstel op z'n minst aan te houden tot de uitkomsten van die onderzoeken helder zijn. Volgens de heer Dewachter zijn juridische procedures van de rechtspersoonlijkheid mogelijk. Eerder in deze vergadering is al gezegd dat het AB niet zit te wachten op juridificering, omdat dit de daadkracht negatief beïnvloedt. Het risico is dat dit verdere stappen vertraagt. De VVD wees er al op dat er sprake is van een bestuurskundige democratie. Zij wil weten in hoeverre het voorstel het huidige democratische bestel ondermijnt.

De voorzitter wijst erop dat er drie moties zijn aangekondigd. Hij geeft gelegenheid die nu in te dienen.

De heer Verhoeven stelt dat in motie 1, die zijn fractie samen met mevrouw Van Santvoort indient, het AB wordt gevraagd om te kijken of je de Dommel een stem kunt geven, maar dan van onderaf en niet van bovenaf. Hij is niet tegen de wetenschap, maar mensen moeten zich kunnen herkennen in zaken. Wat is er mooier dan morgen een vereniging of een coöperatie op te richten waarin mensen elkaar kunnen vinden, ook mensen met verschillende soorten kennis? Onwetenden en mensen die niets met de Dommel hebben, zullen zich daarbij echt niet aansluiten. Wel de mensen die er bij voorbaat mee instemmen om de Dommel een stem te geven. Het zou mooi zijn als je in die vereniging Nederlanders en Belgen samen de Dommel een eigen stem laat geven. Die kunnen zich dan nog laten adviseren door wetenschappers of deskundigen over flora of fauna in en rond de Dommel. Hij vindt dus dat het aan de mensen zelf moet worden overgelaten. Motie 1 luidt:

"Constateringen:

- *De rivier De Dommel een belangrijke rol speelt in het ecosysteem en de leefomgeving van de regio Midden-Brabant.*
- *Bewoners en belanghebbenden in het stroomgebied nauw betrokken zijn bij de rivier, maar er op dit moment geen gezamenlijke juridische vertegenwoordiging van de belangen van de rivier zelf bestaat.*
- *In andere delen van de wereld, zoals in Nieuw-Zeeland, natuur en rivieren rechtspersoonlijkheid hebben gekregen, waardoor deze entiteiten formeel hun belangen kunnen verdedigen.*
- *Er een groeiende behoefte is aan een goede balans tussen ecologie, economie en welzijn van de bewoners rondom De Dommel.*
- *In het initiatiefvoorstel van de fractie Water Natuurlijk reeds wordt gesproken over het toekennen van een rechtspositie aan De Dommel*

Toelichting:

Het betrekken van de bewoners en belanghebbenden in het gebied bij het beheer van de rivier De Dommel zal leiden tot meer samenwerking en betrokkenheid. Door de oprichting van een coöperatie of vereniging die de belangen van de rivier vertegenwoordigt, kunnen de belangen van de rivier worden verdedigd, zonder dat hiervoor een complexe rechtspersoonlijkheid die schuurt met de democratische rechtsorde nodig is zoals voorgesteld in het initiatiefvoorstel. Dit versterkt het bewustzijn over het belang van duurzaam waterbeheer en zorgt ervoor dat de stem van de rivier gehoord wordt in de besluitvorming.

Verzoekt het dagelijks bestuur:

1. *Samen met de Belgische collega's te onderzoeken hoe een coöperatie of vereniging kan worden opgericht door bewoners en belanghebbenden van het (grensoverschrijdend) Dommel-stroomgebied, die de belangen van de rivier kan behartigen.*

2. *Daarbij vooral in te steken op grensoverschrijdend draagvlak en bij de inrichting van de coöperatie/vereniging tevens te zorgen naar een gelijkwaardige rechtspositie van de vereniging in België.*
3. *Deze coöperatie of vereniging een rol te geven bij inspraak en besluitvorming binnen de vergaderingen van het waterschap, zodat de belangen van De Dommel op een structurele wijze worden ingebracht.*
4. *Het proces te begeleiden en te zorgen voor een goede communicatie met de bewoners en belanghebbenden van het stroomgebied, zodat zij actief betrokken worden bij de oprichting en het functioneren van deze organisatie."*

Motie 2 dient hij samen in met de fractie Ongebouwd. De vraag daarin is om voordat er een onderzoek wordt opgetuigd en een juridisch advies wordt gevraagd bij de Raad van State, na te gaan of het wel mogelijk is dat het waterschap een juridische entiteit opricht die de stem van de Dommel is. De motie luidt:

"Constateringen:

- *Er een initiatiefvoorstel ligt om de rivier De Dommel rechtspersoonlijkheid toe te kennen, zoals voorgesteld door de fractie Water Natuurlijk.*
- *Het voorstel beoogt dat de rivier De Dommel een juridische entiteit wordt, waardoor de belangen van de rivier op een formele wijze kunnen worden vertegenwoordigd in bestuurlijke processen.*
- *Er in dit voorstel sprake kan zijn van een niet democratisch tot stand gekomen privaatrechtelijke entiteit die mogelijk publieke taken en bevoegdheden van een publiek orgaan, zoals het Waterschap, deels zou kunnen vertragen, aanvechten, overnemen of aanvullen.*
- *Er een construct ontstaat dat mogelijk strijdig is met de grondslag van de inrichting van ons publieke bestel of zelfs strijdig zou kunnen zijn met de grondwet.*
- *Er mogelijk een complex bestuursmodel ontstaat dat de grondgedachte achter de democratische inrichting van de waterschappen geweld aan doet c.q. daar tegenin druist.*

Toelichting:

Het initiatiefvoorstel om de rivier De Dommel rechtspersoonlijkheid toe te kennen een innovatieve, maar juridisch complexe ontwikkeling is. Gezien de mogelijk verstrekkende gevolgen van het toekennen van publieke taken aan een private rechtspersoon, is het raadzaam eerst advies in te winnen bij de Raad van State of een staatsrechtelijk bestuurskundig adviseur. Dit zorgt ervoor dat er een gedegen juridisch kader is waarbinnen het voorstel verder kan worden uitgewerkt, en voorkomt complicaties in de uitvoering en verantwoordelijkheidsverdeling tussen publieke en private entiteiten.

In de huidige situatie heeft het waterschap als bestuursorgaan staatsrechtelijk en deels grondwettelijk verankerde bevoegdheden, met een eigen regelgevende macht, belastingstelsel en democratische legitimatie ten behoeve van haar functionele taakuitoefening. Het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan het waterlichaam De Dommel kan leiden tot belangenconflicten, de democratische legitimiteit van het waterschap ondermijnen en kwesties doen ontstaan inzake zeggenschap en aansprakelijkheid tussen het waterschap en de entiteit. Helderheid over de verhouding tussen deze entiteit en het bij wet ingestelde waterschap is noodzakelijk.

Derhalve is advies van de Raad van State of een staatsrechtelijk bestuurskundig adviseur nodig.

Verzoekt het dagelijks bestuur:

- *Advies in te winnen bij de Raad van State of een staatsrechtelijk bestuurskundig adviseur over het initiatiefvoorstel om de rivier De Dommel rechtspersoonlijkheid toe te kennen, met specifieke aandacht voor:*
 - *De juridische haalbaarheid van het oprichten van een private rechtspersoon die publieke taken kan overnemen of aanvullen.*
 - *De mogelijke gevolgen voor de bevoegdheden van het Waterschap De Dommel en de juridische positie van andere betrokken overheden en belanghebbenden.*
 - *De verenigbaarheid van het voorstel met de bestaande wettelijke en bestuurlijke structuren in Nederland.*
- *Pas na ontvangst van dit advies verdere stappen te ondernemen ten aanzien van de implementatie van het voorstel.*

Mevrouw Van Santvoort stelt dat de motie van haar fractie daar dicht tegenaan schuurt, maar nog iets verder gaat.

Constateringen:

- *De rivier De Dommel een belangrijke rol speelt in het ecosysteem en de leefomgeving van de regio Midden-Brabant.*
- *De democratische vertegenwoordiging in het waterschap onvoldoende de belangen van de Dommel zelf als ecologische entiteit meeneemt in de besluitvorming.*
- *Er een groeiende behoefte is aan een goede balans tussen ecologie, economie en welzijn in het hele stroomgebied van De Dommel, zoals in het initiatiefvoorstel van de fractie Water Natuurlijk wordt gesproken*

Toelichting:

Van belang is op de eerste plaats dat de criteria vastgesteld worden die de ecologische entiteit van De Dommel beschrijven. Het samenstellen van een brede werkgroep van belanghebbenden vanuit Waterschap De Dommel, aangevuld met externe deskundigen om de ecologische belangen van de rivier vast te stellen.

Op de tweede plaats kan binnen de besluitvorming van het waterschap de "Dommel Effect Rapportage" ingevoerd worden. Zo ontstaat een minder complexe constructie dan een juridisch rechtspersoon aan te stellen.

Ten derde zal het proces om correcte criteria vast te stellen mbt ecologische waarde van De Dommel en deze via een Dommel Effect Rapportage in te voeren in de besluitvormingsprocedure, de kwaliteit van de besluitvorming in Waterschap De Dommel versterken.

Verzoekt het dagelijks bestuur:

- *Te onderzoeken of het vormen van een brede werkgroep, die bestaat uit belanghebbenden van het hele stroomgebied van De Dommel in Nederland en België, aangevuld met externe deskundigen kan worden gevormd, om de criteria vast te stellen van de ecologische entiteit van De Dommel.*
- *Te onderzoeken of het construct van een Dommel Effect Rapportage haalbaar is."*

De voorzitter zegt dat het DB geen uitgebreide inhoudelijke reactie zal geven, omdat het vindt dat het vooral aan het AB is om te reageren op een initiatiefvoorstel van een van de leden. Het voorstel gaat over een actueel thema dat op vele plekken in het land en in de wereld op tafel ligt bij democratische organen. Het is goed om te zien dat er ruime reflectie en interactie is met de leden van het AB.

Ook ten aanzien van de moties past het DB terughoudendheid.

Hij merkt nog wel op dat het initiatiefvoorstel in de ogen van het DB uitvoerbaar is en mogelijk en dat dit ook geldt voor de moties. Als het voorstel en de moties worden aangenomen, zullen zij in elkaars licht moeten worden gezien bij de uitvoering van de opdracht in het initiatiefvoorstel.

De heer Dewachter vindt het al een compliment dat er zoveel reacties zijn en dat er onderling discussie plaatsvindt.

Er is terecht naar voren gebracht dat er al een bestel is, maar daar gebeurt niets mee. Besluitvorming vindt straks nog steeds in dit AB plaats. Alleen de inbrengers van geluiden nemen met één toe. Hij herinnert zich de inbreng bij de handreiking watertransitie. Daar waren natuurterreinbeheerders, een vertegenwoordiger van de agrarische wereld en individuele telers die wat vonden. Dat wordt allemaal meegenomen. In de nieuwe situatie zou er ook iemand zijn geweest namens de Dommel. Dat is het enige verschil. Er ontstaat dus geen bestuurlijke chaos, zeker niet in deze zaal, tenzij het AB die zelf veroorzaakt.

Bij de vraag wat nodig is om de belangen van de Dommel op een goede manier in beeld te brengen, ontstaat de discussie of dat de inwoners van de streek zijn of belanghebbenden. Het is een leuk onderwerp om te bepalen hoe je dat vorm geeft. Je kunt dan ook kijken hoe je draagvlak creëert. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat een wetenschapper uit Santiago komt vertellen hoe de Dommel in elkaar zit.

Spreker is blij met de inbreng van de heer Niemeijer die zei dat er al een onderzoek is. In het stuk staat al dat hij adviseert om alles bij elkaar te zoeken

wat op dit vlak is gebeurd. De kern van dit voorstel is niet om even wat geld uit te geven of een aantal onderzoekers aan een werkproject te helpen. De kern is op welke manier je het moet organiseren als je de Dommel een gesprekspositie wil geven. Als er al goede studies liggen, is het goed die hierbij te betrekken, want dan zou je veel sneller een antwoord kunnen krijgen.

Hij neemt niet aan dat daarmee alle kosten zijn voorkomen, want er is nog een andere component: de samenwerking met de zuiderburen. Het moet iets worden wat in beide landen juridisch overeind blijft staan. Hij weet niet of dat ook is opgenomen in de studie die aan de minister is aangeboden. Het lijkt hem goed dat even te checken en ook na te gaan hoe de Belgen er zelf tegenover staan. Voor de pauze bleek iedereen er voorstander van te zijn om vooral met elkaar in gesprek te gaan. In dit geval gaat het waterschap dus met de Belgen in gesprek en is het kijken hoe hun wereld in elkaar zit. Door te luisteren kan de Dommel dan een goede stem krijgen die in beide landen tot meerwaarde leidt.

Er is gesuggereerd dat er een coöperatie, een stichting of een vereniging moet komen. Hij wil voorkomen dat er op allerlei plaatsen groepjes ontstaan die zeggen dat zij namens de Dommel spreken. Je moet naar één spreekbuis. Je moet natuurlijk kijken hoe je dat vorm geeft en daarbij moet je alle kennis en kunde gebruiken; ook geluiden van de begeleidingsgroep.

De heer Van Rijckevorsel had het over eliminatie van zetels in het AB, maar daarover staat niets in het voorstel. Hij zou de laatste zijn om dat te bepleiten, want het heeft meerwaarde dat er geborgde fracties zijn.

Hij geeft nogmaals toe dat er sprake kan zijn van conflicterende belangen. Dan is het aan het AB om een belangafweging te maken, net als nu gebeurt. Hij onderstreept dat er dus niets nieuws onder de zon is.

Het AB maakt volgens hem soms wel en soms geen integrale afwegingen. Hij meent dat het kan helpen om ook het andere geluid in beeld te brengen. Het is niet de bedoeling dat dit als een waardeoordeel wordt gezien over de stukken vanuit de organisatie of het DB. Hij vindt het wel zuiverder dat er één geluid vanuit een bepaalde richting komt. Die ene spreekbuis zal een wat enger geluid laten horen, net als de ondernemers ook hun eigen visie inbrengen. Het AB kan daarmee dan zijn voordeel doen.

Vraag is ook waarom het AB deze kar zou moeten trekken. Hij heeft al gewezen op de meerwaarde en hij meent ook dat het kracht toont als het AB het initiatief neemt. Waar de Dommelwachter, zoals de heer Aarts het zo mooi noemde, wordt ondergebracht, durft hij nog niet te zeggen, maar hij vindt het niet verstandig die onder te brengen bij het waterschap, want hij ziet graag een onafhankelijke organisatie. Die moet zeker geworteld zijn in de streek, misschien wel na overleg met de zuiderburen.

Het is wel een puntje dat er een mededeling is geweest over een tekort op de begroting, maar hij herhaalt dat het niet de bedoeling is veel geld uit te geven. Omdat het een internationaal project is, lijkt het hem goed te kijken of je er subsidie voor kunt krijgen. Als er inderdaad, en daarvan gaat hij zonder meer uit, al goede onderzoeksrapporten liggen, hoeft het onderzoek niet gek veel te kosten. Misschien kun je er zelfs een promotieonderzoek van maken. Hij meent dat het de investering meer dan waard zal zijn. Men zal hem niet horen zeggen dat dit onderzoek prioriteit moet hebben, zeker niet als je in ogenschouw neemt wat dit waterschap de afgelopen zes maanden voor de kiezen heeft gehad. Hij zou het niet meer dan normaal vinden als dit wat minder aandacht krijgt en wordt gefaseerd.

Hij heeft al uitgelegd dat er geen sprake is van juridificering, zodat die ook niet tot vertraging kan leiden.

In een van de moties wordt gevraagd het plan eerst bij de Raad van State te laten toetsen. Hij laat het aan degenen die het projectplan moeten uitwerken over wat voor organisatie zij daarbij willen betrekken, maar hij neemt aan dat als je een gerenommeerde universiteit of faculteit vraagt om het onderzoek te doen, dat die met voorstellen komt die tenminste op juridische haalbaarheid zijn getoetst.

Hij gaat ervan uit dat de Raad van State pas is te activeren als er een uitwerking ligt. Hij voegt er nog aan toe dat het plan ook in België overeind moet blijven. Het heeft zijn voorkeur om het plan zowel van bovenaf als van onderaf op te bouwen. Te denken valt aan een mengeling van wetenschappers en mensen uit de streek, omdat het draagvlak in de streek belangrijk is. Niet alles zou ook op de schouders van het waterschap moeten rusten. Er zijn nog wel andere organisaties in de regio die dat goed zouden kunnen. Het is overigens niet zijn bedoeling om met die uitspraak het projectvoorstel al in te vullen. Hij heeft de collega van de AWP horen zeggen dat haar voorstel de zaak minder complex maakt, maar hij betwijfelt dat. Bij welk type vragen moet er dan zo'n Dommel-effectrapportage plaatsvinden? Het is dan handiger om de "Dommelwachter" zelf te laten bepalen wanneer het nodig wordt geacht om, gevraagd of ongevraagd, iets te zeggen. Anders moet je weer criteria opstellen om te bepalen wanneer je de Dommel-effectrapportage in beeld brengt. In alle oprechtheid zegt hij dat dit initiatiefvoorstel niets met publiciteit te maken heeft. Het gaat hem om ondersteuning van besluitvorming van dit AB en zoals men weet, is hij erg betrokken bij de Dommel, al jarenlang.

De heer Verhoeven ziet dat in het stuk al wordt voorgesorteerd op verschillende vormen. Er wordt geopperd om met een milieujurist te werken en er worden verschillende modellen van werken met een voogd genoemd. De heer Dewachter zei in zijn betoog heel andere dingen dan in het stuk staat en dat maakt het voor hem heel moeilijk. Hij zal het voorstel dan ook niet steunen zoals het nu is geformuleerd. Hij heeft nog aangeboden om het samen verder uit te werken, maar de heer Dewachter heeft ervoor gekozen om het nu aan de orde te stellen.

De heer Tönissen vraagt aan de indieners van de moties wat de relatie is tussen het voorstel en de moties. Moeten die worden gezien als een aanvulling op het voorstel, dus als een verzoek om ook het coöperatieverhaal te onderzoeken en het juridisch advies mee te nemen? Of moeten de moties worden gezien als zelfstandige voorstellen?

De heer Verhoeven antwoordt dat het zijn bedoeling is met een zelfstandig verhaal te komen, omdat hij het niet ziet zitten een groot, duur onderzoek te doen en er vervolgens achter te komen dat het initiatiefvoorstel juridisch niet kan. Je kunt de bestuursrechtelijke toetsing met een paar experts uitbreiden, maar zo staat het totaal niet in het stuk. Hij vindt dat je van onderaf moet werken en met een vereniging of coöperatie de mensen erbij moet betrekken. Dat staat eigenlijk compleet los van dit stuk. Maar hij vindt het prima om een stem aan de Dommel te geven.

Mevrouw Van Santvoort zegt dat haar motie vraagt om een zelfstandig onderzoek om de criteria vast te stellen van de ecologische entiteit van het waterschap. Dat onderzoek staat dus los van wat er allemaal besproken is.

De heer Tönissen vindt het verwarrend. Er is een initiatiefvoorstel waarin wordt neergezet hoe je de zaak zou kunnen aanpakken. Je gaat er dan vanuit dat een motie op zijn minst een relatie heeft met het initiatiefvoorstel. Het is hem nog niet duidelijk of de motie in feite inhoudt dat mevrouw Van Santvoort het voorstel niet ziet zitten en met iets heel nieuws komt.

Mevrouw Van Santvoort antwoordt dat dit absoluut niet de bedoeling is. Zij heeft eigenlijk geen reactie gehad op het verzoek aan de heer Dewachter om een onderzoek in te stellen naar de criteria. Zij wil zeker de stem van de Dommel horen, en haar fractie is dus voor het voorstel. Maar er moeten wel eerst criteria worden opgesteld voor een onderzoek.

De heer Tönissen concludeert dat de motie van de AWP betrekking heeft op het initiatiefvoorstel en dat het CDA in feite met een nieuw initiatief komt en vindt dat het initiatiefvoorstel wel weg kan.

De heer Verhoeven wijst erop dat de ene motie een verduidelijking is van de staatsrechtelijke vraag. Die sluit dus aan bij het initiatiefvoorstel. Daarmee zeg je dat het initiatiefvoorstel niet helemaal wordt uitgevoerd, maar dat er eerst wordt gekeken of het staatsrechtelijk allemaal wel kan. De andere motie houdt in dat het prima is de Dommel een stem te geven, maar dan wel op zijn manier.

De voorzitter constateert dat de heer Tönissen nog iets wil vragen, maar hij vindt dat de vragen zijn beantwoord. Je kunt het eens zijn met die antwoorden of niet, maar hij wil het hierbij laten.

De heer Van Benthem snapt niet echt het nut van de motie 2. Als je een onderzoek doet, is vaak de eerste vraag of mogelijk is wat je wilt. Volgens mij ga je dan met een bestuurskundig jurist praten en als die zegt dat het niet kan, kun je met het resultaat snel terug naar het AB. In feite wordt er nu een onderzoek gevraagd voordat het onderzoek kan beginnen. Het resultaat komt dan terug naar het AB waarna het tweede onderzoek kan beginnen. Hij meent dat je die onderzoeken in één keer kunt doen als je afsprekt dat er wordt begonnen met een juridische toetsing. Als die negatief uitvalt, komt ook het initiatiefvoorstel terug naar het AB.

De voorzitter meent dat de heer Verhoeven heeft uitgelegd hoe zijn motie moet worden geduid. Het is ieders interpretatie om daarmee verder om te gaan.

Mevrouw Van der Zanden legt als mede-indiener van motie 2 uit dat het wel degelijk om een eerste stap gaat. Dat is wel anders dan wat in het initiatiefvoorstel staat om een heel projectvoorstel te doen.

Mevrouw Slegers zegt dat in drie moties wordt opgeroepen tot een onderzoek. Iedereen ziet dus de meerwaarde van een onderzoek. Haar vraag is dan wat het bezwaar is tegen het onderzoek in het initiatiefvoorstel. Er moet wat geld naartoe, maar dat is beperkt doordat er al allerlei informatiebronnen zijn. Als de onderzoeksresultaten er zijn, is er nog niets onomkeerbaars gebeurd. Er kan uitkomen dat het plan niet doorgaat omdat het toch niet zo'n goed idee blijkt. Er kan ook uitkomen dat het anders moet, via een coöperatie of via een effectrapportage. Zij is op zoek naar waar sommige fracties zo bang voor zijn.

Mevrouw Van der Zanden wijst erop dat er al een paar keer gezegd dat er onderzoeken liggen en dat er initiatieven zijn om nader onderzoek te doen. Waarom zou je het initiatiefvoorstel niet aanhouden tot die resultaten er zijn?

Mevrouw Slegers antwoordt dat die resultaten er al zijn. Die leveren nieuwe informatie op, maar het zijn andere onderzoeken.

Mevrouw Van Zanden wil dan voordat er nu over het voorstel wordt gestemd de resultaten van die onderzoeken inzien.

Mevrouw Slegers voegt nog toe dat de Raad van State volgens haar niets onderzoekt wat er nog niet is. Er wordt alleen getoetst als het er wel is. Zij is voor zo'n toetsing, zodat je dan zeker weet dat je goed zit. Zij wijst er nogmaals op dat er na het voorgestelde onderzoek niets raars of onomkeerbaars is gebeurd. Het plan komt dan opnieuw aan de orde in het AB en er wordt opnieuw gekeken of het toegevoegde waarde heeft en de hedendaagse democratie versterkt.

De heer Niemeijer zegt dat hij tegen de moties is, omdat daarin nog steeds een deel van het initiatief bij het waterschap ligt. Hij vindt dat dit echt een activiteit van buiten de organisatie moet zijn. Hij meent dat het AB zich tekort doet met het oprichten van een rechtspersoonlijkheid voor de Dommel.

Mevrouw Kisters stelt dat het AB wordt gevraagd een activiteit goed te keuren die met publiek geld wordt betaald. Gelet op de opdrachten, de doelen waarnaar het waterschap streeft, het beschikbare budget en de capaciteit vraagt zij zich af of dit voorstel rijp is voor een beslissing. Zij herhaalt dat de VVD-fractie dit een activiteit vindt die niet hoog op de prioriteitenlijst komt te staan. Zij zal het voorstel daarom niet steunen. Dat geldt ook voor de moties.

Mevrouw De Rooij hoort nog steeds veel mitsen en maren en voortborduren op uitkomsten. Er is bovendien ten onrechte gezegd dat al zou zijn beslist dat wat uit het onderzoek komt, ook moet gebeuren. Zij hoort dus vooral veel angst en angst is vaak een slechte raadgever.

De heer Van Rijckevorsel geeft aan dat hij voor het voortbestaan van zijn fractie absoluut niet bang meer is. Hij wil vooral meer duidelijkheid over hoe de begeleidingsgroep en de onderzoeksgroep worden samengesteld.

Als hij voor motie 1 van het CDA zou stemmen, betekent dat meteen een stem tegen het initiatiefvoorstel. Maar hij wil de volgende stap met het initiatiefvoorstel maken, omdat hij geïnteresseerd is in de uitkomst. Motie 2 vraagt om een toetsing door de Raad van State, maar hij vindt dat die toetsing niet nu al moet plaatsvinden. De motie van de AWP kan volgens hem worden meegenomen als onderzoeksvraag.

Mevrouw Van der Zanden voelt veel voor de argumentatie van de VVD om niet in te stemmen vanwege alles wat er al ligt en om de redenen die zij net heeft genoemd in een interruptie. Zij verzoekt om een schorsing voor de stemming.

De heer Dewachter is tevreden dat het initiatiefvoorstel wat losmaakt. De heer Van Rijckevorsel sloeg de spijker op zijn kop dat de standpunten niet zo ver uit elkaar liggen. De verschillen kunnen nog geringer worden door de onderzoeken die al hebben plaatsgevonden.

Hij wijst de heer Verhoeven erop dat de genoemde voogd slechts een voorbeeld is van een vorm in het buitenland. Hij durft niet te zeggen of die vorm bij een samenwerking tussen Nederland en België overeind blijft. Een voorbeeld betekent ook dat hij niet zegt dat het zo móét.

Er gaat kracht vanuit als het AB hieraan middelen besteedt. Daarmee krijg je inzicht hoe het zou kunnen. Het voorstel dat mevrouw Van Santvoort doet in haar motie over criteria zou een vervolgstap kunnen zijn. De eerste stap moet volgens hem zijn om in beeld te brengen wat voor organisatievorm erbij moet, in de vorm van een projectplan. In dat plan komt ook het voorstel voor de begeleidingsgroep. Hij wil die best invullen, maar dat is aan het AB en niet aan hem. Hij meent dat er best enkele dingen in elkaar te schuiven zijn om volgtijdelijk te doen.

De voorzitter schorst de vergadering voor fractieberaad.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, verleent hij het woord aan mevrouw Van der Zanden.

Mevrouw Van der Zanden stelt dat na overleg alle drie de moties worden ingetrokken. Zij verzoekt de heer Dewachter het initiatiefvoorstel terug te brengen naar de commissie, omdat er veel verdeeldheid en onduidelijkheid over is. Het lijkt haar prematuur om erover te stemmen.

De voorzitter vat dit op als een ordevoorstel, want het initiatiefvoorstel is al ingediend en de beraadslagingen zijn al voorbij. Het ordevoorstel is dan om het voorstel nu niet in stemming te brengen. Als dat wordt aangenomen, is de consequentie dat het van de agenda gaat. Als het niet wordt aangenomen, zal het AB stemmen over het voorstel.

Het ordevoorstel wordt in stemming gebracht en aangenomen met 16 stemmen voor en 14 tegen.

De heer Van Benthem waarschuwt dat het dan in de begrotingsvergadering zou moeten worden behandeld en die vergadering zit al vrij vol. Hij vraagt in overweging te nemen om het naar de cyclus daarna te verplaatsen.

De voorzitter meent dat er nog een stap tussen zit en geeft de indiener van het initiatiefvoorstel de gelegenheid om te reageren op de gebeurtenissen. Het verzoek is om het voorstel terug te brengen in de commissie. Het is aan de initiatiefnemer om te bepalen of en wanneer dat dan zou moeten gebeuren.

De heer Dewachter stelt dat de tijd en de geesten ergens rijp voor moeten zijn. Zijn afdrank van vanavond is dat de geesten nog niet rijp zijn. Hij heeft gezien dat het voorstel wel wat in beweging heeft gebracht. Dat ziet hij dan maar als opbrengst. Hij weet niet of het veel zin heeft om het voorstel terug te brengen in de commissie. Hij wil eerst eens kijken wanneer en hoe het weer kan worden geagendeerd, in de hoop dat de geesten dan rijper zijn.

De voorzitter bedankt de heer Dewachter toch voor het nemen van dit initiatief. Hij hoopt dat dit anderen inspireert.

4.4 Kwijtscheldingsbeleid bedrijven en zzp'ers. Voorstelnr.: 181099.

De voorzitter stelt dat dit als hamerstuk is voorgelegd. Hij geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

De heer Van Gerven verklaart dat hij het jammer vindt dat er zo weinig steun is om alle burgers van het waterschap op een gelijke manier te behandelen als het gaat om kwijtschelding.

De heer Van de Ven merkt op dat dit in iBaps als een bespreekstuk stond, zodat hij een iets langere bijdrage heeft dan alleen een stemverklaring. Hij geeft persoonlijk aan dat hij tegen het voorstel zal stemmen. Hij is zelf zzp'er en dat is een bewuste keuze. Het ondernemerschap en de daarbij behorende vrijheid zijn geweldig en de risico's neemt hij voor lief. Maar er zijn genoeg mensen in zijn omgeving bij wie het minder positief uitpakt. Mensen van 50-plus die zijn ontslagen en noodgedwongen als zzp'er beginnen, omdat zij niet meer in loondienst aan de bak komen. Veel zzp'ers, zoals pakket- en maaltijdbezorgers, zijn slechts op papier ondernemer. Zij hebben wel de lasten, maar niet de lusten. In de huidige economie is dat geen probleem. Zij komen zo aan een andere baan. Maar hij kan zich zomaar voorstellen dat er ook andere tijden komen. Het is bijzonder dat het waterschap niet solidair is met deze ondernemers, omdat het te veel moeite kost om hun aangifte inkomstenbelasting door te nemen. Hij meent dat de overheid zorgplicht heeft voor alle inwoners, mensen in loondienst en zzp'ers. Kwijtschelding kan voor deze mensen een cruciaal vangnet zijn. Hij zal tegenstemmen, omdat hij meent dat er ook andere mogelijkheden zijn, zoals de samenwerking met de gemeente. Kwijtschelding voor een gemeentelijke belasting moet zo kunnen worden verbonden met de waterschapsbelasting.

De voorzitter excuseert zich voor de verwarring, maar bij zijn weten was dit een hamerstuk. Hij concludeert dat er toch behoefte is aan een stemming.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en aangenomen met 24 stemmen voor en 6 stemmen tegen.

De heer Van Gerven verlaat om 20.58 uur de vergadering.

4.5 Controleprotocol 2024 en Normenkader 2024. Voorstelnr.: 233874.

Mevrouw Aerds geeft namens de auditcommissie een toelichting op de bevindingen. Zij meldt dat dit stuk als suggestie is besproken in de commissie BCF. De vragen van de commissie zijn verwerkt in het voorliggende voorstel. De vier vragen aan de accountant zijn geen specifieke vragen die tot uitbreiding van de controle leiden, maar gewone vragen die een antwoord behoeven. Het zijn ook niet zozeer vragen van de auditcommissie zelf. Die heeft ze alleen geïnterviewd. Dat is een afwijking op voorgaande jaren, want dit is nog nooit zo gedaan. Zij is dan ook benieuwd waar de accountant mee komt. Het verzoek aan het AB is om het voorstel aan te nemen, zodat deze punten kunnen worden meegenomen door de accountant.

Mevrouw Jansen merkt op dat in het voorstel staat dat er een foutmarge is van 5% met een minimum van € 100.000. Zij vindt dat veel geld, zeker als het gaat om kleinere projecten.

De heer Lokin zegt dat het DB met begrip en belangstelling heeft kennisgenomen van deze relevante vragen. Hij leidt ze graag door, te meer daar het AB opdrachtgever is van de accountant. Voor het beantwoorden van de vraag van mevrouw Jansen doet hij een beroep op de controller, de heer Dijkmans.

De heer Dijkmans (controller) wijst erop dat een rapportage op geconstateerde fouten met een marge van € 100.000 of meer op projecten of in de exploitatie heel beperkt is. Het gaat dan om niet gecorrigeerde fouten die worden geconstateerd door de accountant.

De accountant houdt voor de controle op en oordeel over de jaarrekening een materialiteitsgrens aan van € 1,5 miljoen. Dat is 1% van de totale begroting. Voor de rapportage van bevindingen aan het AB houdt de accountant de rapportagegrens aan van 5% van de hoofdkostensoort met een minimum van € 100.000.

Als je een lagere rapportagegrens zou aanhouden, krijg je een rapportage die heel groot kan zijn en waarbij het materieel belang heel beperkt is. Bij majeure projecten gaat het over projecten van een paar miljoen of projecten die bestuurlijk belangrijk zijn. Bij de exploitatie gaat het ook over een totale exploitatieomvang van € 150 miljoen. Hij merkt op dat dit het rapporteren betreft van geconstateerde fouten die intern niet zijn gesignaleerd of gecorrigeerd. Als een geconstateerde afwijking betrekking heeft op bestuurlijk relevante onderwerpen, zoals fraude, wordt er sowieso gerapporteerd en is de marge niet van belang.

De heer Dewachter wijst er voor de juiste besluitvorming op dat er een voorstel van het DB ligt dat drie punten bevat. Eigenlijk wordt nu door de auditcommissie het derde punt aangepast, want er zijn wel aanvullende vragen. Waarover wordt straks gestemd?

De heer Lokin stelt voor het advies van de auditcommissie te zien als de reactie van het AB op het voorstel van het DB. De vraag is dus of het AB akkoord gaat met het DB-voorstel, met inachtneming van de aanvullende opmerkingen van de auditcommissie.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten, met inachtneming van de aanvullende opmerkingen van de auditcommissie.

Mevrouw Van der Zanden verlaat, om 21.05 uur, de vergadering.

4.6 Bestuurlijke planning 2024 en 2025.

Voorstelnr.: 233668.

De heer Van Benthem merkt op dat het AB volgens het voorstel begin 2025 vijf weken vrij heeft in januari en dat er van maart tot half april zelfs een vrije periode is van zes weken. Er is een heel volle agenda. Ook vandaag gaat het AB weer ruim over de geplande tijd. Er komt een drukke begrotingsbehandeling en er komt steeds meer vraag om zaken beeldvormend te behandelen. De beeldvorming is al vaak ingevuld als een beeldvormende bijeenkomst over één thema. Er is bovendien de wens geuit meer technische vragen te kunnen stellen aan de ambtenaren. Tot na de meivakantie is er eigenlijk maar één cyclus en in 2025 is er maar één moment om iets beeldvormends te doen. Op basis daarvan heeft hij met hulp van bestuursondersteuning, die dit ook een prettig idee vindt, een amendement opgesteld om één cyclus toe te voegen. Ter geruststelling van de Brabanders: er komt geen extra vergadering rond carnaval. Bovendien is het, als er geen besluitpunten blijken te zijn, makkelijker een AB-vergadering weg te strepen dan om er een toe te voegen. Het amendement luidt:

Constaterende dat:

- In 2024 verschillende bestuurlijke voorstellen zijn doorgeschoven vanwege agendatechnische problemen.*
- Op 28 februari 2024 een voorstel is aangenomen om de bestuurlijke druk te verminderen door beeldvormende en oordeelsvormende bijeenkomsten te scheiden.*
- Het aantal besluitvormingscycli niet is toegenomen, waardoor sommige vergaderingen nog steeds te vol zullen zijn.*
- De planning voor de beeldvormende dag, die een week voorafgaand aan de oordeelsvormende dag dient plaats te vinden, niet consequent is doorgevoerd.*

Argumenten:

- De indieners zijn van mening dat het voorliggende voorstel, weliswaar een aanzienlijke verbetering vormt maar nog onvoldoende rekening houdt met de toegenomen bestuurlijke druk.*
- Dit leidt tot vertraging in het besluitvormingsproces en mogelijk in de uitvoering van belangrijke dossiers.*
- Voor de duidelijkheid en consistentie is het wenselijk dat deze wijziging consequent worden doorgevoerd, waarbij de beeldvormende dag een week voorafgaand aan de oordeelsvormende dag plaatsvindt.*
- Vergaderingen altijd afgezegd kunnen worden maar extra vergaderingen inplannen veelal niet mogelijk is.*

Stelt voor:

- - Besluitpunt 1 te vervangen door: 'Het in het AB gewijzigde vergaderschema vast te stellen, zoals bedoeld in de bijlage.'*

De heer De Bijl verlaat, om 21.08 uur, de vergadering.

De heer Van de Ven heeft zijn twijfels over het amendement, te meer omdat er op korte termijn een nieuwe uitwerking van het BOB-model komt. Hij zet liever in op het verbeteren van de kwaliteit van de vergaderingen. Hij begrijpt dat het moeilijk is de stukken eerder te sturen, maar als dat zou lukken, kunnen de AB-leden de vergaderingen beter voorbereiden en hoeven moties en amendementen

niet op het laatste moment in elkaar worden geflanst. Daarmee kan de snelheid van de vergaderingen worden verhoogd.

De heer Van Benthem snapt die redenering en zou ook graag zien dat moties en amendementen eerder bekend zijn. Het probleem is dat het AB wettelijk het recht heeft om zo laat moties en amendementen in te dienen. De enige manier om het AB iets meer tijd en rust te gunnen, is dus het aanpassen van het vergaderschema. Die kans wil hij aangrijpen.

De heer Van de Ven erkent dat het recht bestaat om moties zo laat in te dienen, maar hij blijft erbij dat, als het AB de stukken bij voorbeeld twee dagen eerder krijgt, al is het maar in concept, het moties eerder kan voorbereiden. Nu moet hij in het weekeind vaak 350 pagina's lezen. Hij moet er dan eerst zelf iets van vinden en moet dan ook nog andere partijen vinden die het met hem eens zijn. Dat is vrij lastig. Hij realiseert zich dat deze discussie wellicht meer thuishoort in de commissie bestuurlijke vernieuwing.

Mevrouw Van Santvoort zegt dat zij het helemaal eens is met het vergaderschema dat het DB heeft voorgesteld.

De heer Verhees meldt dat hij het wel eens is met de BBB. Het zou echt helpen als stukken eerder komen, want er is nu vaak weinig voorbereidingstijd. Zijn voorkeur zou zijn om efficiënter te vergaderen, maar dat ziet hij niet snel gebeuren.

De heer Van Rijckevorsel komt na een snelle telling tot de conclusie dat er ongeveer 40 vergaderbare weken zijn in een jaar. Momenteel zijn er 21 woensdagen geblokt van 13 uur tot 21 uur. Het is nog niet zeker of die tijd volledig nodig is, maar dat kan op een later moment worden aangepast. Een aantal mensen hier heeft ook andere vergaderingen die de nodige tijd vergen. Hij heeft er moeite mee dat er, als het amendement wordt aangenomen, dadelijk 24 woensdagen zijn geblokt. Je kunt natuurlijk efficiënter vergaderen, maar dit AB zou zich ook de vraag moeten stellen hoe diep het wil ingaan op bepaalde onderwerpen. Je komt dan in de discussie over mandateren aan het DB, maar wellicht is ook dat iets voor de commissie bestuurlijke vernieuwing.

De heer Verhoeven sluit zich aan bij de vorige sprekers. Het is sowieso beter efficiënter te vergaderen, maar hij realiseert zich dat hij daaraan zelf ook niet altijd meewerkt. Hij ziet dit liever op de agenda bij de commissie bestuurlijke vernieuwing.

De heer Aarts vindt dat je het schema moet laten zoals het is. Er is een nieuwe commissie bestuurlijke vernieuwing en daar zal dit ongetwijfeld weer aan de orde komen.

De heer Aarts verlaat, om 21.12 uur, de vergadering.

De heer Tollenaar wijst erop dat zijn fractie al eerder heeft aangegeven dat zij vindt dat het AB zich meer vergadermomenten moet gunnen. Het is dus een prima amendement. Hij merkt dat iedereen beseft dat het AB dit zich zelf aandoet. Je moet wel realistisch zijn en niet de illusie hebben dat de commissie bestuurlijke vernieuwing de oplossing voor alles is. Met een knipoog verwijst hij ernaar dat de heer Van Benthem zei dat het AB in de eerste maanden van 2025 vrij zou zijn. Hij erkent dat er dan niet veel vergaderingen zijn, maar vrij zijn is wat anders!

De heer Van Benthem zegt dat hem bekend is dat verschillende deelgroepjes binnen de commissie bestuurlijke vernieuwing bezig zijn met efficiënt vergaderen. Maar de commissie heeft geen mogelijkheid gehad om voor deze vergadering iets te doen aan het vergaderschema. Als het AB voor het volgende kalenderjaar nog iets wil aanpassen, is dit het moment.

De heer Van Rijckevorsel waardeert het amendement, maar wijst erop dat intussen al vier stemgerechtigden zijn weggegaan, omdat het negen uur is geweest. Hij vindt dat ook het democratische gehalte een beetje begint te wankelen.

De heer Van Benthem is blij met dit extra argument voor zijn amendement. Als er iets meer ruimte is, kunnen de voorstellen beter worden verdeeld over de vergaderingen.

Hij was zelf geen voorstander van vergaderen tot negen uur 's avonds, maar dat is democratisch besloten. Het klinkt wel heel bruut, maar hij leeft niet mee met de mensen die eerder zijn vertrokken. Het is ook democratie dat voorstellen en vergadertijden waarmee hij het niet eens is, kunnen worden aangenomen. Maar als het aantal vergaderingen iets wordt opgerekt, is het mogelijk van één tot hooguit zeven uur te vergaderen.

De voorzitter wijst erop dat het voorstel van het DB een vertaling is van het besluit dat het AB op 28 februari jl. heeft genomen naar aanleiding van voorstellen van de commissie bestuurlijke vernieuwing. De agenda bevat vijf cycli, maar wel aparte bijeenkomsten voor voorjaarsnota en begroting. Omdat dat twee zaken zijn die veel tijd en energie vragen van het AB, is besloten die uit de reguliere cycli te halen. Dat voorkomt hopelijk extra belasting van de agenda. De vergadering duurt nu zo lang omdat er in de vorige AB-vergadering van 3 juli jl. twee voorstellen zijn doorgeschoven naar vandaag. Als er aanleiding is om nog meer cycli toe te voegen, vindt het DB dat dat moet worden besproken met de commissie bestuurlijke vernieuwing. Dat is daar al eens aan de orde geweest, maar is toen vrij snel weer van de agenda gehaald. De bedoeling van het amendement van de PvdA is om nu te besluiten tot een extra cyclus. Het DB legt dat neutraal voor aan het AB, want uiteindelijk gaat het AB over zijn eigen agenda.

Het amendement wordt in stemming gebracht, waarna de stemmen staken; 13 stemmen voor en 13 tegen.

De voorzitter concludeert dat het gevolg is dat zowel het amendement als het voorstel opnieuw aan de orde komt in de volgende AB-vergadering.

4.7 Rapportage verbonden partijen en overige samenwerkingsvormen 2024.
Voorstelnr.: 192389.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.8 Gemeenschappelijke regeling BHIC.
Voorstelnr.: 126032.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.9 Samenwerkingsconvenant Regio Noordoost Brabant (RNOB).
Voorstelnr.: 182052.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

5. Voldoende water en droge voeten.

Er zijn geen voorstellen.

6. Waterkwaliteit en waterketen.

Er zijn geen voorstellen

7. Rondvraag.

De heer Van Benthem stelt dat de Dommel als lijn heeft bodem- en watersturend te handelen. In een ruimtelijke-orderingsdebat in de Tweede Kamer heeft minister Keizer vandaag laten weten dat die lijn niet langer geldt. Er wordt weliswaar meegenomen wat er in de bodem en het water gebeurt, maar er wordt niet meer bodem- en watersturend gehandeld. Hij vraagt het DB wat het verwacht dat daarvan het effect zal zijn. Hij heeft er begrip voor als op zoiets recents niet meteen een reactie komt.

De voorzitter erkent dat dit ook rondgaat in de appgroep van voorzitters van waterschappen, omdat dit niet meewerkt voor de zaken waarvoor de waterschappen staan. De waterschappen zullen zich beraden op een gepaste reactie naar de minister. Het lijkt hem verstandig is om hieraan ook in de komende cyclus van commissievergaderingen van de Unie aandacht te besteden en te kijken of er ook vanuit de Unie een reactie kan komen. Niet alleen richting de minister, maar ook richting de bestuurders, omdat die willen weten wat dit betekent. Het AB zal die reacties schriftelijk ontvangen.

Mevrouw Van Santvoort vraagt wat het DB heeft ondernomen naar aanleiding van de motie van PvdA en AWP, die op 3 juli jl., is aangenomen. Het verzoek in de motie was een lobby te houden bij de Unie, het rijk en de provincie om iets te doen aan de toename van milieubelastende stoffen in het oppervlakte- en grondwater. Het AB zou regelmatig worden gerapporteerd over de vorderingen, maar het is nu drie maanden verder en zij heeft nog niets gezien.

De voorzitter zegt dat het DB zich graag op het antwoord had willen voorbereiden.

De heer Tijhof antwoordt dat de organisatie ermee bezig is. Hij zal de stappen op een rijtje zetten en dan schriftelijk aan het AB doen toekomen. Hij kan nu niet alle stappen die zijn genomen, uit zijn mouw schudden.

De heer Van Selst vraagt aandacht voor het gebied de Kempen. Er zijn drie partijen die actie voeren tegen de wateroverlast van het laatste jaar. De gemeente Eersel wil niets meer doen, omdat die partijen juridische stappen willen nemen.

Hij wil weten hoe het waterschap daarmee omgaat. Hij constateert alleen dat het onderhoud van de sloten wat minder is geworden en vraagt of dat hiermee iets te maken heeft.

De heer Peeters zegt dat hij in grote lijn hetzelfde antwoord zal geven als in de commissie watersysteem. Het DB kijkt met de organisatie wat extra kan worden gedaan om in de winter de risico's op wateroverlast te verminderen. Daarvoor is een voorstel in voorbereiding dat zich focust op beheer en onderhoud. Het gaat dan vooral over de attentiegebieden in de Kempen, waar het risico op wateroverlast groter is.

Hij heeft er kennis van genomen dat de gemeente Eersel de handen aftrekt van de samenwerking zolang er juridische procedures lopen. Maar daarmee

verdwijnen niet de wateropgaven en de opgaven om het systeem robuuster te maken. Het waterschap kijkt wat daaraan kan worden gedaan.

8. Sluiting.

De voorzitter sluit, te 21.25 uur, de vergadering met de bede.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 27 november 2024.

E. de Ridder
(voorzitter)

H.J. Kielenstijn
(secretaris)